

Riksdagens protokoll

2011/12:81

Tisdagen den 13 mars

Kl. 13.00 – 16.00
18.00 – 22.07

Protokoll
2011/12:81

1 § Utökning av antalet suppleanter i kulturutskottet och arbetsmarknadsutskottet

Valberedningen hade, enligt till kammaren inkomna protokollsutdrag, tillstyrkt att antalet suppleanter skulle utökas enligt följande:

från 26 till 27 i kulturutskottet
från 28 till 29 i arbetsmarknadsutskottet

Kammaren medgav dessa utökningar.

2 § Val av extra suppleanter i kulturutskottet och arbetsmarknadsutskottet

Företogs val av extra suppleanter i kulturutskottet och arbetsmarknadsutskottet

Kammaren valde i enlighet med valberedningens förslag till

suppleant i kulturutskottet
Bengt Berg (V)

suppleant i arbetsmarknadsutskottet
Désirée Pethrus (KD)

3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2011/12:270

Till riksdagen

Interpellation 2011/12:270 Föräldraskapspresumtion vid assisterad befruktning

av Hillevi Larsson (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 27 mars 2012.

Skälet till dröjsmålet är brist på tid i kammaren.
Stockholm den 7 mars 2012
Justitiedepartementet
Beatrice Ask

Interpellation 2011/12:271

Till riksdagen

Interpellation 2011/12:271 Stulna identiteter
av Maryam Yazdanfar (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 27 mars 2012.

Skälet till dröjsmålet är brist på tid i kammaren.

Stockholm den 7 mars 2012

Justitiedepartementet

Beatrice Ask

4 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Propositioner

2011/12:76 till trafikutskottet

2011/12:77 och 88 till näringsutskottet

Motioner

2011/12:Fi5–Fi8 till finansutskottet

2011/12:T2–T4 till trafikutskottet

EU-dokument

KOM(2012)84 till socialutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 30 april.*

KOM(2012)90 och KOM(2012)89 till miljö- och jordbruksutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 2 maj.*

5 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter

Näringsutskottets betänkande 2011/12:NU11

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2011/12:AU6

Civilutskottets betänkanden 2011/12:CU12 och CU13

Utbildningsutskottets betänkanden 2011/12:UbU10 och UbU8

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2011/12:MJU10

Trafikutskottets betänkande 2011/12:TU7

Utrikesutskottets betänkande 2011/12:UU7

Justitieutskottets utlåtande 2011/12:JuU29

Anf. 1 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Fru talman! Jonas Sjöstedt har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att garantera en god sjukvård även i glesbygd och i Norrlands inland.

Jag vill börja med att framhålla att varje landsting inom ramen för det kommunala självstyret har rätt att besluta om hur landstinget vill organisera och finansiera sin verksamhet. Staten sätter däremot ramarna för verksamheten genom lagstiftning och utövar tillsyn och följer upp verksamheten. För detta har vi myndigheter som till exempel Socialstyrelsen, som har rätt att ingripa om vården inte håller tillräcklig kvalitet eller på annat sätt brister.

Genom att stödja arbetet med kvalitetsutveckling, tillgänglighet och öppna jämförelser kan staten stödja och stimulera till utveckling av hälso- och sjukvården. Jag vill framför allt lyfta fram kömiljarden som syftar till att korta väntetiderna i vården. Resultatet från denna satsning visar att antalet personer som väntar längre än 90 dagar minskat avsevärt sedan 2009. Detta är ingenting annat än en verklig framgång, och det gläder mig att patienterna nu får snabbare vård än någonsin tidigare.

För några veckor sedan delades 2011 års kömiljard ut till landstingen. Alla landsting fick ta del av medlen. Jag vill särskilt lyfta fram Norrbottens läns landsting som visade väldigt goda resultat, ett tillskott på 50 miljoner kronor.

Det är riktigt, som Jonas Sjöstedt antyder, att införandet av vårdvals-system har ökat antalet vårdcentraler. Sedan vårdvalets införande har vårdcentralerna i landet ökat med 19 procent, och mer än 80 procent av befolkningen har nu två vårdcentraler på så nära avstånd att det finns en faktisk möjlighet att välja. Detta har stor betydelse inte bara för tillgängligheten utan också för patientens ställning i vården. Mätningar av patientnöjdhet visar också på en ökande tillfredsställelse med primärvården sedan vårdvalets införande. Trots detta ser vi inga dramatiska kostnadsökningar, vilket förklaras av att det är landstingen själva som bestämmer villkoren och ersättningarna för de vårdgivare som vill etablera sig. Det står dessutom landstingen fritt att utforma ersättningssystemen så att de ger ekonomiska incitament för vårdgivare att bedriva verksamhet i glesbygd. Under vårdvalets första år har det skett etableringar i glesbefolkade områden, bland annat i Jämtlands läns landsting.

Regeringen har i årets budgetproposition avsatt 360 miljoner kronor under tre år för att stimulera en utveckling av vårdvalet. Vårdvalssystemet, som syftar till att passa i glesbygd, är ett av de områden som är angelägna att prioritera i detta sammanhang.

Jonas Sjöstedt hävdar att statsbidragen har urholkats och att det har lett fram till ett minskat ekonomiskt utrymme för landstingen. Som svar på det påståendet kan jag informera om att regeringen tillförde 25 miljarder kronor till landstingen och kommunerna för stöd till deras verksamhet under perioden 2010–2011, varav 5 miljarder kronor är en permanent nivåhöjning från 2011.

Regeringen bidrar dessutom med riktade medel till olika satsningar i landstingen. Västerbottens läns landsting, som särskilt nämns i Jonas Sjöstedts interpellation, har fått medel för att ta fram en modell för akut-

*Svar på
interpellationer*

vård i glesbygd. Konceptet bygger på att samebyar, lokala helikopterföretag samt fjällräddning och sjukvård utbildas i prehospitalt akut omhändertagande. Arbetet ska ske i samverkan med Jämtlands läns landsting och Norrbottens läns landsting och ska redovisas till regeringen senast december 2013. När projektet är avslutat ska verksamheten inordnas i landstingens löpande verksamhet.

Inom hälso- och sjukvården är det av central betydelse att vården utformas så att den så långt som möjligt är likvärdig och lika tillgänglig för alla. Jag vill avsluta med att säga att regeringen har tagit flera initiativ för att motverka ojämlikhet inom vård och omsorg, bland annat genom patientsäkerhetsarbetet och arbetet för att stärka patientens ställning. Under 2011 påbörjade vi även en särskild satsning på jämlik vård som fortsätter under det här året. För detta arbete har regeringen avsatt 15 miljoner kronor per år. Exempelvis har Socialstyrelsen under 2011 givits i uppdrag att ta fram ett underlag med en beskrivning av nuläget och utmaningarna när det gäller att nå jämlikhet i vården. Avsikten är att Socialstyrelsens redovisning ska utgöra ett underlag för en kommande samlad strategi för en jämlik vård.

Anf. 2 JONAS SJÖSTEDT (V):

Fru talman! Jag tackar socialminister Göran Hägglund för svaret.

Häromdagen fick jag ett brev från en kvinna som bor i Västerbottens inland. Hon heter Lisette. Hon skrev om sin oro över utarmningen av akutsjukvården. Om hon är tvungen att larma ambulansen tar det över en timme innan den når henne i hennes hem och sedan över en timme innan den når sjukhus, i bästa fall. Många har en situation som är betydligt värre än så när det gäller att få akut sjukvård.

I Västerbottens inland liksom i stora delar av Norrland i övrigt finns det extrema avstånd och gles bosättning och därmed långa tider tills man får hjälp, till exempel vid en trafikolycka, en stroke eller något annat akut. Trots det har landstinget i Västerbottens län förslagit indragningar av akutplatserna på hälsocentralerna i Dorotea och Sorsele samt nedläggning av ambulansservice i Malå och i Åsele.

En del modifieringar har skett av de här förslagen. Men i dag är ambulansen i Åsele avvecklad och ersatt med en akutbil som inte kan frakta skadade personer, och akutplatserna i Dorotea är borta.

Båda hälsocentralerna, i Dorotea och Åsele, är för närvarande ockuperade av upprörda ordsbor som protesterar mot neddragningarna. Många är oroliga över vad som händer med deras hälsa vid en akut situation. Ytterst kan ju liv stå på spel, och det har redan varit flera incidenter som har blivit allvarliga på grund av de neddragningar som har skett.

På lång sikt handlar det om glesbygdens utvecklingsmöjligheter och överlevnad. Turism, näringsliv – vem vill etablera sig när sjukvården inte fungerar?

Frågan i dag är vem som har ansvar för den här politiken. Det enklaste svaret är naturligtvis att ansvaret ligger på landstinget och landstingsledningen i Västerbottens län som har beslutat om neddragningarna. I Västerbotten lämnade vi i Vänsterpartiet ledningen för landstinget i protest mot de panikartade och ogenomtänkta nedskärningarna, men Socialdemokraterna och Miljöpartiet fortsätter att driva igenom dem.

Vi kan inte stödja en utarmning av akutsjukvården i inlandet. Men vi menar också att den som enbart skyller på landstingsledningen gör det väldigt lätt för sig. Många landsting, oavsett politisk majoritet, är hårt pressade ekonomiskt i dag. Här spelar regeringens politik, som Göran Hägglund ansvarar för, en avgörande roll.

Statsbidragen urholkas stadigt i värde. Även om de inte minskar i kronor räknat följer de inte pris- och kostnadsutvecklingen, och så har det sett ut i ett antal år nu. Det innebär i praktiken ständigt nya krav på nedskärningar i landstingen. Detta är en direkt följd av regeringens politik. Valåret 2010 gjordes, som ministern påpekade, ett särskilt tillskott. Det var välkommet, men det ändrar inte den övergripande bilden sett över åren.

Till det här kommer regeringens mycket ogenomtänkta privatiseringspolitik. Det innebär att landstingen är förpliktade att betala till de nya privata hälsocentraler som etableras. Kostnaderna där går både till verksamheten och till privata vinster, exempelvis hos riskkapitalbolag som gjort sig kända för skatteflykt.

För de privata vårdföretagen råder fri etableringsrätt. Det innebär att de etablerar sig där vinsten kan bli störst, i stort sett alltid i större städer där det redan finns en god tillgång på sjukvård. I Västerbotten har samtliga tre nya hälsocentraler etablerat sig i centrala Umeå. Där finns länets rikaste, friskaste och yngsta befolkning. Då blir det helt enkelt mindre resurser över till de andra delarna av länet. Då styrs inte längre investeringarna efter vårdbehov utan efter vinstintresse hos privata företag.

Jag frågade Göran Hägglund vad han avser att göra. Jag tycker att svaret visar en viss brist på initiativ. Jag undrar också om Göran Hägglund är nöjd med hur de privata vårdetableringarna sprider sig över landet. Är det en rimlig fördelning av investeringar i hälso- och sjukvård att de etableras som de gör? Min sista fråga till Göran Hägglund gäller om han anser att hälso- och sjukvårdslagens mål om en sjukvård på lika villkor för hela befolkningen i dag fungerar och att man lever upp till de målen även i Norrlands inland.

Anf. 3 ANDERS SELLSTRÖM (KD):

Fru talman! Tack för den fråga du har ställt, Jonas Sjöstedt. Du lyfter upp en problematik som inte bara finns i Västerbotten utan kanske också på andra ställen. Jag tycker att socialminister Göran Hägglund har svarat bra på detta. Trygghet och en känsla av att hjälp finns när behov uppkommer är jätteviktig oavsett om man bor i Dorotea, Åsele eller Ängelholm. Som vanligt vill Jonas Sjöstedt och Vänsterpartiet sätta fokus på något annat. Det är någon annans fel när det inte fungerar lokalt i landstinget. Det är i det här fallet statsbidragen eller vårdvalet, som Jonas Sjöstedt också har ställt sig frågande till.

Jag har själv suttit med länge i styrelsen för Sveriges Kommuner och Landsting. Jag har suttit på den sida där vi har krävt indexerade statsbidrag. Under min tid har det aldrig skett att man har fått indexerade statsbidrag, vare sig från den regering som sitter i dag eller från tidigare regering stödd av Vänsterpartiet under socialdemokratisk ledning. Man har i stället beslutat från gång till gång hur man ser på statsbidragen och utvecklingen framöver.

Nu står jag på den andra sidan – staten och riksdagen. Jag förstår sät-
tet att tänka även från den här kanten när det gäller om man ska indexera
eller inte. Det har att göra med om staten ska vara ett gummiband i kon-
junktursvängningarna.

Socialminister Göran Hägglund har nu påpekat att det är höjt med 5
miljarder generellt samtidigt som det har satts in enorma resurser i sam-
band med konjunkturedgången som har varit. Det har inneburit en hel
del överskott både i kommun- och landstingssektorn under ett antal år.
Det går mer resurser till landstingen i dag än under den tid då Jonas Sjö-
stedt stöttade den socialdemokratiska regeringen.

Vänsterpartiet försöker göra något märkligt. Vänsterpartiet har ju sut-
tit med och aktivt styrt i landstinget i Västerbotten 2006–2010 – och
åtskilliga år dessförinnan. Miljöpartiet kom in i samarbetet de senaste två
åren. Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänstern lade fram en ge-
mensam budget i juni förra året för innevarande år. Där framgick det
tydligt att man skulle göra rejäla neddragningar för att få en ekonomi i
balans. Under ett antal år har man försummat att se till att ha en ekonomi
i balans så att man kan föra en aktiv sjukvård för hela länet. Det har
Vänsterpartiet varit med om att försumma år ut och år in. Det är en bak-
grund som är viktig att ha med sig. Det är något som Jonas Sjöstedt för-
söker krypa undan.

Alliansen i Västerbotten har varit tydlig med att man vill dra ned re-
surserna för att kunna satsa på sjukvården. Det har inte Vänsterpartiet
ställt upp på. Vi har varit tydliga med att ambulanserna ska finnas med i
Malå, i Åsele, i Dorotea och på akutsjukvårdsplatserna. Det har inte
Vänsterpartiet ställt upp på.

När det blev kalla fakta i oktober klev Vänsterpartiet av eftersom man
insåg att detta drar undan benen för inlandsborna. Man har varit med och
aktivt fattat beslut om den politik som ska föras i landstinget 2012. När
man ser den reella effekten hoppar man av. Man tar inte ansvar för en
politik som man har varit med och beslutat om. Jag kallar det feghet,
Jonas Sjöstedt. Det är rent fegt att inte jobba långsiktigt med att hålla en
ekonomi i balans och ta ansvar för att man inte har uppnått det. I stället
försöker man skjuta över det på andra. Det är fegt, Jonas Sjöstedt.

Anf. 4 FINN BENGTTSSON (M):

Fru talman! Jag tackar för den här interpellationen, även om det före-
faller något tveksamt att diskutera regional sjukvårdspolitik för en del av
landet.

Jag vill också tacka socialministern för svaret som var väldigt uttöm-
mande, inte minst på alla de punkter där han korrigerade de felaktiga
påståenden som Jonas Sjöstedt kom dragandes med.

Jag vill förtydliga det som föregående talare sade om det reformut-
rymme som ger möjlighet till statsbidrag. I en värld där i princip alla
andra länder i Europa brottas med budgetunderskott av en sådan storlek
att man inte har något reformutrymme alls är det viktigt att lägga in i
ekvationen att alliansregeringens samlade grepp över statsfinanserna har
gjort det möjligt att ha generösa statsbidrag, även permanenta som soci-
alministern nämnde, med 5 miljarder i nivåhöjning sedan 2011. Det är
positivt.

Det är intressant att notera i svaret att det finns riktade satsningar till bland annat Västerbotten – det Norrlandslän som nämndes i interpellationen – att tillsammans med några andra Norrlandslän titta särskilt på akutsjukvården. Det är välkommet givet att vi har finanser att motivera det.

När det gäller det kommunala självstyret kan jag tycka att det är förvånande att Vänsterpartiet lyfter fram att detta inte är så stort ansvar för kommuner och landsting som det trots allt är utan hänvisar till att detta i första hand skulle vara ett statligt ansvar. Socialministern betonade det stora värdet av kömiljardens insats. Det är fascinerande att när vi har utgifter för sjukvården på i runda slängar 200 miljarder om året kan en halv procent av en miljard ge denna fantastiska förbättring av tillgängligheten.

Man måste misstänka att det finns ett systemfel i att landstingen inte alltid tar sitt kommunala självstyresansvar. Här ligger en fråga i botten, ett problem som man måste reda ut. Hur ser Vänsterpartiet på det ansvar som landstingen har att bedriva en politik som ger bättre tillgänglighet, vilket interpellationen syftar till att diskutera? Varför har man inte under den tid då man har kunnat påverka sjukvårdspolitiken haft detta viktiga incitament för landstingen som alliansregeringen har lyckats uppfylla med stor framgång?

När vi talar om kostnader för sjukvård glömmar vi ofta kostnader för sjukdom, vilket staten också bär ett ansvar för. Under den tid som Socialdemokraterna hade sitt sista regeringsinnehav, då Vänsterpartiet var stödparti, hade vi en sjukförsäkring som i många stycken inte fungerade. Den hade gått helt fel. Kostnaderna för misslyckad sjukvård, det vill säga utgifter för sjukvårdsförsäkringen, som också användes som arbetsmarknadspolitiska redskap inte minst i de norrländska länen, var bestickande.

Det här forumet lämpar sig inte för att visa bilder, men den här visar hur vi genom den nya sjukförsäkringen har fått de regionala skillnaderna, som var påtagliga, att förbättras i Sverige så att vi i dag inte har några regionala skillnader när det gäller utbetalningar från sjukförsäkringen. Detta är viktigt att säga. När sjukförsäkringen används till passiva sjukskrivningar i stället för till aktiva åtgärder för att komma tillbaka till arbetsmarknaden, konsumerar den grupp som är passivt sjukskriven ännu mer sjukvård och tränger undan dem som behöver tillgänglighet till vården.

Sammanfattningsvis vill jag säga att alliansregeringens insatser med kömiljarden som är proaktiv för att förbättra sjukvårdens tillgänglighet samtidigt som vi har minskat ohälsotalen och tagit bort de osunda geografiska skillnaderna har inneburit att vi nu har en mycket bättre situation för människor som kommer till vården. Det gäller inte minst de norrländska länen.

Anf. 5 EVA OLOFSSON (V):

Fru talman! Jag tror att det är många människor som inte instämmer i Finn Bengtssons beskrivning av att vi har fått så mycket förbättringar i sjukförsäkringssystemet. Jag tänker på alla de människor som blivit utförsäkrade och som lever på anhöriga eller går på försörjningsstöd.

Det finns diskussioner om kömiljarden som jag tror att Finn Bengtsson och även Göran Hägglund känner till, för statsrådet lyfte fram det i

sitt svar. Enligt Socialstyrelsen är det inte så lätt att utvärdera detta. Man har ändrat på regler och definitioner under resans gång. Man hade kreativ bokföring med så kallade frivilliga köer och räknade bort människor. Det har dock stramats åt.

Det finns också en diskussion om att det finns undanträngningseffekter. I Almedalen i somras hölls ett seminarium där Läkarförbundets ordförande sade att det har undanträngningseffekter för en rad specialiteter, vilket innebär att människor som är kroniskt sjuka och behöver kontinuerlig sjukvård, återbesök och annat kan trängas undan om man satsar mycket pengar på kömiljarden.

Det är alltså ingen entydig framgångssaga.

Jag blev lite intresserad av beskrivningarna av självstyret för hälso- och sjukvården i glesbygden. Det gäller inte fullt ut för organisationen av hälso- och sjukvården, för här råder påtvingad etableringsfrihet och privatisering. Landstingen får inte bestämma själva.

Det här har diskuterats en del. Jag var med socialutskottet på studieresa i Jämtland. Det uppstod en diskussion mellan det rödgröna styret i Jämtland och några av mina riksdagskolleger om huruvida det var befolkningens helhetsbehov som skulle styra hur man planerade hälsocentralerna och vilket uppdrag man lade på hälsocentralerna. Ska man täcka in hela befolkningens behov i en glesbygd med 10–15 mil till nästa ort när det bara finns underlag för en hälsocentral? Eller ska man, som några hävdade, försöka bryta ut olika delar så att man blir tvungen att skapa olika hälsocentraler och underlätta för företag att etablera sig men inte ha underlag att täcka in hela befolkningens behov?

Det vore intressant att höra vad Göran Hägglund tycker. Vad ska vara utgångspunkten? Det var bland annat en debatt i tidningarna i somras. Är det befolkningens behov eller att underlätta för företag att etablera sig som ska vara det viktigaste när man ser över detta inför framtiden?

Jag är nyfiken på etableringen av vårdcentraler i Jämtland som statsrådet hänvisade till, så jag ringde landstingsrådet där. Man hade i åratal, långt innan vårdvalet, haft tre alternativa utförare. Det hade tillkommit *en* ny vårdcentral i Hoting. Den hade sitt ursprung i den landstingsdrivna vårdcentralen och tog med sig patienterna. Ett tag försökte man ha ett alternativ, men det finns bara underlag för en vårdcentral i Hoting. Det är inte tillräckligt många invånare för två.

När Göran Hägglund talar om att välja mellan två vårdcentraler talar han inte om verkligheten i glesbygden. Därför blir min fråga till statsrådet viktig: Ska inte invånarnas totala behov av hälso- och sjukvård vara det avgörande?

Anf. 6 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Jag tackar socialministern för ett bra svar på den viktiga interpellation som Jonas Sjöstedt ställt. Den tar upp något av det viktigaste vi har, nämligen tryggheten, och det är bra att vi talar om det i kamraren.

Jonas Sjöstedt tar upp Lisette, men det finns många andra i Västerbotens inland som upplever stor oro för de sparpaket som beslutats av det lokala styret i Västerbotten, bestående av Socialdemokraterna och Miljöpartiet – och tidigare Vänsterpartiet. Det uppmärksammades inte minst i det inslag i *Uppdrag granskning* som handlade om ambulanserna.

Det gäller att komma ihåg vilka som fick väljarnas förtroende att ta hand om sjukvården i Västerbotten. Finn Bengtsson med flera har tagit upp det kommunala självstyret. Det var Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet som fick ansvaret att ta hand om sjukvården i Västerbotten. Vi kan fortsätta diskutera det, men så ser det ut.

Jonas Sjöstedt frågar vem som har ansvaret för det som händer i Västerbotten. Rimligen bör det vara de som fick västerbottningarnas förtroende att hantera sjukvården. Dessa partier bär ansvaret.

Det kan vara värt att poängtera för dem som lyssnar på debatten att det finns olika förslag för att hantera den svåra ekonomiska situationen i Västerbotten. Bland annat har allianspartierna lagt fram förslag om att i stället ta bort pengar från vissa kultursatsningar inom landstinget, minska administration med mera. Det finns alltså sätt att hantera den svåra ekonomiska situationen utan att ta bort tryggheten för dessa människor, det vill säga ambulanserna.

Det nämns ofta i Västerbotten och ibland i kammaren att statsbidragen har varit frusna. Anders Sellström tog upp detta. Det är dock värt att påpeka att tidigare regeringar som Vänsterpartiet har stöttat har gjort precis samma sak, det vill säga inte räknat upp statsbidragen.

Vi har dock tillfört mer satsningar i form av riktade satsningar. Det handlar om sänkta arbetsgivaravgifter, som har varit en stor källa till intäkter för både kommuner och landsting. Det handlar också om riktade statsbidrag i form av kömiljard och mycket annat.

Summa summarum har landstingen mer pengar att röra sig med i dag än när Socialdemokraterna hade regeringsmakten – den regering som Jonas Sjöstedts parti stöttade.

Vi har kunnat tillföra sjukvården mer resurser tack vare att vi har haft ordning och reda i Sveriges ekonomi. Det har gjort det möjligt för oss att satsa på något av det viktigaste vi har, tryggheten.

Men de som väljarna har röstat fram att styra de olika landstingen ska bära ansvaret för de extra resurserna, och det ser väldigt olika ut i olika delar av landet.

Det är värt att påpeka att det inte är bara i år Västerbottens läns landsting har problem med ekonomin. Så här har det sett ut de senaste 16 åren i Västerbotten. Man har i praktiken haft underskott varje år. Det har alltid varit lite tyngre och jobbigare i Västerbotten.

När Jonas Sjöstedt och Vänsterpartiet nu försöker ställa sig vid sidan av och säga att man inte längre tar ansvar ska vi komma ihåg att de har varit med de tidigare 16 åren som har lagt grunden till den problematiska ekonomiska situationen.

Anf. 7 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Fru talman! Det är många frågor och ämnen som hanteras i denna viktiga diskussion. Jag börjar med att ta utgångspunkt i hur man organiserar hälso- och sjukvården så att den möter de många människornas behov.

Jag har precis som Jonas Sjöstedt och alla andra i kammaren tagit del av diskussionen om inlandskommunernas situation och medborgarnas frustration, ängslan och ibland ilska över beslutsfattarna i Umeå. Vi vet att det är landstingspolitiker från hela landstinget som har fattat beslutet.

Detta är uppenbart något som människor i dessa kommuner känner starkt för, vilket inte är konstigt utan djupt mänskligt.

I sitt första inlägg säger Jonas Sjöstedt att jag skyller på landstingspolitikerna. Ja, det gör jag av den enkla anledningen att arbetet är så fördelat. Det är landstingspolitikerna som har ansvar för vården. Vi skulle kunna ha statlig sjukvård i Sverige. Jag är inte säker på att det skulle bli bättre, men vi skulle kunna ha det. Nu är dock arbetet organiserat så att det är landstingen som ansvarar för sjukvården. Kommunerna ansvarar för äldreomsorgen, skolan och så vidare.

Jag ska inte och gå in och avgöra vilka satsningar och prioriteringar landstingspolitikerna i Västerbotten ska göra. Väljarna har att utkräva ansvar av de politiker de har röstat fram och ställa dessa politiker till svars för de beslut som fattats.

Det har ställts en del frågor. Själva huvudfrågan i interpellationen är: Vilka åtgärder avser socialministern att vidta för att garantera god sjukvård även i glesbygd och i Norrlands inland?

Mitt svar är att jag kommer att fortsätta att bedriva förbättringsarbetet över hela landet inklusive Västerbotten när det gäller att förbättra tillgänglighet och kvalitet, när det gäller att stärka psykiatrin och när det gäller att ordna det bättre för äldre multisjuka patienter, höja patient-säkerheten och mycket annat som vi arbetar intensivt med. Där tar staten inte över, men vi går in med en del åtgärder och kan fungera som en katalysator för en utveckling i rätt riktning. Det tror jag kan vara mitt viktigaste bidrag.

Jonas Sjöstedt frågade om jag är nöjd med hur privata företag när det gäller primärvården placerar sig. Det är upp till landstingen att organisera ersättningsystemen för detta. Man får lite olika utfall beroende på hur man gör. Man kan från landstingets sida stärka till exempel glesbygd-faktorer och annat om man vill öka möjligheterna för att få starkare närvaro i sådana orter. Också där ligger makten i allt väsentligt på landstingsnivå.

Jonas Sjöstedt frågade om vi har lika villkor och om detta fungerar väl över landet. Det finns en rad undersökningar som visar att det finns skillnader på grund av socioekonomiska faktorer och sådant som kan handla om könstillhörighet. Även etnisk bakgrund kan spela roll. Vi jobbar hårt med att försöka identifiera det som leder till felaktiga eller oriktiga beslut, höja medvetandegraden hos personalen och se eventuella beteenden och fel som görs för att kunna korrigera detta. Vi vill ju att, vilket är grunden för lagstiftningen, alla – oavsett om man bor i Stockholm eller i Malå, oavsett om man är man eller kvinna och oavsett vilken bakgrund man har – ska ha en lika god sjukvård.

Anf. 8 JONAS SJÖSTEDT (V):

Fru talman! Jag tackar socialministern för svar på frågorna och mina meddebattörer för deras inlägg.

Jag skulle vilja börja med frågan om etableringar av privata hälsocentraler. Socialministern nämnde i sitt anförande att de har etablerats bland annat i glesbygd i Jämtland. Det är vad man kallar en diplomatisk formulering därför att det bara finns en privat hälsocentral i hela Sverige som har etablerats i glesbygd. Frågan är var de andra ligger om man använder begreppet bland annat. Detta visar hur privatiseringarna drar resurser från

glesbygd till de städer där tillgången till sjukvård redan är god. Här finns det en vit fläck i den borgerliga argumentationen. I Västerbotten handlar det om 40 miljoner kronor som går till de nya privata vårdcentralerna i Umeå. Det är betydligt mer än man spar på neddragningarna i inlandet. Jag menar att det här finns en avsaknad av helhetsansvar, också om man väger in att det undandras värden miljarder i privata vinster varje år till riskkapitalbolag därför att man plockar russinen ur sjukvårdskakan.

Jag ska därefter ta upp frågan om statsbidragen. Sparbetinget i Västerbottens landsting är ungefär 150 miljoner kronor. Det är ganska exakt lika mycket som värdeminskningen på statsbidragen i år. Det finns alltså ett direkt samband mellan regeringens brist på statsstöd och den urholkning som sker i och med det och de nedskärningar som sker inte bara i Västerbotten utan i borgerligt styrda Västernorrland, i Värmland som tvingas höja skatten eller i Norrbotten för den delen. Detta slår stenhårt mot sjukvården i glesbygden, och det är den borgerliga politiken som är ansvarig för detta och har detta strypkoppel på ekonomin i landstinget.

Anders Sellström betar sig som en sann populist när han försvarar att man skär ned resurserna till sjukvård samtidigt som han hävdar att han försvarar sjukvården i sig. Det är helt enkelt inte förenligt. Men det är lätt att vara borgerlig sjukvårdspolitiker i Västerbotten därför att sannolikheten för att de borgerliga partierna vinner valet där är ungefär lika stor som sannolikheten för snö på Hawaii, och då kan man hävda lite vad som helst i debatten.

När det gäller statsbidragen över tid är det riktigt att de urholkades redan under Göran Perssons tid och att det var fel redan då. Men de har urholkats ännu mer under den borgerliga tiden, om man läser statistiken från ekonomiavdelningen i Västerbottens läns landsting som är mycket tydlig på detta område.

Socialministern nämnde projektet för akutsjukvård i glesbygd, och Finn Bengtsson uttryckte en särskild glädje över detta projekt. Jag ska bara påminna om att det handlar om 1 250 000 kronor under tre år i tre län. Det löser inte en riktig sjukvårdskris i Norrlandslänet, om man trodde det.

Jag skulle även vilja ta upp en annan fråga som i sin förlängning också handlar om tillgång till sjukvård, och det gäller apoteken. Många vet att de privata intressenter som köpte upp grupper av apotek inte längre måste driva vidare apoteken i glesbygd 2013. Har regeringen en lösning på apoteksfrågan? Är det apoteken som nästa gång läggs ned runt om i Sverige? Då utarmas tillgången till service ännu mer.

Jag säger inte att allt ansvar ligger på regeringen. Ett tungt ansvar vilar på ledningen för landstinget i Västerbotten. Vi lämnade detta samarbete just därför att vi inte kan försvara dessa neddragningar av akutsjukvården. Vi tog konsekvensen av detta. Trots att vi var tvungna att administrera en krympande ekonomi som har krympts av den borgerliga politiken gick vår gräns där. Men det går inte att blunda för att landstingen verkar under de ekonomiska villkor som ges av statsmakterna.

Här skryter så att säga regeringen med att man minskar skatterna framför allt för de välavlönade. Samtidigt försämrar man servicen och tvingar faktiskt upp skattenivån i många landsting och kommuner därför att man vältrar över kostnaderna på dem. Så ser regeringens politik tyvärr

ut på detta område. Priset för det betalas inte minst av de inlandsbor som får en försämrad akutsjukvård.

Anf. 9 ANDERS SELLSTRÖM (KD):

Fru talman! Vi kan i och för sig alltid bråka om vem som är populist, men de neddragningar som Vänsterpartiet har varit med och genomfört och som genomförs i Västerbotten och speciellt i dess inland borgar för att vi kan se fram emot ett majoritetsskifte i nästa val. Det hoppas jag kan ske på det sättet.

Låt oss när det gäller ekonomin ha klart för oss, Jonas Sjöstedt, att det går mer resurser till landstingen i dag än när du satt och styrde 2006. Så är det bara. Det får du konstatera. Sedan får vi lämna denna diskussion. Om du inte tycker det hade du som suttit med Vänsterpartiet i landstinget kunnat höja skatten där. Landstinget i Västerbotten har bland de lägsta landstingsskatterna i Sverige. Du hade kunnat ta detta initiativ under alla år som du har suttit med Vänsterpartiet och styrt i landstinget. Men låt oss lämna denna diskussion.

När det gäller vårdvalet och att göra ett eget val hör jag att Jonas Sjöstedt inte är för att man kan välja vilken läkare och vilken vårdcentral man ska gå till. Du anser att det är du som ska bestämma till vilken vårdcentral och vilken läkare som jag ska gå. Du vill inte att jag ska få bestämma det. Men det är samma resurser som går till de olika vårdcentralerna. Om jag väljer att gå till en privat vårdcentral innebär det att det blir mindre pengar till den offentliga vårdcentralen. Det jämnar ut sig. Det blir inte mer kostnader. Det är samma kostnader, Jonas Sjöstedt. Försök inte lura folk som sitter och lyssnar på debatten på åhörarläktaren eller på tv. Du lurar människor på det viset.

Alliansen har i landstinget i Västerbotten jobbat hårt med olika åtgärder för att komma till rätta med detta, bland annat vårdskador. Om man skulle minska dem med bara 30 procent i Västerbotten skulle det ge 30 miljoner kronor. Ställ det mot vad ambulanstransporterna och akutvårdplatserna i Dorotea och Åsele kostar, nämligen runt 1 miljon vardera per år. Men den politiska ledningen är lite för svag för att hantera och jobba med de starka professioner som finns på sjukhusen i Umeå och Skellefteå. Där har man en svag politisk ledning, och det är nog där knuten sitter, Jonas Sjöstedt.

Anf. 10 FINN BENGTSSON (M):

Fru talman! Denna debatt blir som tydligast när Vänsterpartiet är övertydligt med att man inte vill, som Anders Sellström sade, ge någon valfrihet och stärka patientmakten. Det är i detta perspektiv som lagen om valfrihet har tagits fram, och den bygger fortfarande på att i fråga om den kommunala självstyrelsen bestämmer inom ramen för hälso- och sjukvårdslagen landstingen själva vilken vård de vill erbjuda och vad den får kosta. Sedan får de som har kvalitet för att bedriva den erbjuda detta. Sedan väljer patienterna. Det är ganska enkelt, men det är en sådan frihetsreform som jag förstår att man från ett monopolkramande parti har svårt att förstå. Därför sprids denna desinformation.

Jag vill återigen säga något om statsbidragen. Jag ser två viktiga ingångar. Jag nämnde i mitt förra inlägg de stora regionala skillnaderna i ohälsotal under de socialdemokratiska åren, uppbackade av Vänsterpar-

tiet. Jag vill ställa en fråga till Eva Olofsson om de regionala skillnader som nu har försvunnit och om de mycket lägre ohälsotal som vi nu har. Handlar det om att man förr var mer sjuk i Norrlandslänen och att denna situation plötsligt har ändrats och att man nu är lika sjuk runt om i Sverige? I så fall har landstingen i någon mån lyckats.

Men jag vill påstå att man medvetet använde sjukförsäkringen som ett arbetsmarknadspolitiskt instrument. På det sättet fick man sådana utgifter att man inte kunde ha reformutrymme för det som det egentligen handlar om, nämligen att ge en ännu bättre sjukvård från staten.

Därtill ska man komma ihåg att det som skiljer oss från Vänsterpartiet är att vi har en jobblinje. Vi ser till att folk kommer i arbete. Fler arbetar genom jobbskatteavdragen. Fler bidrar och betalar skatt. Alltså ökar statsinkomsterna – pengar som sedan kan användas till att värna välfärdens kärna. Detta är en politik centralt skild från er.

Vilket försvar har Vänsterpartiet? Kanske vill ni drakoniskt höja skatterna för att kunna lösa ut problematiken. Samtidigt ska ni ösa över detta på offentliga utförare och förbjuda varje alternativ i vården så att patienterna inte har någon möjlighet att välja. Detta är – för att se sanningen i vitögat – det som är Vänsterpartiets underagenda för att bedriva hälso- och sjukvårdspolitik.

Anf. 11 EVA OLOFSSON (V):

Fru talman! Sanningen är, Finn Bengtsson, att den borgerliga regeringen rejält har försämrat sjukförsäkringen och a-kassan, liksom föräldraförsäkringen, och använt de pengarna till att sänka skatten. De största skattesänkningarna har gått till dem som tjänar mycket. Det är en politik som är väsensskild från det vi i Vänsterpartiet står för.

Vi däremot har en *jobbpolitik*. Vi vill satsa på att människor ska komma i jobb. Det är bland annat därför som vi vill satsa på en utbyggnad av välfärden – sjukvården, äldreomsorgen och förskolan. Vi vill också satsa på infrastrukturen och på småföretagen. Vidare vill vi satsa på utbildning och forskning. Självklart finns den jobbpolitiken!

Jag återkommer till detta med valfrihet. Vi tycker visst att människor ska få välja vilken vårdcentral de ska gå till. Men vi kan inte se varför privata vinstdrivna företag ska ges fri dragningsrätt att bestämma var de ska etablera sig, oavsett var behoven finns när det gäller de människor som behöver hälso- och sjukvård. Det är där skiljelinjen går.

Vi kan se var de flesta vårdcentralerna finns och var de flesta sjukbesöken i primärvården görs. Jo, där den friskaste befolkningen finns – i Stockholm.

När det gäller specialistsjukvården görs i Jämtlands län 0,97 läkarbesök per invånare. I Stockholm görs 1,6 läkarbesök och i riket 1,27 läkarbesök per invånare. Det här behöver vi fundera på.

De människor i glesbygd som behöver hälso- och sjukvård och som vi här talar om behöver en bra hälso- och vårdcentral. De behöver också ambulanser och möjligheter att komma till specialistsjukvården när något händer.

Jag vill gärna upprepa min fråga till Göran Hägglund. Det drivs ju hårt att det ska bli mer företagsanpassat och att det ska kunna bli lättare att etablera privata vårdcentraler också i glesbygd. Då vill man helt enkelt släppa kraven på en heltäckande bra hälso- och sjukvård för befolk-

ningen. Göran Hägglund, är du beredd att stötta den linjen, eller är du beredd att släsa för en sjukvård utifrån befolkningens behov?

Anf. 12 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Den som inte sköter ekonomin – det spelar ingen roll om det är ett land eller ett landsting eller om det är Grekland eller Västerbotten – kommer ganska snart att ha problem med att leverera både välfärd och trygghet till de medborgare till vilka man har ett ansvar att leverera välfärd och trygghet. Så ser det ut!

Fru talman! Jonas Sjöstedt skarvar ganska friskt när han talar om vårdvalet. Jag tror att det är bra att vi stannar upp vid det. Socialministern har varit inne på det, men jag tror att det, som sagt, är bra att en liten stund stanna upp vid detta.

Jonas Sjöstedt säger att de privata vårdcentralerna i Umeå nu tar 40 miljoner från det offentliga. Men det han glömmer att nämna är att offentligt drivna vårdcentraler i Umeå i motsvarande grad förlorar samma mängd pengar eftersom pengarna i dag följer patienterna. Det är alltså inte så att det blir mindre pengar till patienter i Västerbottens inland för att det blir fler aktörer i Umeå. Den missuppfattningen försöker man medvetet sprida.

Enda gången det skulle kunna vara sant att det faktiskt blir mindre pengar i glesbygden, till fördel för vårt lands tätorter, är ifall människor i glesbygd av olika anledningar väljer att skriva sig på vårdcentraler i tätorter. Då blir det mindre pengar i glesbygden. Jag tror att det är viktigt att komma ihåg att det är så det i verkligheten ser ut. Det må vara slagkraftig retorik från Jonas Sjöstedt, men det sagda stämmer inte med hur det är i verkligheten.

Jag ser att talartiden snabbt rinner i väg så jag avslutar med att säga att jag tycker att det är lite tråkigt att man lokalt försöker skylla på regeringen i stället för att ta det egna ansvaret. Ni har fått medborgarnas förtroende, men ni har haft problem med att axla ansvaret. I stället för att lokalt ta ansvar försöker ni skylla ifrån er och lägga ansvaret på regeringen. Det är tråkigt. Lokalt bör ni ta det ansvar som ni fått väljarnas förtroende att axla.

Jag tror inte att väljarna kommer att ge er – precis som du själv, Jonas Sjöstedt, uttryckt det – förtroende för all framtid. Ifall ni fortsätter att missköta er så här kommer västerbottningarna, tror jag, att rösta bort er.

Anf. 13 KARIN ÅSTRÖM (S):

Fru talman! Jag hade inte tänkt gå upp i denna interpellationsdebatt, men det viktiga som här tas upp behöver belysas på olika sätt.

Men först, fru talman, måste jag säga att jag blir väldigt fundersam. Vem interPELLerar vem? Det skulle man kunna fundera över när man lyssnar på den här debatten. Borgerliga företrädare verkar interPELLERA interPELLANTEN, Sjöstedt, i stället för ministern, Hägglund. Det är en rätt förvirrande interpellationsdebatt jag just nu upplever.

För att återgå till hälso- och sjukvårdsfrågorna: Jag utgår från perspektivet att jag bor i en av landets minsta kommuner – mitt i Norrbotten, i Överkalix. Där bor jag och många andra. Jag reser ganska mycket i hela Norrlands inland och har gjort det under en lång tid. Jag möter väldigt

många människor som är djupt oroliga inför framtiden, över vad som håller på att hända med hälso- och sjukvården.

Egentligen behöver man inte vara nationalekonom för att förstå hur glesbygden drabbas av de nyetableringar som sker i de folktäta områdena. Om jag målar med stora penseldrag kan jag beträffande den summa pengar i form av de stagnerade statsbidrag vi nu en tid sett när det gäller glesbygden säga att det inte blir mer, snarare tvärtom. Beroende på den utflyttning som ständigt sker från våra kommuner blir det minskade skatteintäkter.

Låt oss slå fast att människor ute i inlandet, särskilt de äldre, kommer att bo kvar i inlandet. Under en ganska lång tid framöver kommer de att finnas där. Men det kommer inte att bli någon nyetablering av vårdcentraler exempelvis i Överkalix och Arjeplog.

Befolkningen i Arjeplog har inget att välja på – detta sagt apropå det fria vårdvalet. Närmaste vårdcentral ligger nio mil bort, i Arvidsjaur. Kommunikationerna dit är inte de bästa. Det finns inga järnvägsspår, och det finns ingen regelbunden busstrafik mellan Arjeplog och Arvidsjaur.

I en framtid blir detta oerhört problematiskt eftersom resurserna successivt dräneras. Vi får en kvalitetsminskning ute på vårdcentralerna i glesbygden, alltså där den största andelen av de människor finns som behöver tillgång till dem. Det är äldre, svårt sjuka människor som kommer att bo kvar.

Vi är många som är mycket bekymrade när vi ser den utveckling som regeringen nu kör på med. Jag hör hur Hägglund talar om kvalitetsutveckling. Det har jag hört i flera olika sammanhang. Jag har också läst om det, så jag är oerhört intresserad av att få veta vad du, Göran Hägglund, menar. Vad menar du egentligen med ditt tal om kvalitetsutveckling i glesbygden när det gäller äldre, svårt sjuka människor? Vad menar du med de pengar du talar om? Rent konkret och exakt: Hur ska det här se ut i framtiden? Det skulle jag vilja veta lite mer om.

Anf. 14 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Fru talman! Jag börjar med den fråga som Eva Olofsson i sitt tidigare inlägg ställde om vad som ska vara utgångspunkten. Människors behov ställer hon mot företags möjligheter att etablera sig.

Jag tror att jag talar för alla i denna kammare när jag säger att utgångspunkten för den svenska hälso- och sjukvården förstås är att leverera bästa möjliga hälso- och sjukvård till alla människor i vårt land – hög kvalitet och god tillgänglighet.

Vad vi nu har kommit att diskutera, även om det inte var det interpellationen primärt berörde, är vilken som är den bästa vägen dit. Vissa säger att det bästa är att allting sköts i monopolliknande former där landstingspolitiker tittar på kartan och pekar ut var det ska finnas vårdcentraler och var det inte ska finnas. Sedan finns det en sida som säger: Vi tror att det är bra med en möjlighet till etableringar där inte politiken behöver avgöra detta utan där man ser var det finns möjligheter att etablera sig.

När vi faktiskt följer upp vad som händer när det gäller vårdvalet i Stockholm och Halland – det är dem man tittar mest på vetenskapligt – ser vi att antalet sjukvårdsbesök har ökat i Stockholm. De har ökat mest bland dem som ligger sämst till socioekonomiskt, där det har funnits en

underkonsumtion av vård. Är det bra eller dåligt? Jag tycker att det är bra att människor som tidigare inte kunde komma till vården har närmare och lättare att göra det. De har lättare att få tider, och de blir kanske bättre bemötta än de blivit tidigare. Det är bra.

Återigen: När det gäller vården i Västerbotten är det ett huvudansvar för de västerbottniska landstingspolitikerna. Det är de som har sina resurser till förfogande. Jonas Sjöstedt kom i ett inlägg in och talade om urholkning av statsbidraget, trots att han flera gånger har fått sagt till sig att det faktiskt är så att resurserna har ökat också till landstinget i Västerbotten. Vi kan önska ännu mer, naturligtvis. Detta prövas i varje budgetsammanhang, men landstinget i Västerbotten har mer pengar nu än när Jonas Sjöstedt styrde tillsammans med Socialdemokraterna.

När det gäller frågan var nya vårdcentraler etablerar sig har det tillkommit sex nya vårdcentraler i Värmland senast jag tittade. Att jag minns absolut rätt vågar jag inte ta gift på, men om jag minns rätt är det så. En av dem hade tillkommit i Karlstad och alla de övriga i mindre kommuner runt om. Det ökar valfriheten, gör vården mer tillgänglig för många och, tror jag också, tvingar vården att utveckla bemötandet, se till att leverera tider snabbare och så vidare. Det visar sig spela en väldigt stor roll när det gäller människors möjligheter inom vården.

Till sist har jag en fråga till Jonas Sjöstedt. Röstade Vänsterpartiet ja eller nej till den budget som resulterade i den diskussion vi nu har när det gäller Dorotea, Malå och Åsele?

(Applåder)

Anf. 15 JONAS SJÖSTEDT (V):

Fru talman! När förslaget om att skära ned akutsjukvården i Västerbottens inland lades fram röstade vi emot det, lade fram alternativa förslag och lämnade samarbetet i Västerbottens läns landsting. Så gick det till.

Det bakomliggande ansvaret för den försämrade ekonomin menar jag dock finns också hos statsmakterna. Det säger jag utan att säga att inte mycket ansvar finns även i landstinget. Göran Hägglund vet lika väl som jag att det när det gäller det reala värdet på statsbidraget inte är antalet kronor som är det viktiga. Det reala värdet urholkas nämligen systematiskt även om man ger lika många kronor. Det gör att man kommer att hamna i en debatt om höjd landstingsskatt, till exempel. Det är nog oundvikligt oavsett vilken majoritet man hade haft i landstinget. Så ser det ut. Det handlar om att regeringen vältrar över kostnaderna på läsnivåerna.

När det gäller vårdvalet är vi, precis som Eva Olofsson påpekade, inte emot att man får välja vilken vårdcentral man går till. Vi är dock emot ett vårdval som innebär att Attendo och Carema kan välja att plocka russionen ur kakan och välja var de enklast gör sina miljardvinster – som de sedan skattefuskar på. Det är den sortens vårdval denna regering faktiskt har etablerat.

Vårdvalet blir en fullständig chimär för de inlandsbor som får en indragen ambulans eller sina akutplatser borttagna. Det är ju motsatsen till val; det är att man inte kan välja att få en rimlig vård över huvud taget. Det är baksidan av de minskade statsbidragen och att resurserna dras mot storstäderna. Konkurrensverket slår fast i sin utvärdering att det är en –

jag säger *en* – vårdcentral av de 190 nya som har etablerats som har hamnat i en glesbygdskommun. På sikt handlar det om möjligheten att verka i Norrlands inland om grundläggande samhällsservice undandras, så som faktiskt sker.

Socialministern har fått många frågor i denna debatt. Jag har fått bra svar på de flesta av dem, tycker jag, och jag tackar för det. Jag skulle dock vilja återkomma till frågan om apoteken, för det kan vi se är nästa bekymmer som kommer upp. Den huvudlösa privatiseringen av apoteksverksamheten leder till att man nu kan lägga ned apoteken i glesbygd om de inte är lönsamma från 2013. Vad har regeringen för politik för att undvika detta?

Anf. 16 KARIN ÅSTRÖM (S):

Fru talman! Ministern säger att politikerna inte ska sitta och peka ut var etableringar ska göras. Det kanske är så i befolkningstäta områden, men vem ska ta besluten i glesbygden, där marknaden inte gör det? Vem tar besluten där?

Fortfarande är det på det sättet att det finns väldigt många äldre där ute i glesbygden som är allvarligt oroade och bekymrade över hur detta kommer att se ut. Som jag sade i ett tidigare inlägg: Folk kommer att bo kvar, och de är ganska många. De blir dessutom äldre och äldre med tiden, flera av dem. Hur ska detta se ut i framtiden? Ministern talar väldigt mycket om kvalitetsutveckling, och jag skulle fortfarande vilja ha ett besked.

Hur ser den så kallade strategin ut som ni jobbar fram för de mest sjuka äldre? Hur ska man klara den biten långt ute i glesbygden där förmodligen – enligt regeringens och ministerns syn – marknaden själv ska klara av det? Hur ska det gå till? Den frågan har jag inte fått svar på.

Anf. 17 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Fru talman! Det blir lite magstarkt att i slutet av en interpellationsdebatt som handlar om någonting helt annat komma med mastodontfrågor som inte går att besvara på två minuter. Jag resonerar gärna om vården för de mest sjuka äldre, det arbete regeringen bedriver och de 2,7 miljarder kronor vi har anslagit under denna mandatperiod för att utveckla omsorgen kring de personer som många gånger får väldigt god vård i vissa delar men där det finns brister när det gäller helhetsansvaret för personen. Jag diskuterar gärna detta i ett annat sammanhang.

Detsamma gäller frågan om apoteken, som ligger vid sidan om detta och som jag förstår har beröringspunkter. Vi hade en interpellationsdebatt förrförra veckan då frågan var på tapeten. Regeringen återkommer med besked i den fråga Jonas Sjöstedt väcker.

Till sist: Detta är en fråga som naturligtvis spelar jättestor roll för människor inte bara i de kommuner, de små orter, vi resonerar om utan som spelar roll för oss alla. Vi vill känna att vården finns nära – att det finns vård av hög kvalitet nära oss när hälsan sviktar eller krafterna tryter. Här måste det vara så att ansvaret ligger på den nivå som är närmare och har det ekonomiska ansvaret.

I denna diskussion vet jag inte om någon har blivit särskilt mycket klokare, men ett kan sägas: Vänsterpartiet var ett av de partier som röstade igenom den budget som får just dessa konsekvenser. Sedan stämmer

det att Vänsterpartiet hoppade av när konsekvenserna blev tydliga, men ramarna för det arbete Västerbottens läns landsting har röstade Jonas Sjöstedts partikamrater för. Det är det som resulterar i denna situation för personer som i dag är bekymrade över framtiden i Västerbottens läns landsting.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 2011/12:199 om avsaknaden av åklagare i Skellefteå och Lycksele

Anf. 18 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Fru talman! Katarina Köhler har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att säkra rättssäkerheten i övre Norrland och för att åklagare ska finnas i hela landet.

En grundläggande förutsättning för ett väl fungerande samhälle är att rättssäkerheten upprätthålls. Rättssäkerheten får aldrig bli en fråga som är avhängig var i landet man bor. Det är därför viktigt att vi har ett rättsväsen som kännetecknas av hög kvalitet i hela landet och att medborgarperspektivet är i fokus. Sedan regeringen tillträdde har vi gjort rekordstora satsningar på hela rättsväsendet. Det har gjort att myndigheterna har goda förutsättningar att bedriva en rättssäker och effektiv verksamhet. För Åklagarmyndighetens del har anslaget höjts med närmare 44 procent, från 862 miljoner kronor år 2006 till drygt 1,2 miljarder kronor år 2012.

Inom de ekonomiska ramarna som riksdag och regering har bestämt ansvarar Åklagarmyndigheten för sin verksamhet och organisation. Av Åklagarmyndighetens instruktion framgår att ett beslut av myndigheten om inrättande, upphörande och lokalisering av en åklagarkammare ska fattas efter samråd med Rikspolisstyrelsen och Domstolsverket. De skiftande geografiska förhållandena innebär att samma organisationsmodell inte kan användas i hela landet. Förhållandena i norra Sverige är speciella främst med hänsyn till de stora avstånden. Det gäller då för våra myndigheter att finna så bra lösningar som möjligt för att vi ska ha ett väl fungerande rättsväsen i hela landet. Jag vet att Åklagarmyndigheten ser både fördelar och nackdelar med att ha åklagarna samlade i Umeå men att myndigheten bedömer att fördelarna för såväl verksamheten som de enskilda åklagarna ändå överväger de nackdelar som finns.

Anf. 19 KATARINA KÖHLER (S):

Fru talman! Jag tackar justitieministern för svaret. Ministern är tydlig i sitt svar till mig om att rättssäkerheten i hela landet ska säkras och att man aldrig ska kunna ifrågasätta den oavsett var i landet man bor. Därför blir jag bedrövad när verkligheten är den att omorganisationen i Västerbotten innebär en stor risk för att rättssäkerheten inte kan tryggas.

Ministern anger de geografiska förhållandena som ett skäl till denna omorganisation av åklagarämbetet i Västerbotten. Man säger att de långa avstånden är ett av skälen. Det är just detta som är vårt stora problem – de stora avstånden mellan samhällena uppe i Västerbotten. Det är det

som är problemet när man gör omorganisationen. Just därför är det så viktigt att vi får ha åklagare stationerade i Skellefteå och Lycksele. Från Umeå är det 13 mil till vardera ort. Det är 13 mil in i landet till Lycksele och 13 mil norrut efter kusten till Skellefteå.

I dag använder de åklagare som finns där väldigt många arbetsdagar per år för att bara resa till och från Lycksele och Skellefteå vid tingsrättsförhandlingar. Det är klart att det skulle märkas och bli förbättringar för dem om de i stället kunde använda dessa dagar till att utföra de uppgifter som de är satta att göra som åklagare.

Arbetsbelastningen för dessa människor är hög och blir högre alltjämt. Så blir det också i Skellefteå. De exempel jag tar upp tar jag från Skellefteå så att det inte blir så mycket uppradande av siffror och så vidare. Även i Skellefteå ser vi att brottsligheten tyvärr ökar, och åklagarna får mer att göra. Då blir det inte lättare av att de ska sitta och åka bil 26 mil per dag när de är uppe på tingsrättsförhandlingar. Möjligtvis kan de åka buss, men då tar det ännu fler timmar. Kollektivtrafiken i inlandet är inte speciellt bra. Om man skulle använda resurserna på ett annat sätt skulle inte detta slöseri med både mänskliga och ekonomiska resurser kunna fortgå på det här viset. Åklagarnas tid skulle kunna användas mycket bättre.

I min interpellation, fru talman, angav jag flera skäl till att vi tycker att den nuvarande organisationen är dålig. Det handlar om arbetsmiljön för åklagarna. Det finns många aspekter på arbetsmiljöproblemen. Det handlar också om hur vi hushållar med ekonomin och med resurserna över huvud taget. Men framför allt handlar det om effektiv handläggning och rättssäkerhet.

Ministern skriver i sitt svar att rättssäkerheten aldrig får bli en fråga som är avhängig var i landet man bor, att rättsväsendet ska kännetecknas av hög kvalitet och att medborgarperspektivet är i fokus. Jag måste fråga: Menar verkligen ministern, med tanke på de skäl som hon själv läste upp i svaret, att förhållandena i Skellefteå och Lycksele inryms i det som ministern har skrivit i sitt svar till mig?

Anf. 20 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Fru talman! Jag tackar för komplimangen – om jag får kalla den så – för att jag var tydlig med att rättssäkerheten ska vara hög i hela landet. Jag står för det. Det är otroligt viktigt. Jag var också tydlig när det gäller den konflikt som ligger i de problem som vi har i delar av Norrland, nämligen stora avstånd och små enheter.

När det gäller rättssäkerheten är det viktigt att vi har åklagare och också andra som kan ta sig an alla de olika typer av ärenden som kan dyka upp. Det vi vet i dag är att man på tingsrättsnivå och andra olika nivåer har hundratals olika typer av ärenden. För att kvaliteten i det juridiska arbetet med de olika funktioner som finns ska hålla hög kvalitet krävs det specialisering. Det är klart att man kan välja att ha en, två eller tre åklagare spridda över ytan. Men då är det inte säkert att man kan åstadkomma denna kvalitet.

Jag försökte också vara tydlig med att vi har lagt ett stort ansvar på myndigheten att döma av situationen just därför att den är komplex. Katarina Köhler nämner i första hand miljöaspekter för dem som arbetar som åklagare och de bekymmer som ligger i att man tvingas resa och

använda mycket tid till det. Det är naturligtvis ett bekymmer. Men i arbetsrelaterade frågor ligger också möjligheten att ha kolleger och möjligheten att ta föräldraledigt och att inte ha en sårbarhet i organisationen som gör att man bär hela ansvaret själv.

Detta är ett av skälen till att Domstolsverket till exempel när det gäller tingsrättsorganisation och annat har sett det som nödvändigt att ha något större enheter. Där har regeringen valt att sätta ned foten och säkerställa att man i Norrland inte har samma fyrkanter och samma nivåer på storlek som man behöver ha på andra håll just därför att man måste avväga avstånd och mycket annat. Det är denna problematik som ligger bakom situationen.

Det är ingen ny sak som vi diskuterar. Om jag har rätt uppgifter från Åklagarmyndigheten – det är därifrån jag har dem – har man i Lycksele, till exempel, inte haft åklagare sedan 1997 och i Skellefteå inte sedan 2003. Det är alltså för ganska länge sedan man bestämde sig för att organisationen var för liten och inte skulle hålla för att ha denna typ av bemanning.

Vad jag försöker säga är att jag ser problemen. Jag ser den målkonflikt som ligger i att man skulle vilja ha hela organisationen på varje ställe. Men här har myndigheten i Umeå valt att ha åklagarna på en plats och i stället resa ut till olika orter eftersom vi har valt att ha tingsrättsverksamhet på fler ställen.

Det är en bedömning man kan göra. Det är också en bedömning som utgår från det krav som vi ställer, nämligen att rättssäkerheten ska hållas högt. Man har menat att ur rekryteringssynpunkt, ur specialiseringssynpunkt och av många skäl finns det anledning att ha den organisation man har. Det är inte optimalt, men nu ligger Lycksele och Skellefteå där de ligger. Det kan vi inte göra så mycket åt.

Jag tror att Åklagarmyndigheten ändå har försökt väga för- och nackdelar mot varandra. Det svar jag har fått när jag har frågat dem är att man bedömer att detta är en lösning som är bättre än alternativen.

Anf. 21 KATARINA KÖHLER (S):

Fru talman! Det är alldeles rätt; det är mindre enheter i Skellefteå och Lycksele än det är i Umeå. När vi hade åklagare i Skellefteå hade vi tre stycken stationära, och i Lycksele fanns det två. Man har alltså inte varit ensam någon gång.

Det är riktigt att det sedan 2003 inte finns någon åklagare i Skellefteå. Vi har också sedan 2003 på alla upptänkliga sätt försökt driva frågan för att få tillbaka åklagare till Skellefteå.

Jag har inte varit i riksdagen så länge. Det är min första mandatperiod som riksdagsledamot. För mig är det viktigt att få ta upp den här frågan. Den är och har sedan 2003 varit mycket besvärlig för Skellefteå. Det säger polisen, och det säger nämndemännen. Jag måste få ta några exempel för att försöka tydliggöra det här ännu mer.

I januari i år, 2012, fanns det 671 aktiva ärenden i Skellefteå. Av dessa hade 210 åklagare som förundersökningsledare. Jag vill ge några exempel på hur dessa 210 ärenden ser ut. 25 av dem handlar om våld i nära relationer. 17 var barnbrott som man kallar det, sexuella övergrepp, barnpornografi och våld mot barn. Det fanns 50 ungdomsärenden och ett antal häktade. I den här typen av ärenden finns det ett så kallat skynd-

samhetskav. När det gäller barnbrott tror jag att det till och med står i någon text att det ska finnas särskilda skäl för att en åklagare inte ska sitta med vid förhören. Polisen i Skellefteå säger att åklagare aldrig är närvarande vid förundersökningar när det gäller barnbrott eller något annat av dessa brott.

Det här gör att polisen menar att det finns en risk att rättssäkerheten inte kan upprätthållas. Förutom det säger polisen att ärendena tar längre tid i dag. Det tar längre tid att avsluta ärenden. Det tar längre tid att få ihop hela förundersökningsprocessen därför att man i dag har tillgång till telefon och dator. Det är jättebra med tekniska lösningar. Problemet är bara att det försenar och förlänger hanteringen av ärendena. När man hade åklagare i staden satt man i samma hus. Man kunde gå förbi och få en synpunkt eller svar på en fråga. Man kunde känna att det fanns ytterligare en part som var med i förundersökningen.

Vi ska också komma ihåg att de allra flesta människor som utsätts för brott eller som begår brott inte är så vana. Det är ett fåtal som är vana vid den här situationen. Det gör att människor många gånger känner sig hämmade, oroliga och rädda vare sig de är brottsoffer eller förövare. Polisen säger att det är klart att det vore bra att ha en åklagare på plats.

Det här gör att vi är bekymrade. Det är inte så, justitieministern, att vi har tigit still sedan 2003 och tyckt att det här har gått bra – tvärtom. Det är också så att det här beslutet var ett tjänstemannabeslut, och man sade att det var en tillfällig lösning. Min fråga kvarstår.

Anf. 22 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Fru talman! De här besluten fattades möjligen av en tjänsteman, men det var före min tid som minister och under en annan regering. Jag kan tyvärr inte historien. Låt oss gå till nutid.

Katarina Köhler pekar på svårigheterna att ha en effektiv handläggning därför att förundersökningsledningen i den här typen av besvärliga ärenden som interpellanten gav exempel på blir bekymmersam när åklagare finns på annat håll. Så kan det naturligtvis vara, men man använder sig i dag, precis som också nämndes, av telefon, dator, videolänk och en hel del annat. När man tittar på resultatet kan man se att åklagarkammaren i Umeå har hög produktivitet. Genomströmningstiderna ligger i princip på myndighetens verksamhetsmål. Man upplever också att man har ett bra samarbete med de aktuella tingsrätterna.

Ser man till genomströmningstiderna vid tingsrätterna är Lycksele en av de tingsrätter i landet som snabbast avgör sina mål. Skellefteå ligger även den på snabba genomströmningstider med 75 procent av brottmålen avgjorda inom lite drygt fyra månader från det att de aktualiserades. Resultaten är alltså ganska bra. Det kan ju vara dåligt ändå därför att vi vill ha dem korta, men min poäng är att vi har ställt väldigt tydliga krav på polis och åklagare att samverka om hur man ska ha en bra organisation. I den bästa av världar hade vi naturligtvis polis, åklagare och domstol på samma ställe, men så ser det inte riktigt ut.

I de fall som vi diskuterar nu har man fått välja mellan att ha åklagarna samlade för att kunna möjliggöra en bra rekrytering, specialisering och annat. Man har valt att ha den lösningen i stället för att placera ut åklagare på mindre enheter. Jag vill inte sätta mig till doms över det. Jag bara konstaterar att man har gjort den bedömning att det är det som bäst

svarar mot uppgiften. Kravet från vår sida har varit och är mycket tydligt: man ska samverka.

Om polisen har synpunkten att en annan lösning vore betydligt bättre måste polisen ge uttryck för det till Åklagarmyndigheten, men uppenbarligen har det inte vägt tillräckligt tungt under de år som har gått. Jag menar att man får se till resultaten, och resultaten är inte dåliga när det gäller Skellefteå och Lycksele utan tvärtom riktigt bra. Det kan förklaras av att det är mindre enheter som inte har så många ärenden, men det är ändå mycket bra trots de bekymmer som naturligtvis ligger i att åklagaren finns en bit bort.

Sammantaget tror jag ändå att myndigheten har gjort sitt bästa för att hitta en lösning som motsvarar kravet på att säkerställa hög kvalitet och hög rättssäkerhet. Det måste vara A och O även om vi ser att det blir nödvändigt med ett resande som inte i alla delar är något man vill ha. Jag har ingen anledning att ifrågasätta de beslut som myndigheten har fattat i den här delen av verksamheten.

Anf. 23 KATARINA KÖHLER (S):

Fru talman! Nu jobbar inte jag som åklagare eller polis och inte ens som nämndeman längre. Jag har haft det förtroendeuppdraget. Jag tror naturligtvis på justitieministern när hon säger att man tycker att man har en hyfsat bra handläggning. Den måste alltså ha varit ännu bättre förut.

Jag förstår också det justitieministern säger om små enheter och problemen. Men man kan väga de här sakerna mot varandra och ta med arbetsmiljöproblemen, de risker det innebär för människor att ligga ute på hala, sliriga vintervägar i inlandet eller det faktum att det tar väldigt många arbetsdagar per år att bara resa. Kör man bil kan man tänka, men man kan inte göra något annat under resan. Åker man buss kan man möjligtvis sitta vid datorn under tiden.

Problemet är också att man åker 13 mil till de här tingsrättsförhandlingarna, och det händer – kanske inte jätteofta – att man får ställa in en rättegång eller att det blir förseningar. Allt detta kostar pengar. Det är många människor som är inblandade i en tingsrättsförhandling. Många av dem måste kanske också resa. Det är dyrt och ett slöseri med tid, pengar och mänskliga resurser.

I den förra interpellationsdebatten pratade man om sjukvården i glesbygden i Norrland. När jag kom hit som ledamot sade statsminister Reinfeldt många gånger under sitt installationstal att hela Sverige ska leva. Under det dryga ett och ett halvt år som jag har varit här känner jag att man på område efter område kan undra om vi har samma definition av hela Sverige. På område efter område får Norrland backa, och det är inte bra. Vi behöver åklagare i Skellefteå och Lycksele.

Anf. 24 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Fru talman! Det är nog många som inte vet hur det ser ut i Norrland, Katarina Köhler, men jag har ganska bra koll på läget. Det är inte heller så länge sedan jag var i Lycksele och förde resonemang med polisen. Jag känner väl till de här avstånden, de snöiga vägarna och de mörka eftermiddagarna och kvällarna när det är jobbigt att köra.

De 16 åklagare som vi har i Umeå är ute i verksamheten två tre dagar i veckan, och eftersom vi har valt att behålla tingsrätten till exempel i

Lycksele är det en hel del verksamhet som måste bedrivas över ett större område.

Det frågan här gäller är att för ett antal år sedan bestämde man sig för att det var bättre att samla åklagarna i en organisation placerad i Umeå och att de sedan reser ut i området. Då fick man en arbetsgemenskap och en möjlighet till specialisering som man saknade när verksamheten var mer decentraliserad.

Detta gjorde man trots att man visste att åklagarna skulle behöva röra sig över ett större område. Man ska ha klart för sig att sedan det skedde har vi ansenligt ökat resurserna till den här verksamheten, och det är också på det sättet som effektiviteten har ökat. Om vi skruvar tillbaka klockan och tittar på hur det var tidigare ser vi att det inte var bättre och högre effektivitet då om man ser till lärandeutveckling och annat. Det kan finnas sådana öar, men de är inte många.

Vi har faktiskt bättre resultat i dag. De är dock långt ifrån den nivå vi kanske önskar, för vi vill ju att det ska gå ännu snabbare och vara ännu bättre.

Jag ser den här konflikten. Den finns där. Men jag har inte anledning att ifrågasätta den slutsats som man dragit efter att ha prövat för- och nackdelar med olika lösningar inom Åklagarmyndigheten, nämligen att ha åklagarna placerade i Umeå. Det beskedet tycker jag är viktigt att ge.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellation 2011/12:229 om illegala vapen

Anf. 25 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Fru talman! Hillevi Larsson har frågat mig vilka åtgärder som jag planerar att vidta för att stoppa vapensmugglingen, för att minska mängden illegala vapen i Sverige och för att skärpa vapenlagstiftningen.

Regeringen ser mycket allvarligt på förekomsten av illegala vapen i samhället eftersom det ökar risken för brottslig användning av skjutvapen. Regeringen genomförde under förra mandatperioden en av de största straffskärpningsreformerna någonsin när straffen för allvarliga våldsbrott skärptes. Ändringarna får betydelse även för bedömningen av allvarliga våldsbrott där vapen har använts. Brottsförebyggande rådet har fått i uppdrag att utvärdera om straffskärpningsreformen har fått avsedd effekt.

Ska vi få ned antalet skottlossningar och användningen av skjutvapen vid allvarlig brottslighet är det också nödvändigt att stoppa införsel av illegala vapen till Sverige. Ett viktigt steg för att finna mer effektiva metoder mot illegal vapeninförsel är regeringens uppdrag till Rikspolisstyrelsen och Tullverket att kartlägga omfattningen av den illegala införseln och tillvägagångssätten. I uppdraget ingår att effektivisera kontrollverksamheten genom fler gemensamma operativa insatser. Uppdraget ska redovisas i september i år.

Regeringen har vidare genomfört ett antal ändringar i vapenlagstiftningen som syftar till att förbättra kontrollen av vapen som förs över gränsen. Den 1 juli 2011 infördes krav på att vapen ska märkas vid tillverkningen och vid varaktig införsel till Sverige. Märkningskravet skapar

bland annat förutsättningar att spåra vapen och syftar ytterst till att motverka illegal tillverkning av vapen och handel med illegala vapen.

Tullverket fick samtidigt utökade befogenheter att göra kontrollbesök och revisioner hos dem som för in vapen.

Regeringen har också nyligen, i den lagrådsremiss som Hillevi Larsson nämner, föreslagit att det ska bli straffbart att låta bli att till Tullverket anmäla införsel av vapen från en annan EU-stat. Det föreslås vidare vissa skärpningar av reglerna för vapenhandlare.

I remissen föreslår regeringen dessutom ett förtydligande av under vilka omständigheter ett vapenbrott kan anses vara grovt. En sådan omständighet är om vapnet har varit av särskilt farlig beskaffenhet, en annan är om gärningen har avsett flera vapen. Detta förtydligande innebär att fler brott än i dag kan komma att bedömas som grova, vilket innebär att påföljden blir minst sex månaders fängelse.

Jag anser att man behöver överväga ytterligare straffskärpningar för den här typen av brott. Regeringen avser att inom kort ge en särskild utredare i uppdrag att bland annat se över hur regleringen om grova vapenbrott ytterligare kan förändras för att en skärpt syn på vapenbrottsligheten ska få genomslag. Uppdraget ska redovisas före årets slut.

En annan viktig åtgärd som planeras är en ny, tillfällig vapenamnesti. En sådan amnesti är ett sätt att minska den totala mängden illegala vapen, särskilt om den kombineras med signaler om skärpta straff för olaga vapeninnehav. Jag har tidigare meddelat riksdagen att en ny vapenamnesti bör genomföras senast under nästa år.

Regeringen vidtar således en mängd åtgärder för att komma till rätta med de problem som Hillevi Larsson tar upp. Några har vi redan genomfört, men flera viktiga initiativ pågår eller ska genomföras inom kort. Tillsammans utgör åtgärderna en verksam och kraftfull politik för att skärpa vapenlagstiftningen och bekämpa förekomsten av illegala vapen i Sverige.

Anf. 26 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Bakgrunden till den här interpellationen är de många mord som vi har sett i Malmö på väldigt kort tid. Det är en alarmerande utveckling, och vi är överens i Malmö om att någonting måste göras. Samtidigt vill jag betona att detta är en riksfråga. Den grova organiserade brottslighet som finns i Malmö finns också i övriga landet, och den sprider sig. Det är alltså viktigt att poängtera att detta inte enbart är ett Malmöproblem.

När det gäller vapensmugglingen är det som jag har hängt upp mig på och som jag också tar upp i min interpellation att tullen inte har haft ett speciellt uppdrag att just leta efter vapen, utan huvudprioriteringarna har varit smuggling av knark, cigaretter och sprit och ekobrottslighet för att på så sätt komma åt organiserad brottslighet. Det är absolut inget fel med det. Det är väldigt bra att man angriper problemet från alla håll och kanter, men det är väldigt viktigt att komma åt vapnen om man vill komma åt den organiserade brottsligheten och framför allt det grova våldet och morden.

Min önskan är att Tullverket får ett tydligt direktiv att prioritera vapensmuggling. Det räcker inte att kartlägga verksamheten, utan det handlar om att prioritera att jaga rätt på så många vapen som möjligt vid grän-

sen och även förbättra samarbetet med tull och polis i andra länder för att man ska kunna veta när vapentransporter är på väg.

Det är så bister att de få vapenbeslag som tullen har gjort har gjorts vid rena rutinkontroller, och det är alltså en slump att man har fått tag i de här vapnen. Samtidigt vet vi att det finns omkring 30 000–40 000 illegala vapen i omlopp i Sverige varav många finns i kriminella kretsar. Trots detta lyckades man förra året bara beslagta 689 olagliga vapen varav 209 togs i Malmö. I tullen gjordes 38 vapenbeslag förra året, och bara sju av dem gjordes vid Öresundsbron där väldigt mycket kommer in. Det här är alltså ett enormt problem.

Jag vill att tullen ska få resurser att jobba med det här och få verktyg och framför allt att problemet ska ges en tydlig prioritering.

När det gäller olaga vapeninnehav verkar det som att vi är överens. Beatrice Ask säger att det ska tillsättas en särskild utredare som inom kort ska komma med förslag om straffskärpningar just när det gäller olaga vapeninnehav.

De här andra delarna som tas upp om att märkning av vapen ska införas och att man ska tvingas anmäla om man för in vapen från EU till Sverige är bra, men vapnen vi talar om går utanför alla regelverk. Ligorna, den organiserade brottsligheten, kommer inte att anmäla vapeninnehav, och jag tror att de har andra vägar för att komma över vapen och därför inte behöver använda sig av märkta vapen.

A och O är att vi kan skärpa straffsatserna för innehav av de här vapnen. Det har funnits löjliga påföljder för grovt kriminella med böter eller fängelse på någon enstaka månad. Det är ingen bra signal att sända ut. Har någon ett dödligt vapen i sin ägo får man förutsätta att det finns en risk för att det kommer att användas, och det ska självklart anses som ett grovt brott.

Jag vill att vi ska skynda på processen så att vi äntligen kan få en skärpning av det här.

Anf. 27 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Fru talman! Jag delar helt Hillevi Larssons bedömning att skjutningarna i Malmö är allvarliga, men illegala vapen är inte enbart ett Malmöproblem. Däremot har Malmö belyst hur grov kriminalitet använder sig av illegala vapen, och att det förvärrar situationen och riskerar att drabba många. Därför finns det anledning att diskutera vad vi kan göra åt det.

Den första fråga Hillevi Larsson har är varför det inte är prioriterat inom tullen. Det är det naturligtvis. I och för sig anges inte vapen specifikt i Tullverkets regleringsbrev, men Tullverket har i uppdrag att kontrollera och beslagta illegala vapen vid den svenska gränsen. I regleringsbrevet står bland annat att kontroller av in- och utförselrestriktioner särskilt ska inriktas på hot mot hälsa, miljö och säkerhet. I det ligger förstås även kontroll av illegal införsel av vapen.

Sedan säger Hillevi Larsson att man inte beslagtagit så många vapen, inte ens vid Öresundsbron över vilken många av vapnen förs in. Det stora problemet har visat sig vara att man har en ganska dålig bild av vilka vägar vapen kommer in och vilka metoder som används för den mängd vapen som strömmar in i landet. Det är skälet till att ett av uppdragen till Rikspolisstyrelsen och tullen är att kartlägga det. Vi har mycket bättre

kontroll och kunskap om vägarna när det gäller till exempel narkotika än när det gäller vapen. Om man vill ingripa måste man veta var och mot vad man ska ingripa.

En sak vet vi emellertid, och det är att det inte är alldeles ovanligt att viss illegal vapeninförsel sker i närheten av den vanliga vapenhandeln och vapeninförseln. Det finns dock gråzoner, och dem täcker vi in och försöker hantera med en del av de regler som riktar sig mot den legala vapenhandeln. Krav på märkning och krav på vem som ska ha tillstånd och hur det ska se ut är oerhört viktigt för att inte ge utrymme eller möjligheter för illegal hantering vid sidan av. Tyvärr finns det exempel på att en del vapen kommer in den vägen. Det är därför inte oviktigt att även arbeta med den sidan.

Det finns mer att göra när det gäller de här frågorna, och därför aviserar vi ytterligare uppdrag. När det gäller skärpningar av straffen för dessa brott verkar de förstås inte ensamma, men de är viktiga.

Den utredning som gjordes för något år sedan om vapenfrågorna och påföljderna föreslog ingen skärpning av påföljderna, vilket jag tyckte var lite olyckligt. Det är skälet till att vi nu tittar på vad man ska göra för att snabbt kunna skärpa eller tydliggöra vad som krävs för att ett brott ska anges som grovt. Då har vi nämligen fängelse som miniminivå i straffskalan. Därutöver behöver vi titta på frågorna för att få det underlag som krävs för att kunna göra ytterligare skärpningar.

Det andra som vi lyfter in i det uppdraget, och som en del lite grann gör sig lustiga över, är ett problem som är rätt allvarligt. Man köper delar och bygger, bygger om och förstärker vapen. Det finns en mängd attiraljer som man kan använda sig av. Där finns i dag ingen prövning, och inte heller finns det några regelverk som är användbara. Vi behöver titta på de frågorna, för de ligger lite grann om hörnet.

Anf. 28 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! När det gäller tullen och det uppdrag tullen fått beträffande vapen säger ministern att ordet vapen inte ens nämns. Sedan kan det förutsättas ingå i begreppet säkerhet, det som är ett hot. Om man vill prioritera något tycker jag att det ska nämnas vid namn; det ska tydligt sägas vad som är prioriterat. Tullen har begränsade resurser och om man inte säger att något är prioriterat är risken att det hamnar längst ned på agendan för att de ska hinna med de andra uppdrag som är tydligt prioriterade, exempelvis knarksmuggling. Jag anser därför fortfarande att det behöver slås fast att detta är prioriterat och ska komma högt på dagordningen.

Man kan självklart även göra kartläggningar, men det får inte innebära att man enbart kartlägger, utan man måste prioritera att faktiskt ta vapen vid gränsen.

Låt mig ge ett konkret exempel. Det finns 54 så kallade hundekipage, alltså hund med förare, som alla är tränade för att leta efter knark. Det är såklart både bra och effektivt. Däremot finns inte ett enda hundekipage som letar efter vapen. Det kunde vara en tydlig signal att åtminstone ha ett hundekipage – jag skulle önska fler – med specifik uppgift att leta efter vapen. Siffrorna talar sitt tydliga språk. Det är ingen prioritering på vapen, och väldigt få vapen beslagtas. När det gäller tullen har samtliga

vapen beslagtagits vid rutinkontroll där man inte specifikt letat efter vapen.

Här krävs alltså en rejäl uppräckning, och första steget är att regeringen ger Tullverket direktiv att prioritera det och även satsar resurser så att tullen hinner med det.

När det gäller de andra frågorna finns det naturligtvis en gråzon kring den legala handeln, och om det finns luckor i lagen utnyttjas dessa. Men när man täpper till en lucka i lagen finner de kriminella ligorna andra vägar. Man ska inte tro att man kan stänga ute dem så lätt. Därför måste man fortsätta att jaga dem på den arena där de verkar. Då handlar det om tullens verksamhet, som jag var inne på, men också om straffskärpningar. Det ska inte löna sig att handla med vapen, varken för dem som säljer eller för dem som köper vapnen.

I Malmö, som jag kommer från, finns några konstiga domar. Jag vet att ministern inte får uttala sig i enskilda fall, så jag begär inget svar på detta. Jag vill dock nämna att man i domarna sagt rent ut att man ger mildare domar till brottslingar i Malmö då det är en så farlig miljö, att eftersom det florerar så mycket vapen där måste man kunna försvara sig. Att man resonerar på det sättet tycker jag är ytterligare skäl till straffskärpning. Givetvis blir miljön farlig av att fler och fler beväpnar sig, och därför finns det dubbel anledning att rensa upp.

I Danmark har de genomfört straffskärpningar för just olaga vapeninnehav, och de har på ett rätt så bra sätt lyckats rensa upp där. Den danska polisen kommer till Malmö den 21 mars för att träffa kommunledningen och polisen och diskutera dessa frågor. Jag vet att justitieminister Beatrice Ask redan är inbjuden, men jag sänder en extra inbjudan från talarstolen. Ministern är mycket välkommen till det mötet, för jag tror att vi måste ta till oss erfarenheter från andra håll för att lyckas bekämpa den grova brottsligheten.

Anf. 29 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Fru talman! Ja, jag är redan inbokad på mötet i Malmö. Jag tycker att det är ett mycket bra initiativ. Jag besökte för en tid sedan den danska polisen just för att studera deras åtgärder mot gängkriminalitet och illegala vapen.

Malmö och Köpenhamn skiljer sig dock något i strukturen beträffande hur kriminaliteten ser ut. Det man framför allt gjort i Danmark är att man fokuserat på medlemmar i kriminella gäng. Jag tror att Hillevi Larsson är väl medveten om att vi i Sverige har rätt svårt att se hur vi kan kriminalisera medlemskap eller att man är med i vissa nätverk. Vi har en annan tradition på det området. Men jag delar uppfattningen att vi absolut ska se om vi kan lära och dra nytta av slutsatser som dragits på andra håll.

Hillevi Larsson tycker att vapen borde nämnas tydligare i regleringsbrevet till Tullverket. Det är inte jag som skriver Tullverkets regleringsbrev, men jag förstår vad som avses. När jag tittar på deras regleringsbrev och regler menar jag att de har ett uppenbart uppdrag.

Vi har emellertid varit noga med att fatta beslut om att Tullverket tillsammans med polisen ska göra fler operativa insatser, vilket de också gör. Det ligger i uppdraget att kartlägga införselvägar och utveckla metodik. Man kan förstås säga att det borde ha skett tidigare, men nu pågår

utbildning av vapenhundar för Tullverket. Man håller på att ”omskola” ett gäng narkotikahundar för att de även ska kunna söka vapen. Tidigare har tullen vid vissa insatser lånat just vapenhundar av polisen, och det är uppenbart att man behöver dessa.

Jag tror, om jag får säga det i denna kammare, att Tullverket har uppenbara uppgifter när det gäller brottsbekämpningen. Det finns mycket att vinna på att se till att tull och polis samverkar i mer än ett avseende. Detta är bara ett exempel. Vi har gett dem ett tydligt uppdrag att arbeta mer med gemensamma insatser för att bättre komma åt vapeninförseln.

Jag tror ändå att vi behöver skaffa oss bättre kunskap och en bättre bild av de olika vägar vapen kommer in på. Det är inte heller bara Skåne och Öresundsbron vi pratar om, utan landet är större, och det kommer in vapen.

Det andra är de nya möjligheter som internet och internationell hantering erbjuder. Vi saknar i dag regelverk för detta. Man bygger om befintliga vapen och gör dem farligare. Vi har en hel del utmaningar framför oss.

Jag delar det engagemang som Hillevi Larsson har för att bättre komma till rätta med detta. Jag tror att det finns mycket vi kan lära varandra och att det finns mycket vi kan lära av andra länder. Man ska dock ha klart för sig att Sverige har en restriktiv vapenlagstiftning, och det ska vi fortsätta att ha. Vapen kan i orätta händer användas på ett sätt som ingen av oss vill se. Det är därför vi har anledning att ta itu med dessa frågor ordentligt.

Anf. 30 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Det är väldigt glädjande att det nu finns ett par narkotikahundar som tränas för vapensökning. Det var verkligen på tiden, och jag tror att det kan bli ett väldigt effektivt verktyg för att hitta vapen. Det räcker självklart inte, men det är ett första steg.

Jag tycker fortfarande att det inte skulle skada om man skrev in i regleringsbrevet till tullen att vapensmuggling är prioriterat. Det är ganska enkelt att skriva in det, så att det inte blir några tvivel om saken. Tullen efterlyser både resurser och verktyg för att jobba med det här och inte minst en tydlig prioritering.

Den stora frågan förutom tullen är de milda domarna för vapeninnehav. Det kan handla om skjutvapen som man mycket enkelt kan döda en människa med. Där förekommer det böter som straff. Det förekommer även väldigt korta fängelsestraff på någon enstaka månad. Att brottslingar släpps på fri fot precis efter att de blivit dömda är också ett problem.

Det finns vapen gömda överallt. Polisen hittar en hel del, men det finns inte så mycket man kan göra åt detta med tanke på hur straffsatserna ser ut. Det här är ett budskap som jag vill skicka från Malmö, där vi är väldigt överens i den här frågan. Jag tror säkert att det också finns ett tryck från andra platser i landet som upplever organiserad kriminalitet. Skynda på den snabbutredning som ska komma till stånd och som skulle vara färdig i slutet av året, så att vi snarast möjligt kan genomföra en straffskärpning för olaga vapeninnehav! Det gäller framför allt de lindriga domarna. Det finns också grovt olaga vapeninnehav, där man kan ha lite högre straffsats.

Det viktigaste är alltså tullen, domarna och straffskärpningar för vapeninnehav.

Prot. 2011/12:81
13 mars

Anf. 31 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Fru talman! Det krävs väldigt många olika insatser på det här området. Jag tycker att vi i interpellationsdebatten har kunnat belysa en del av dem.

Vad gäller skälen är det naturligtvis som Hillevi Larsson påpekar: Jag får inte ha synpunkter på det. Dock kan man säga att det alltid finns skäl att noga betrakta vilka domslut som kommer för att utröna huruvida de stämmer överens med den lagstiftning som riksdagen har fattat beslut om. Det händer, fru talman, att man inte är helt klar över att lagstiftningen har fått det genomslag som man kan tänka sig att riksdagen hade önskat.

Det vi nu föreslår och som finns att hantera ganska snart är ändringar som innebär att vi tydliggör när vapenbrott ska bedömas som grova: när det rör sig om flera vapen, vapen av särskilt farlig beskaffenhet, vissa miljöer och så vidare. Det handlar om att ytterligare tydliggöra när det minsta man kan kräva är att det ska bli fängelse.

Sedan har vi diskussionen som vi har haft i andra ärenden också om att vi har försökt att få till stånd en tydlighet om att domstolarna ska arbeta med förmildrande och försvårande omständigheter när det gäller bland annat våldsbrott. Detta är oerhört viktigt. Det kommer att bli väldigt intressant att följa upp hur det har använts. Det är klart att man kan ha lite olika uppfattningar om vad som är en förmildrande omständighet som ska vara ett skäl för att sätta ned straffet. Där får vi väl se var vi hamnar så småningom. Men det låter som att vi har en ganska samstämmig uppfattning om att mer behöver göras och om den riktning som vi måste ha när det gäller frågor som rör vapenlagstiftningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på interpellation 2011/12:230 om övergrepp i rättssak

Anf. 32 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Fru talman! Hillevi Larsson har frågat mig vad jag planerar att göra för att få fler att våga vittna i rättegångar, vad jag gör för att fler utsatta vittnen och brottsoffer ska få skydd dygnet runt genom hela rättsprocessen och om jag kan tänka mig anonyma vittnen i Sverige enligt Europakonventionens praxis. Hillevi Larsson har också frågat mig om jag anser att det är rimligt att tala om lindriga former av övergrepp i rättssak och vad jag gör för att brottsutredningar och rättegångar gällande grova våldsbrott inte tar orimligt lång tid.

Ett av fundamenten i svensk rättsordning är att målsägande och vittnen fritt och sanningsenligt kan lämna uppgifter till polis och domstol. Det är därför centralt att förhörspersoner får ett sådant stöd att de vågar ställa upp och berätta vad de sett eller varit med om.

I polisens uppgifter ingår att skydda särskilt utsatta vittnen och brottsoffer. Personer som medverkar i en förundersökning eller rättegång

Svar på
interpellationer

kan få skydd genom polisens personsäkerhetsarbete, som har förstärkts och utvecklats de senaste åren. Det är av avgörande betydelse att polisen informerar om möjligheten att få skydd i ett tidigt skede av brottsutredningen. Det bestäms i varje enskilt fall hur säkerhetsarbetet ska bedrivas.

Målsägande och vittnen ska också vara skyddade under själva domstolsförhandlingen. Regeringen har nyligen beslutat en proposition i syfte att stärka säkerheten i domstolarna och skapa förutsättningar för alla som besöker eller verkar i en domstol att känna sig trygga och säkra där. Det är min övertygelse att säkrare förhållanden i domstolarna kan öka viljan hos målsägande, vittnen och andra att inställa sig och lämna sina berättelser. Vid flertalet domstolar bedrivs vidare vittnesstödsverksamhet som bidrar till att skapa en större trygghet för dessa personer.

Den svenska domstolsprocessen bygger på öppenhet. Det är en grundläggande rättsprincip att en part i ett mål ska ha insyn i de förhållanden som kan läggas till grund för en domstols avgörande. En part måste ha möjlighet att bemöta alla uppgifter som domstolen grundar sitt avgörande på. En ordning med anonyma vittnen omöjliggör detta och försvårar även allvarligt domstolens möjlighet att bedöma vittnets trovärdighet. Europadomstolen har också intagit en restriktiv hållning till anonyma vittnen. Det är därför min uppfattning att vittnenas säkerhet måste garanteras på annat sätt, till exempel genom de skyddsåtgärder som jag just beskrivit.

Hot och våld mot förhörspersoner utgör ett angrepp inte endast mot den enskilde utan även mot rättssystemet och samhället i stort. De gärningar som innebär övergrepp i rättsak måste därför generellt ses som allvarliga.

Det är naturligtvis av stor vikt att brottsutredningar bedrivs skyndsamt av polis och åklagare och att domstolarnas handläggningstider inte blir onödigt långa. Regeringen arbetar därför kontinuerligt med att effektivisera rättsväsendet.

Anf. 33 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Vi hade precis en diskussion om illegala vapen. Den här frågan hänger nära samman med den diskussionen och de mord som har skett på senare tid i Malmö. Det har skett väldigt många mord på väldigt kort tid. Polisen i Malmö menar att det finns väldigt många vittnen till morderna, men det är få av dem som vågar träda fram. Därmed får polisen stora problem med att utreda brotten och ställa de ansvariga till svars. Polisen har enbart bevis att gå på, i stort sett inga vittnesuppgifter.

Anledningen till att människor inte vågar vittna är att de är livrädda för gängen och den organiserade brottsligheten. De som vågar ställa upp och vittna är självklart hjältar och hjältinnor. Samtidigt har jag stor förståelse för dem som inte vågar göra det. Det kan vara reella hot från denna verksamhet.

Vi har också kunnat se att den typ av brottslighet som är övergrepp i rättsak, det vill säga att man hotar vittnen och brottsoffer i samband med rättegång för att helt enkelt skrämna dem till tystnad, har ökat markant. Bara under 2000-talet skedde en fördubbling.

Förra året gjordes 5 835 polisanmälningar med rubriken övergrepp i rättsak. Det är bara toppen på ett isberg. Det är väldigt många som har skrämmts till total tystnad. De vågar varken anmäla det brott de har bevitt-

nat eller anmäla övergrepp i rättsak för att de har blivit hotade. Det finns ett stort mörkertal. Det gör frågan ännu större än vad man kan se av anmälningarna om övergrepp i rättsak.

De konkreta åtgärderna för att komma åt problemet är att ringa in den organiserade brottsligheten på alla sätt. Det handlar om att jaga dem på alla håll och fronter. Men man måste också skydda vittnen och brottsoffer på ett annat sätt.

Det måste komma till mer dygnetruntbeskydd där polisen vaktar vittnen och brottsoffer genom hela rättegångsprocessen och även förkortade rättsprocesser. När rättsprocessen är månader eller år kan det under den tiden vara väldigt jobbigt för vittnen och brottsoffer som är rädda och också kan utsättas för hot.

Många gånger står ord mot ord. Hotet sker när det inte finns några vittnen. Då kan det också vara svårt att fälla gärningsmannen för övergrepp i rättsak. Enbart därigenom är det viktigt med skydd för vittnen.

Ett konkret exempel på det som kan förekomma är att man får ett skyddspaket från polisen när man är hotad. Man kan då ringa på larmet och ha direktlinje till polisen. Det är ett visst skydd, men det är långt ifrån tillräckligt.

Jag kan nämna den kvinna som mördades ganska nyligen på Lugna gatan i Malmö med sina små flickor sex och tre år gamla som vittnen. Hon mördades av sin exsambo. Hon hade ett larpaket med direktlinje till polisen. Men vad hjälpte det henne i den akuta situationen?

Jag vill inte avfärda skyddspaketet. De fyller en funktion. Men jag tror att det behövs mer av dygnetruntbeskydd också genom hela rättsprocessen så länge det föreligger ett hot. Det kan också vara en signal till andra vittnen: Ni får beskydd.

Det är bra som ministern aviserar att det ska bli större säkerhet i själva rättegångssalen. Men det måste vara under hela tiden rättsprocessen pågår och även i ens hem och på andra platser.

Anf. 34 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Fru talman! Övergrepp i rättsak är oerhört allvarligt. Låt mig börja i Malmö och de utredningar som pågår där.

Det handlar som vi alla vet om mordutredningar och också en hel del nätverk och gängkriminalitet, för att uttrycka sig milt. Just när det gäller gängkriminalitet är det många som inte vågar vittna. Det är grupper med ett otroligt våldskapital som sätter i system att hota vittnen.

Just därför arbetar polisen väldigt målmedvetet och fokuserat med individ efter individ för att motivera dem att ställa upp som vittne, vara med i rättegången och så vidare. Men det handlar också om att utforma individuella lösningar vad gäller personskydd och säkerhet.

Generellt sett vill jag dock säga att det vanliga inte är att människor utsätts för vare sig hot eller våld därför att de vittnar. Men den känslan sprids gärna. I normalfallet handlar det om åtgärder som vi arbetar med för att öka självförtroendet och orken att ställa upp i en rättegång. Rädslan och oron är mycket kopplad till att människor inte vet hur det fungerar, känner osäkerhet och så vidare. Där fungerar informationsinsatser och den typen av åtgärder.

Sedan har vi en annan typ av situation som till exempel den som nämns i Malmö med kvinnan där hoten är mycket mer reella. Då måste

man arbeta mer precist. Det har polisen blivit mycket mer duktig på. Det gäller inte minst att vi sedan några år tillbaka har ett personsäkerhetsarbete. Flera polismyndigheter har också utvecklat sin förmåga att bedriva det arbetet.

Det är dock viktigt att säga att 24 timmars personskydd inte är något som alla vill ha. Det är inte ovanligt att personer som man gärna vill ska ställa upp som vittnen säger nej. De vill inte utsätta sig för den ofrihet och den kontroll som det innebär om man ska vara skyddad till hundra procent.

Man måste arbeta med lösningar som kan passa den enskilda individen. Just när det gäller kvinnor som har varit utsatta för brott i en nära relation räcker det inte med att fundera över säkerheten under en begränsad tid tills rättegången är överstökad, om jag får uttrycka mig så. Där vet vi att hotet ofta består över många år.

Det är väldigt många som gärna vill ha andra lösningar än mer kontrollerande. Där är larpaket och den typen av lösningar någonting som ger fler en trygghet. Men det finns exempel på kvinnor som har valt helt andra lösningar också. Detta är något som vi försöker utveckla hela tiden.

Det finns en komplexitet i dessa frågor. Det viktiga är att kraftfullt öka kunskapen om varför det är så viktigt att man får sakligt underlag för rättsväsendets bedömningar. Det är det grundläggande. Det är också uppenbart att man direkt i ett tidigt läge ska informera om de möjligheter människor har till vittnesstöd, skyddsåtgärder och annat.

Vi ska också utveckla praktiska koncept och exempel på vad man kan göra för att öka den enskildes trygghet om man ska ställa upp som vittne, har anmält ett allvarligt brott eller vad det nu kan vara. Jag tror inte att det finns några enkla lösningar. Men polisen har blivit väldigt mycket bättre på detta, och det tycker jag är bra.

Anf. 35 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Det är självklart inget enkelt problem att hantera detta. Men det är väldigt viktigt att göra någonting. Siffrorna talar sitt tydliga språk.

Anmälningarna har fördubblats bara under 2000-talet när det gäller just övergrepp i rättssak. Det blir allt svårare att få människor att våga vittna. Om det vittnar exempelvis polisen och Åklagarmyndigheten i Malmö. Det gäller säkert också på andra håll i landet. Det är uppenbarligen ett problem även om det görs en del från rättsväsendet och polisen.

Jag tog upp behovet av dygnetruntbeskydd, som självklart vara frivilligt, och förkortade rättsprocesser. En annan sak som är viktigt att överväga är anonyma vittnen. Vi kan titta på våra grannländer Norge och Danmark som tillämpar det systemet. I Europakonventionen är bestämmelserna restriktiva, precis som ministern säger. Europadomstolen är restriktiv när det gäller anonyma vittnen på grund av rättssäkerheten. Men de har angivet en modell som man kan använda i vissa enskilda fall.

Om de organiserade gängen, maffiaverksamheten, lyckas skrämja tillräckligt många vittnen från att vittna är rättssäkerheten enbart av den anledningen satt ur spel. Då kan man i vissa enskilda fall ha helt eller delvis anonyma vittnen. I dessa länder har det gått till så att åklagarna vänder sig till domstolen med begäran att ett eller flera vittnen ska vara helt eller delvis anonyma.

Det är väldigt specifika omständigheter för att man ska tillåta detta enligt Europakonventionens modell. För det första ska det finnas ett konkret dödshot mot vittnet. För det andra ska polisens efterforskningar ske i det fördolda. För det tredje ska det vara möjligt för den tilltalade, det vill säga den som har blivit åtalad, att förhöra och korsförhöra vittnet. För det fjärde ska utsagan från det anonyma vittnet inte vara det enda och avgörande beviset mot den åtalade.

Under de speciella omständigheterna kan man tillämpa detta, men det gäller alltså väldigt speciella undantagsfall. Både Norge och Danmark har tillämpat det. Det vore intressant att undersöka hur det har påverkat rättssäkerheten. Jag har inte fått uppfattningen att rättssäkerheten är helt satt ur spel i de länderna.

I Danmark har man dessutom detta som en del i ett större paket för att komma åt den organiserade brottsligheten. Bland annat innefattas också starkare vapenlagar i fråga om olaga vapeninnehav.

Jag tycker inte att man kan avfärda detta med anonyma vittnen utifrån motiveringen att Europadomstolen är emot det. Samtidigt finns ju denna modell som godkänns och tillämpas i bland annat våra grannländer. Jag tror faktiskt att det är ett större hot mot rättssäkerheten om folk skräms till tystnad.

Detta gäller inte brottsoffer i första hand, för gärningsmannen vet ju i de flesta fall vem det är, utan det handlar om vittnen till händelser, till exempel mord.

Det som erbjuds i dag är ingen anonymitet under rättegången för dessa vittnen. Efter rättegången kan de däremot få ny identitet, gå under jorden och få en ny adress. Det är ett väldigt högt pris att betala för den som redan före rättegången var dödshotad och känd. Självfallet ställer man upp. Men för en vanlig person som går på bio och sedan ser ett mord är det inget attraktivt alternativ. Då tror jag mer på anonyma vittnen i vissa specifika undantagsfall.

Anf. 36 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Fru talman! Först till detta med att anmälningarna om övergrepp i rättssak har ökat. Det är naturligtvis bekymmersamt. Men vi vet faktiskt inte säkert vad det beror på.

Det kan bero på en faktisk ökning, på att fler blir hotade och att fler försöker påverka utfallet i en rättsprocess. Men det kan också vara en effekt av att fler anser att detta är oacceptabelt och vågar anmäla även den här typen av hot. Riktigt vad som är sanningen vet vi inte. Om det är så att fler anmäler att de har känt att någon har försökt få dem att ändra sin ståndpunkt är det väldigt bra. Det tål att funderas över vad det står för.

När jag lyssnar på människor och diskuterar de här frågorna är mitt intryck ändå att oron för att vittna har ökat. Det man från rättsväsendet och domstolarna säger är att framför allt föräldrar verkar mycket mer oroliga i dag än tidigare för att låta sina barn och ungdomar komma till domstolen och berätta vad de har sett och hört. Det har jag hört tillräckligt många gånger för att känna att det ligger något i det. Det är naturligtvis bekymmersamt.

I nästan alla fall är det inte någon fara att vittna. Tvärtom anses det rätt renhårigt även i lite kriminella kretsar att man faktiskt står för sin sak. Men det kan vara obehagligt och besvärligt.

Det är just av det skälet som bland annat Brottsoffermyndigheten har arbetat fram en rättegångsskola på nätet och vi har ett vittnesstödsarbete i gång som är otroligt viktigt och som ger många stöd att våga ställa upp.

Sedan finns den mycket speciella kategori som Hillevi Larsson nämner, nämligen personer som känner sig dödshotade av att man ställer upp i ett mycket specifikt ärende. Då tycker Hillevi Larsson att vi borde pröva anonyma vittnen.

Jag kan konstatera att det är ett rätt stort bekymmer. Justitieutskottet har prövat frågan flera gånger och kommit fram till att det bryter mot den grundläggande principen för svensk rättsordning och att det inte finns skäl för att ändra på den utan att öppenheten även i fortsättningen bör vara ledstjärnan.

Det är otroligt viktigt för rättssäkerheten att man vet vad som läggs en till last och vem det är som påstår något. Annars är det väldigt svårt att bemöta vad som sägs i ett ärende.

I allmänhet är det oförenligt med Europakonventionen att åberopa anonyma vittnen som bevisning. Det är ett väldigt stort steg att ta om man väljer att gå i den riktningen.

Dessutom tror jag att om man öppnar vägen med anonyma vittnen öppnar man en dammlucka i fel riktning, det vill säga betydligt fler skulle då få för sig att man inte kan stå rakt upp i rättsalen och berätta vad man har sett. Då har vi färre som faktiskt kan hjälpa till och se till att rätt skipas.

Jag tror att man ska vara mycket försiktig med den typen av principiella avsteg från den grundhållning som vi har haft. Då är det viktigare att säkerställa att polisen har resurser, förmåga och inriktning att arbeta med de individer som behöver ett särskilt skydd och att det också fungerar över tid. Det är också viktigt att utveckla metodik och förmåga att säkerställa att människor inte hotas eller blir utsatta för fara därför att de i en rättslig prövning har sagt vad de har sett eller hört.

Anf. 37 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Jag önskar verkligen att det är så som Beatrice Ask säger, att detta att vi har fler anmälningar om övergrepp i rättsak beror på att fler vågar anmäla och helt enkelt inte är rädda för att anmäla övergrepp i rättsak. Men jag är dess värre inte så säker på att den bilden stämmer.

Vi ser mer och mer tecken på att den organiserade brottsligheten breder ut sig. Vi ser beskyddarverksamhet där krogägare hotas till livet. Deras restauranger blir till och med sprängda om de inte betalar beskyddarpengar. Vi ser alla dessa mord, inte minst i Malmö, som mestadels är uppgörelser mellan kriminella gäng. Vi ser också den bild som polisen ger. Polisen i Malmö vet att det finns vittnen till de här mordena, men de flesta vittnen vågar inte träda fram.

Det tyder snarare på att rädslan växer och breder ut sig. Det är möjligt att man vågar vittna i en del fall. Men just när det handlar om maffiaverksamhet tror jag att många är rädda för att vittna. Man kan också se att brottet övergrepp i rättsak är speciellt vanligt vid organiserad brottslighet, vid våld i nära relationer och vid ungdomsbrottslighet.

Självklart tycker jag att människor ska ställa upp och vittna. Hela vår rättssäkerhet bygger ju på det. Men vissa människor känner rädsla. Det kan vara rädsla eftersom man ser att många andra blir utsatta för hot. Men det kan också vara reella hot som man själv upplever. Då är detta ett stort problem för rättssäkerheten.

Ibland bedöms det som en lindrig form av övergrepp i rättssak. Jag anser att alla dessa brott är allvarliga. Ytterst handlar också rättssäkerheten om brottsoffrens och vittnenas rättigheter i förhållande till gärningsmannens eller den åtalades rättigheter. Därför tycker jag att det är viktigt att det finns en balans.

Skydda vittnen och brottsoffer bättre!

Anf. 38 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Fru talman! När det gäller övergrepp i rättssak tror jag att vi kan vara rätt överens om att det är väldigt sällan som det kan vara fråga om ringa övergrepp. Jag tror att formuleringarna i regelverket finns där eftersom man har sett att det kan finnas grader. Men i huvudsak är varje typ av hot mot någon som ska vittna eller ställa upp i en rättsprocess allvarliga och knappast ringa – så får det nog tolkas. Jag har försökt få fram några exempel på när det har bedömts som ringa, men jag har faktiskt inte lyckats, så jag är ganska lugn på den punkten.

Detta med anonyma vittnen, Hillevi Larsson, är väldigt bekymmersamt. Det innebär att man öppnar vägen för att säga att det finns en fara i att vittna i domstol. Det tror jag är att öppna dammluckorna åt fel håll. Man ska vara mycket noga med att inte gå den vägen.

Jag vet att detta diskuteras när det gäller den grova organiserade brottsligheten. Det är självklart mycket speciella ärenden med mycket våld, mycket problem, mycket beskyddarverksamhet och så vidare. Men en hel del av de vittnen som det gäller är själva kriminellt belastade. Man är rädd för att berätta vad man vet, eftersom man är rädd för de kamrater som man har i de gängen. En del skulle också gärna vilja ha en free bargain-möjlighet som finns i en del länder. Man köper helt enkelt lite strafflindring för egen del genom att berätta. Men det innebär också att värdet av den information som ges allvarligt kan ifrågasättas.

Det här är inga enkla avsteg från de grundläggande principerna. Min grundläggande uppfattning är att vi ska stärka de sunda regler vi har och se till att vi står upp för rättssamhället och de fundamentala principer som det bygger på, liksom att vi ska bygga vidare på det personsäkerhetsarbete som är alldeles nödvändigt för att alla ska kunna föra sin talan och berätta vad de vet i domstol.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellation 2011/12:236 om krafttag mot oseriös åkerinäring som slår ut den seriösa åkerinäringen

Anf. 39 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Fru talman! Monica Green har frågat mig vad jag avser att göra för att komma åt brottsligheten inom den oseriösa delen av åkerinäringen.

Den utländska tunga yrkestrafiken har ökat i Sverige, vilket är en följd av den fria rörligheten och hårdare konkurrens i transportbranschen. Regeringen är för en fri inre marknad där tjänster kan röra sig fritt över gränserna. Sverige är beroende av ett väl fungerande transportsystem och i det ingår utländska transportföretags och förarens verksamhet. Enligt statistik från myndigheten Trafikanalys 2010 stod lastbilarna från andra EU-länder eller Norge för omkring 20 procent av lastbilstrafiken i Sverige. I uppgifterna finns inte illegal trafik från utlandet medräknad.

Det är naturligtvis oacceptabelt om seriösa näringsidkare får lida för att andra inte följer regelverket, och vi vet också att det finns företag och förare som systematiskt bryter mot regelverket för att kunna transportera så mycket gods som möjligt till minsta möjliga kostnad. Polisen arbetar därför aktivt med regelbundna trafikkontroller, underrättelsebaserat arbete och gränsöverskridande polisiärt samarbete för att upptäcka och lagföra transportörer som bryter mot yrkestrafiklagstiftningen och gör sig skyldiga till andra brott. Det finns också goda exempel på samarbete och samordning mellan berörda myndigheter, såväl på central nivå som i olika regionala sammanhang.

Bilden av utvecklingen när det gäller efterlevnaden av regler på området är dock tyvärr inte entydig. Polisens statistik över rapporter och anmälningar inom yrkestrafiken indikerar också att det är lika vanligt att svenska förare och transportföretag bryter mot bestämmelserna som utländska. När det gäller annan brottslighet kopplad till utländska förare förekommer uppgifter från några polismyndigheter om att detta är ett problem, men några statistiska belägg för stora problem finns inte heller i detta avseende.

Det är under alla förhållanden viktigt att noga följa utvecklingen på området. En effektiv tillsyn och kontroll är grundläggande för trafiksäkerheten på väg och för en sund konkurrens inom yrkestrafiken. Ett sådant arbete måste inriktas på en tydlig bild av problemen på området. Regeringen har därför den 8 mars gett Transportstyrelsen och Rikspolisstyrelsen i uppdrag att i samråd ta fram en modell för återkommande uppföljning och analys av regelefterlevnaden inom yrkestrafiken på väg och att föreslå åtgärder för att underlätta och effektivisera myndigheternas tillsyn och kontroll. I uppdraget ingår att lämna eventuella förslag till författningsändringar. Uppdraget ska redovisas senast den 1 mars 2013.

Anf. 40 MONICA GREEN (S):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret! Det börjar hända en del nu, och man får säga att det är på tiden. Det är jättebra att trafikuskottet har en enig arbetsgrupp som har tagit fram en gedigen rapport. Dessutom har regeringen börjat förstå allvaret i situationen tack vare att fackföreningsrörelsen, åkerinäringen och kanske också vi andra har drivit en mycket stark opinion mot den olagliga transportverksamhet som finns i det här landet.

Det som sker just nu är fruktansvärt. Det annonseras till och med att man kan köpa sig en arbetare. Man tjänar 10 000 kronor i månaden på att köpa sig en arbetare från Lettland. Man kan i stort sett köpa sig en slav, fast vi säger inte "slav" eftersom det inte är politiskt korrekt att göra det, men man kan säga att de jobbar under slavliknande förhållanden. De jobbar för 1 000 kronor i månaden 80 timmar i veckan. De får bo i sina

bilar och får vänta på uppdrag på en parkeringsplats. De får laga sin mat på ett Trangiakök.

Det säger sig självt att man inte kan leva på detta sätt och på den slavliknande lönen. Alltså för detta med sig annan kriminalitet. Det för med sig smuggelsprit. Vi kan dagligen läsa i tidningarna om upprörda föräldrar vars barn kan köpa smuggelsprit utanför köpcentrum från olika typer av lastbilar. Vi hör också talas om människohandel, trafficking, narkotikasmuggling och så vidare.

När dessa utsatta chaufförer får leva under sådana förhållanden blir de mer eller mindre tvingade till kriminalitet för att över huvud taget kunna överleva. Så kan vi inte ha det! De kör inte ens på svensk diesel utan på smuggeldiesel, som deras – jag skulle kunna använda ordet ”hallick” – så kallade arbetsgivare har sett till att få tag på i Sverige.

Detta slår ut svensk seriös åkerinäring. Det finns både svenska och utländska seriösa åkerier – det ska vi vara tydliga med – men den oseriösa näringen slår ut den seriösa. Dessutom förlorar transportarbetarna sina arbeten. De som kräver kollektivavtalsenliga löner förlorar nu sina arbeten.

Det här är en utveckling som vi inte kan acceptera. Jag välkomnar att regeringen har tagit vissa steg i rätt riktning, och jag välkomnar att trafikutskottets arbetsgrupp har gjort en gedigen översyn. Men vi måste skynda på arbetet. Det gäller att arbeta fort för att komma till rätta med detta och stävja de brott som pågår.

Det finns goda exempel på polismän som gör ett mycket bra arbete, men tyvärr är det bara enstaka exempel runt om i landet. Det tillhör tyvärr inte normen att polisen lyckas sätta fast dessa personer och att ärendena går till åklagare. Tyvärr kommer dessa brott inte ens med i statistiken, och därför kan Beatrice Ask hävda att detta förekommer lika mycket hos svenska åkare som hos utländska åkare. Vi kan inte ha det så här, ministern!

Anf. 41 LEIF PETTERSSON (S):

Fru talman! Jag har varit med i den uppföljningsgrupp som vi har haft i trafikutskottet. Jag måste säga att vi i den gruppen har bedrivit ett mycket bra arbete, och vi är också eniga i slutsatserna och i bedömningarna. Utgångspunkten för vårt arbete har varit att vi ska ha en åkerinäring som kan följa de regler som finns. Vi ska bidra till en hög trafiksäkerhet, bra arbetsmiljö och konkurrens på lika villkor. Det sistnämnda är inte minst viktigt, för det är egentligen detta som den här interpellationen handlar om.

Då kan man fråga sig hur det egentligen ser ut i dag. Frågan om det är svenska eller utländska åkare det handlar om kan vi lämna därhän. I alla fall har inte vi kunnat se någon skillnad mellan svenska och utländska åkare här. Det finns också svenska åkare som betar sig på ett oseriöst sätt. Så kan det alltså mycket väl vara.

Icke desto mindre är det i dag svårt för myndigheterna att belägga den oseriösa åkeriverksamheten. Kontroller och uppföljningar är väldigt begränsade i dag. Visst kan man säga att polisen ska vidta åtgärder, men polisen sitter också i en rävsax, kan man säga. Deras arbete med att kontrollera kör- och vilotider, cabotageverksamhet och annan verksamhet som ska kontrolleras lägger man ju mer eller mindre tjuvben för. Det är

kanske inte tjuvben, men när ärendena går vidare till åklagare har de så pass låg straffsats, så lågt värde i värdekedjan hos åklagaren, att de avskrivs. Åklagarens instruktioner är ju att ägna sig åt saker och ting som man kan få resultat av.

Vad innebär då det? Jo, det innebär naturligtvis en stor otillfredsställelse för poliserna. Inte vill en ung polis som tänker framåt i sin karriär jobba med sådant som han ser inte ger något resultat.

Möjligen kan det bli en ändring på detta när det blir, om det nu blir så, en polismyndighet. Det mesta verkar väl tyda på det. Under den polismyndigheten skulle man kunna få en enhet som verkligen kan jobba med de här sakerna seriöst.

Det är nödvändigt med styrning och samordning av polisen och andra myndigheters tillsyn. Polisens kompetens behöver också säkras långsiktigt, för många av de poliser som jobbar med det här är gamla poliser som är på väg att gå i pension.

Man måste också från myndigheterna prioritera brotten inom yrkestrafiken och avsätta resurser för att komma till rätta med det här. Som ett avskräckande exempel kan man väl ta Transportstyrelsens arbete i det här fallet. Nu har Transportstyrelsen varit i gång ganska länge – det måste man ändå säga. Men de har ännu inte ens lyckats få fram ett system för hur man ska gå till väga med företagskontroller av kör- och vilotider. Det är minst sagt upprörande, måste jag säga.

Jag tror också att man behöver se en harmonisering gentemot de övriga EU-länderna vad gäller bötesnivåer och annat. Vi har ganska låga bötesnivåer i Sverige. De måste komma upp. Vi måste få en någorlunda likartad bedömning över Europa.

Jag skulle bara vilja fråga ministern: Vilka av alla de åtgärder som vi nu har kommit fram till i trafikutskottet är ministern beredd att vidta?

Anf. 42 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Det här är ett hot inte bara mot den seriösa näringen, alltså de som faktiskt sköter sig, som betalar skatt och som ger kollektivavtalsenliga löner till sina anställda. Det här är också ett hot mot hela samhället, med tanke på att det är illegal verksamhet, och det finns kopplingar till organiserad kriminalitet. De kriminella håller sig framme så fort det finns lätta pengar att tjäna in, och de är skrupelfria.

Vi kan se att många av de utländska chaufförerna lever under slavliknande förhållanden, precis som tidigare talare har sagt. Och vi vet att man länge har försökt fuska med tidmätarna, som alltså mäter hur länge i sträck man har kört lastbilen. Det är ju också ett stort hot mot säkerheten när chaufförerna är totalt utschasade, när de inte har ätit ordentligt och inte sovit ordentligt och kanske har jobbat flera veckor eller månader i sträck utan ledighet. Det hänger så klart ihop med de här slavliknande förhållandena, att man behandlar dem fruktansvärt illa och driver dem till det yttersta.

Undersökningar visar att det är lika farligt om man lider av extrem sömnbrist som om man är rattfull. Man kan till och med jämföra det med grovt rattfylleri. Så mycket sätter det ned koncentrationsförmågan. Det finns alltså många aspekter på det här som visar att det är ett hot mot säkerheten i samhället och riskerar att öka olyckorna på vägarna.

Sedan är det ett ofog med de falska F-skattsedlarna. På papperet är de här enskilda chaufförerna egenföretagare. Men i praktiken är de anställda under slavliknande förhållanden, med usla löner och utan rättigheter. På papperet är de sin egen chef, och därmed har arbetsgivaren inget ansvar för att ta till vara deras rättigheter.

Här måste kontrollen bli mycket bättre. Det här får inte fortgå. Det är rent fusk som pågår.

När vi talar om säkerheten är det inte alls säkert att de här bilarna och lastbilarna verkligen följer säkerhetsbestämmelser. Det har exempelvis förekommit att man surrat fast tunga saker som betongelement med bara wellpapp och linor. Börjar det regna kan allt lösas upp, och helt plötsligt har man en stor olycka på halsen.

Detta är ett stort hot.

Det som måste till är att man ger facket större insyn och påverkansmöjlighet. Transport, som är ansvarigt här, ser ju inte bara hur dess egna medlemmar blir utkonkurrerade i den här osunda konkurrensen, utan man ser också hur fruktansvärt illa människor behandlas i vårt land. Det kan den fackliga rörelsen inte acceptera. Alla på arbetsmarknaden ska ha rätt till en rimlig lön och till en bra arbetsmiljö.

Sedan måste myndigheterna samordna sitt arbete bättre för att komma åt det här. För det är ett växande problem. Det finns några förslag. Man skulle kunna ha en nationell samordnare för att kunna se helheten av problemet och vad man kan göra. Man skulle kunna beslagta registreringsskyltar när dessa människor inte sköter sig. Man skulle till och med kunna låsa hjulen på lastbilarna, så att de inte kan köra vidare om de inte till exempel betalar böter när de har begått ett lagbrott.

Det finns alltså förslag på åtgärder, men det viktiga är att man ser allvaret i situationen och prioriterar den här frågan.

Anf. 43 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Fru talman! Det är möjligt att jag missuppfattade frågeställningen, för jag trodde att det skulle handla om oseriös transportnäring som slår ut seriösa åkeriföretag. Jag är glad över att Leif Pettersson klev upp i diskussionen, eftersom det var det här som jag trodde att vi skulle diskutera.

Jag tycker att utskottet har gjort en bra analys av läget. Slutsatserna är tämligen nyanserade men därtill allvarliga. Det finns också en lista med många bra förslag som naturligtvis måste följas upp.

Det är ingen tvekan om att vi bland oseriösa förare har personer som ägnar sig åt narkotikasmuggling, människohandel och smuggelsprit. Det är inte det vanliga, även om det är allvarligt. Det som är det bekymmersamma när det gäller oseriös åkerinäring är helheten med transporter, som också sker av mycket annat gods, där man inte följer de grundläggande regler som finns för den typen av verksamhet och där man åsidosätter viktiga krav på trafiksäkerhet och mycket annat.

När det gäller det arbete som bedrivs tycker jag att det är oerhört viktigt att titta bland annat på de synpunkter som utskottets arbetsgrupp har lyft fram. Man tittar till exempel på polisens arbete. Vi behöver bli bättre. Vi har ett stort bekymmer i det fäktum att vi i dag har en mycket kompetent grupp trafikpoliser med specialinriktning, som kan de här frågorna, men medelåldern är hög. Jag tror att en av de viktigaste sakerna framöver

är att se till att man rekryterar tillräckligt många som skaffar sig den här kompetensen, för den är specifik, och den är viktig.

Sedan har vi som många gånger har besökt den här typen av verksamhet och varit med på kontroller av den här tunga trafiken kunnat konstatera att vi också måste arbeta för förenklingar och för gemensamma EU-normer på området. Man glider nämligen gärna mellan systemen om man kan. Och precis som påpekades här finns det ytterligare åtgärder som kan behövas för att polisen ska kunna åtgärda direkta och allvarliga problem.

Att sätta klampar på hjulen är ett sätt att få stopp på en lastbil. Men det handlar naturligtvis också om hur man tar ut böter, utdömer påföljden och ser till att detta fungerar. Där finns det många förslag, inte minst från enskilda poliser som jobbar på det här området, som jag tycker att det finns skäl att ta sig an och titta på.

Det uppdrag som regeringen har gett till polisen och Trafikverket är oerhört centralt, för vi behöver se över de problem som finns. Och som ni har sett, om ni har läst direktiven, är det ett ganska brett uppdrag, men det ska också ska landa i konkreta åtgärder. Detta därför att regeringen ser att det finns bekymmer på det här området som rör oseriös transportnäring och att vi måste komma till rätta med de bekymren.

Däremot tycker jag inte att man ska ta enstaka exempel som om det vore sanningen. Vi ska heller inte enbart utgå från att det är utländska företag eller företagare som begår fel. Konkurrensen på det här området är sådan och verksamheten har den beskaffenheten att fel begås på lite olika håll. Låt oss därför i första hand ta tag i problemen och inte rikta dem i en specifik riktning, för då tror jag inte att vi får de resultat vi förväntar oss.

Anf. 44 MONICA GREEN (S):

Fru talman! Jag tror inte att vi har missförstått varandra. Vi, eller i alla fall jag, pratar just om hur den oseriösa tunga transportnäringen slår ut den seriösa och om det stora problem som det innebär för hela samhället. Det finns även andra mycket oseriösa näringar som försöker tjäna storkovan på andra människors misär, och det är ett mycket stort problem, men nu pratar vi om just åkerinäringen.

Det handlar om både svenska och utländska åkare, det är helt rätt. Men det är också så att de seriösa åkarna upplever att de löper större risk att åka fast för polisen än de oseriösa, vilket är ganska horribelt. De har nämligen ett tillstånd som gör att det är lättare att få tag på dem i ett register. De kan åka fast för att de har dragit över fem minuter på sin arbetstid eller för att en lykta är trasig, medan andra oseriösa, fullständigt olagliga transportåkare kör förbi. De kan ha kört 80 timmar på en vecka, de har inte något tillstånd över huvud taget och de kör på smuggeldiesel. Men de åker inte fast.

Det här är ett mycket stort problem. Jag har träffat poliser, män och kvinnor, som jobbar oerhört hårt för att sätta fast den oseriösa näringen, men de känner att situationen är hopplös, dels för att åklagaren lägger ned ärenden eftersom en oseriös åkare kanske försvinner ur landet innan man har hunnit komma så långt som till åtal, dels för att de inte betalar sina böter eller följer reglerna över huvud taget. Då är det inte konstigt

att de få poliser som tyvärr utgör undantaget tappar hoppet och inte ser att det blir någon förändring. Det blir snarare tvärtom – bara värre.

Dessa poliser måste ha fullt stöd. Alla måste nu sättas in för att se till att vi får bukt med det oseriösa, olagliga utnyttjande av människor som sker i det här landet. Just nu pratar vi om transportnäringen, men det sker alltså i många andra näringar också. Detta måste polisen göra någonting åt, och de måste ha tydligare regler så att de vet vad det är de ska följa. Detta måste lyftas upp och spridas över hela landet.

Jag vill ha åtgärder nu – inte i morgon, inte till hösten och inte nästa år. Det behövs omedelbara åtgärder!

Anf. 45 LEIF PETTERSSON (S):

Fru talman! Jag tänkte uppehålla mig lite grann vid cabotagetrafiken, för det är trots allt där som mycket av problemen finns koncentrerat.

Vi har infört en form av beställaransvar i Sverige, men jag tror att det är väldigt viktigt att man tittar på detta beställaransvar och ser på vilket sätt vi kanske måste skärpa det för framtiden. I Finland har man ett betydligt hårdare system. I Holland har man till och med förbjudit de falska F-skattsedlar som Hillevi Larsson talade om. Där måste man vara anställd av ett åkeri för att få köra, och det har man tydligen kunnat göra med EU-lagstiftning i botten.

Det är ändå i grunden så att vi måste kunna kontrollera den utländska lastbilstrafik som sker i Sverige på ett bättre sätt. Det är fullt lagligt att köra en vecka i Sverige och att köra tre transporter. Det vet vi. Det är de regler som finns, och de reglerna gäller i hela EU. Men det är väldigt svårt att kontrollera att så faktiskt sker. Vi har nu rättsfallet med Frode Laursens polska dotterbolag som frikändes från olaglig cabotagetrafik för att det inte gick att leda i bevis. Alla var nog överens om att det egentligen hade skett, men det gick inte att leda i bevis, och man kan inte döma någon som man inte kan bevisa har begått en olaglighet. Sådan är svensk lag, och det är helt rätt.

Så här på slutet vill jag bara säga att åkerinäringen, åkeriföretagen och Transport gör ett väldigt bra jobb på det här området, men de måste få hjälp från myndigheter och polis. Jag tror att även regeringen kan hjälpa till på ett bra sätt genom att lägga fram förslag som vi kan fatta beslut om här i riksdagen.

Anf. 46 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Det är många åkerier som vittnar om att deras kunder kräver att de ska ha utländska chaufförer, helt enkelt för att det blir billigare. Det är ett sätt att hålla nere lönerna, så detta är egentligen inte bara ett utländskt problem. De flesta av chaufförerna som utnyttjas på det här sättet är förstås utländska, men det är bara för att det är lättare att utnyttja fattiga människor som redan har det eländigt.

Det är också självklart att det finns kunder i Sverige som gynnas av att man kan hålla nere kostnaderna på det sättet. Det är helt rätt att man inte ska göra det här till ett utländskt problem, för det finns ju krafter i Sverige som gynnas av det, men det är förstås extra oacceptabelt eftersom det är oseriösa som gynnas av det här. Det handlar helt enkelt om att man vill undanhålla skatt, sociala avgifter och arbetsgivaravgifter och hålla nere lönerna under kollektivavtalsnivån för att spara pengar. Det

Prot. 2011/12:81
13 mars

handlar också om att det blir sämre säkerhet, för säkerhet kostar så klart också pengar. Det blir en sämre arbetsmiljö, vilket i sig påverkar säkerheten negativt.

Det finns alltså intressen som gynnas av att den här verksamheten fortsätter, och det finns vittnesmål bland annat från Transport om personer som har blivit hotade och till och med misshandlade för att de hotar de stora ekonomiska intressen som det handlar om. Det är ju väldigt mycket skattepengar som undanhålls på det här sättet. Det är väldigt allvarligt, och det visar om något vilken oseriös verksamhet det är och att det finns kopplingar även till organiserad kriminalitet. Även om det inte är det dominerande så finns det inslag av detta.

Det här är ett väldigt allvarligt problem, men det viktigaste tycker jag ändå är att ta fasta på det som Monica Green kräver i interpellationen, nämligen att se till så att myndigheterna prioriterar frågan och samordnar arbetet emellan sig så att man kommer åt problemet från många olika håll.

Anf. 47 STEN BERGHEDEN (M):

Fru talman! Tack, justitieministern, för ett tydligt och klargörande svar!

Det som är glädjande i detta är att trafikutskottet har tagit tag i frågan. Vi har gjort en utredning som har kommit i tryck de senaste dagarna. Den är färdig sedan ungefär ett år tillbaka, och i den belyser vi på djupet problem inom åkerinäringens verksamhet, konkurrenssituationen och också tillsynen. Det är mycket välkommande att den är så pass enig och att vi har kommit fram till att belysa problemen och klargöra dem.

Sedan kommer nästa steg: Hur ska vi lösa detta? Jag tycker att det är oerhört bra och jag är mycket glad över att regeringen – justitieministern och infrastrukturministern – tar ett så pass snabbt initiativ i den här frågan och omedelbart ger polisen och Transportstyrelsen i uppdrag att se över detta och också komma fram med lämpliga förslag på åtgärder. Det är oerhört viktigt för den här näringen som känner sig väldigt hårt trängd av en olaglig verksamhet som har en tendens att öka och som gör att vi också tappar många arbetstillfällen i Sverige på grund av kriminalitet.

Det är viktigt att vi inte sätter konkurrensen ur spel på grund av att några kan ordna sig enklare regler eller helt enkelt strunta i reglerna för att kunna utföra verksamhet till ett lägre pris än vad normal sund åkerinäringens verksamhet klarar av. Därför är jag oerhört tacksam. Jag tycker att det är bra om detta arbete kan gå så snabbt som möjligt.

Jag förstår samtidigt att det är viktigt att vi ändå tar den tid på oss som behövs så att vi verkligen gör klart vad det är vi ska göra, framför allt att polisen och Transportstyrelsen får den tid som krävs för att också jobba fram den delen. Oavsett om detta behöver lösas snabbt är det viktigt att vi gör rätt saker och att vi inte förhastar oss i den delen.

Det är också viktigt, som justitieministern tog upp tidigare, att vi följer upp detta. Det saknas oerhört mycket statistik i den här delen. Det gör ju att bilden över hur det exakt ser ut kan vara otydlig. Men en sak är klar, vi behöver en bättre dialog, en bättre uppföljning och ett större samarbete för att lösa detta.

Jag ser fram emot det fortsatta arbetet och jag hoppas att vi alla har det gemensamma målet att den här frågan ska lösas och att det blir en sund och bra konkurrenssituation för åkerinäringen i Sverige.

Anf. 48 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Fru talman! Först vill jag gärna säga att regelbundna och slumpmässiga kontroller inte slår så snett som Monica Green påstod, att seriösa åkare åker dit och att de andra inte gör det.

Däremot är det så att oseriösa åkeriföretag ibland struntar i de relativt låga bötesbelopp som kan dömas ut i Sverige därför att de kan lägga på de tusenlapparna och ändå ha marginal. Det fungerar inte i seriös verksamhet. Vi ser exempel på att reglerna i Sverige inte är till fyllest. Det är naturligtvis ett seriöst problem som vi måste ta itu med.

Sedan har flera varit inne på det som gäller åklagare. Jag vill gärna säga att det inte råder något tvivel om att det har funnits brister. Därför är det väl bra att man nyligen har inlett en koncentration när det gäller hanteringen av EU-mål. Det är naturligtvis de som handlar om böter när det gäller vissa trafikärenden. Man har nu också inlett arbetet med att rekrytera särskilda kammaråklagare för detta.

Man har också i februari inlett ett projekt för att se över handläggningen när det gäller ärenden som rör yrkestrafik. Åklagarmyndigheten har vaknat och satt i gång ett arbete kring de här frågorna, vilket jag tycker är väldigt bra.

Låt mig också återkomma till det som rör polisen, som är mitt ansvarsområde. Jag tycker ändå att det är viktigt att säga att svensk polis långt mer än vad de internationella åläggandena kräver faktiskt genomför olika typer av kontroller av yrkestrafiken. Vi gör alltså mer än vad som egentligen krävs av oss, men långt ifrån vad som skulle behövas. Det ska väl också sägas.

Det är också så att polisen har satsat mer resurser på trafikområdet de två senaste åren. Det är bra.

Den fråga som rör kompetensförsörjningen när det gäller de här kontrollerna är en sak som polisen måste hantera själv. Vi tycker oss ändå se att polisen arbetar mer målmedvetet och strukturerat med de här frågorna än tidigare, vilket är alldeles nödvändigt. Man har också nyligen genomfört en stor satsning som handlar om att inrikta arbetet mot transportföretag och samarbetet med dem, vilket jag tycker är ytterligt bra.

Rikspolisstyrelsen bedömer att otillåtet cabotage har ökat. Det kräver helt enkelt fler och bättre kontroller. Man måste utveckla en metodik för att komma till rätta med den problematiken. Det finns alltså ett särskilt arbete inriktat på den problematiken.

Dessutom finns naturligtvis den övriga polisverksamheten som ju träffar en del av den kriminalitet som Monica Green har varit inne på. Den har ibland just oseriös åkerinäring som ett led i den kedja som utgör den typen av kriminalitet. Där är det viktigt att se att vi också har ökat resurserna kraftfullt de senaste åren och faktiskt åstadkommer en hel del.

Det är också på det sättet att den ordinarie trafikkontrollverksamheten är verksam i det här sammanhanget. Det är faktiskt så att när man har vanliga trafikkontroller tar man många kriminella som ägnar sig åt andra aktiviteter, därför att även kriminella rör sig på väg.

Jag tycker ändå att man kan konstatera, som utskottets arbetsgrupp har gjort, att det finns mer att göra på det här området. Därför är det också väldigt passande och bra att konstatera att de flesta av de frågor som vi har diskuterat här i dag ligger inom ramen för det uppdrag som regeringen nyligen har gett till myndigheterna när det gäller att utveckla

kontrollverksamheten och nå bättre resultat än tidigare. Det är ett arbete som ska landa med konkreta förslag senast den 1 mars nästa år. Jag tycker att det är viktigt att man når dit.

Prot. 2011/12:81
13 mars

*Svar på
interpellationer*

Anf. 49 MONICA GREEN (S):

Fru talman! Tack för det svaret! Nu är det inte jag, även om det är jag som framför det här i dag, som säger att polisen silar mygg och sväljer kameler utan det är en samlad åkerinäring och ett fackförbund, Transport, med sina chaufförer som känner hur hela deras bransch är hotad. De ser hur en del bara river sina böteslappar och åker vidare. De ser vad de själva råkar ut för när chaufförer får böta 3 000 kronor för det de upplever som en mindre förseelse medan en hel bransch nu rasar samman därför att det är så många oseriösa chaufförer och åkerier som idkar rörelse i Sverige helt olagligt. Det är de som framför det här budskapet till ministern.

Det är också så att svenska företag som vi i allmänhet uppfattar som stora, stabila och seriösa och som vi tror på för Sveriges framtid och så vidare anlitar företag som i sin tur anlitar företag med oseriösa åkare. Det kryper så att säga in i den vanliga företagsvärlden för att de vill ha så billiga transporter som möjligt. Därför köper de av andra företag som dumpar priserna.

I Tyskland är det en särskild myndighet som har hand om detta. Jag har själv motionerat om att vi borde ha en särskild myndighet. Det skulle kunna gå med en nationell samordnare. Det går att vidta åtgärder. Trafikutskottets arbetsgrupp har pekat på många. Jag är förvånad över att det ska ta ytterligare ett år innan man vidtar åtgärder.

Anf. 50 STEN BERGHEDEN (M):

Fru talman! Under utredningens gång har det ändå påbörjats en hel del arbete. Åklagarna har börjat titta på möjligheterna att samordna en del specialkompetens till två orter i landet för att få ihop den här delen. Vi vet också att polisen och Transportstyrelsen aktivt hjälper till i detta arbete, för man ser problemet och man vill vara med och hjälpa till att lösa det. Därför är jag kanske inte riktigt lika orolig som Monica Green i detta läge, med tanke på att jag vet att arbetet är i gång och att det är en tydlig signal från regeringen och våra ministrar om att man vill titta över detta, att man vill ha åtgärder och att man vill lösa problemet.

Men det är viktigt att vi gör rätt saker och inte skjuter från höften i den här frågan. Vi måste faktiskt göra det som förbättrar situationen och det som kommer att underlätta för oss att få bort brottsligheten på vägarna.

Sedan är det också viktigt att i den här debatten lyfta upp det beställaransvar som ändå finns när vi anlitar och beställer transporter. Det är viktigt att både offentliga och privata aktörer i de lägena tar reda på och verkligen förvissar sig om att det är en laglig transport som är beställd. Den delen, som utredningsgruppen pekar på, kommer vi att följa extra noga framdeles.

Man har lite tuffare lagstiftning i Finland i den här delen. Vi får nu bevaka och se om vi behöver förstärka den i Sverige också eller om detta fungerar. Jag tror att det är viktigt att man inte lägger alltihop på åkerinäringen ur den synpunkten utan att man faktiskt litar på att beställarna

verkligen gör ett bra jobb inledningsvis. Det underlättar en hel del när det gäller att konkurrera bort den olagliga verksamheten och få en laglig verksamhet på våra vägar.

Anf. 51 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Fru talman! Det är naturligtvis oacceptabelt om seriösa näringsidkare får lida för att andra inte följer reglerna. Det är vi helt överens om. Däremot är det viktigt att säga att det inte finns statistiska belägg för en faktiskt förvärrad situation. Det vi har talat om har pågått under flera år. Det finns inte heller statistiska belägg för att utländska förare skulle begå fler brott mot regelverket för yrkestrafik eller fler brott i största allmänhet än andra åkare, även om en del polismyndigheter har framfört att de har sett problem.

Däremot har den utländska yrkestrafiken ökat. Konkurrensen på marknaden har hårdnat. Det är en följd av den fria rörligheten och är någonting vi får leva med.

Polisens arbete i fråga om kontroll av yrkestrafiken har inte låg prioritet. Det är en viktig del i Rikspolisstyrelsens prioriteringar. Men vi behöver göra en hel del för att säkerställa att yrkestrafiken ska fungera på ett bra sätt framöver. Det är inte heller som Monica Green säger, och jag vägrar att tro att en samlad åkerinäring beskyller polisen för att sila mygg och svälja kameler. Det är inte polisen som är boven i dramat om en åkare river böteslapparna. Det är inte polisen som bestämmer bötesbeloppen. Problemet är att böterna är så låga att förtjänsten för att bedriva oseriös verksamhet blir för hög. Jag tror inte att en seriös näring, intresseförening av något slag, bedriver den typen av oseriös argumentation.

Vi har faktiska problem med att se till att bötesbeloppen är korrekta, att driva in dem och på det sättet få ordentliga påföljder för brott som begås mot de regler som finns när det gäller yrkestrafiken. Det måste vi arbeta med. Det är också viktigt med det förbättringsarbete som nu finns inom Åklagarmyndigheten.

Vi har en del att göra framöver. Det är bra att det finns en utredning och att vi därmed kan få nya förslag till åtgärder.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellation 2011/12:256 om den nationella betydelsen av det rullande kulturarvet

Anf. 52 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJE-ROTH (M):

Fru talman! Isak From har frågat mig vilket initiativ jag avser att ta för att nationellt bevara det värdefulla rullande kulturarvet.

Jag delar helt Isak Froms uppfattning att det rullande kulturarvet i form av till exempel bilar och lastfordon är viktiga och värdefulla delar av kulturarvet. Tillsammans med veteranjärnvägar och historiska fartyg och andra arbetslivsmuseer ger det motorhistoriska arvet möjlighet för alla att ta del av industrisamhällets historia. Det är också ett kulturarv

som ligger nära i tiden och därför engagerar många och kan ge oss goda insikter om hur dagens samhälle formats.

Många gläds i dessa dagar över den lyckliga lösningen för Saab-museet i Trollhättan. Att så många enskilda personer, institutioner och organisationer har engagerat sig i frågan om museets överlevnad ser jag som ett bevis på det stora engagemang som finns för dessa delar av kulturarvet.

Regeringens ambition är att skapa goda generella förutsättningar för kulturarvsarbetet, och det gäller inte minst de insatser som görs av det civila samhället. Regeringen har därför bland annat ökat stödet till arbetslivsmuseerna och tydligt signalerat till de statliga aktörerna att de förväntas samverka med och stödja de ideella aktörerna.

Ett konkret exempel på en insats inom det transporthistoriska området är att regeringen nyligen gav Transportstyrelsen i uppdrag att föreslå en ordning för att identifiera ideella föreningar och motsvarande organisationer som förvaltar kulturhistoriska värden där subventionering i förhållande till Transportstyrelsens ordinarie avgiftssättning kan vara motiverad.

En nära dialog med det civila samhällets aktörer är nödvändig för att kulturpolitiken ska kunna samverka och dra fördel av de möjligheter som finns inom detta dynamiska område. När det gäller det motorhistoriska kulturarvet har representanter för Kulturdepartementet under februari träffat företrädare för Motorhistoriska Riksförbundet.

I kontakterna har riksförbundet, som också Isak From framhåller, lyft fram att ett problem är brist på förståelse för det motorhistoriska arvets betydelse hos olika offentliga aktörer. Jag vill därför ta tillfället i akt och säga att jag ser dessa yttringar av kulturarvet som viktiga och nödvändiga för att förstå det moderna samhällets utveckling.

Jag vill också understryka att det omfattande engagemang som finns runt om i hela landet för det motorhistoriska arvet i högsta grad bidrar till att främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas.

Anf. 53 ISAK FROM (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka kulturministern för svaret. Det är nästan ett bra svar – i varje fall i förhållande till andra svar som kulturministern tidigare har lämnat.

Jag delar i mångt och mycket den syn som kulturministern ger uttryck för i svaret. Det är i huvudsak den ideella sektorns egen drivkraft för frågorna som är allra viktigast. Det är mycket tack vare SFRO – Sveriges Fordonsbyggares Riksorganisation – som är en organisation för motorhobbyn och den levande rullande kulturen. SFRO är en organisation som har betytt oerhört mycket för den ideella skaparglädjen. Utan skapandet av SFRO hade det varit betydligt glesare med motorutställningar runt om i Sverige under sommarmånaderna. Inte minst en välkänd man för kulturministern, Ulf Adelson, var betydelsefull för skapandet av SFRO i början av 80-talet. Tack vare det är motor- och bilkulturen i dag en kulturellt viktig hobby som sysselsätter ungefär 300 000 personer. Eftermarknadsbranschen är en växande näring som ger nya företag och fina, välvårdade historiskt intressanta fordon som kommer ut på våra sommarvägar och visas upp med hjälp av ideella klubbar på motorutställningar runt om i landet. Bevarandet av de historiska fordonen är ett stort och viktigt

inslag på kulturområdet och på fritiden för många människor i dag. Bevarandet av de historiska fordonen är därför viktigt, och det är ett sätt att ta till vara de ideella krafter som lever för hobbyn och ge dem rimliga villkor.

I dag förvaltas mycket av det rullande kulturarvet av enskilda eller genom den ideella sektorns försorg. Utan enskildas brinnande intresse hade inte sektorn kunnat växa. För mindre samlingar och stiftelser, i vissa delar industrisamlingar, fungerar det på de allra flesta håll bra. Förståelsen och klimatet mellan klubbar och kommuner är bra. I Saabfallet höll detta på att gå över styr och en stor världsunik samling riskerade att skingras. Nu är frågan där löst genom att kommunen och regionen har orkat gå in och rädda kvar samlingen i Trollhättan.

I Östersund har en annan fråga blossat upp där Östersunds kommun tyvärr funnit sig nödgad att sälja sin samling av veteranbussar. Det är en världsunik samling som sträcker sig från 1920-talet och framåt. Tyvärr har Östersunds kommun funnit att samlingen inte faller in under kommunens uppdrag. Det kan i och för sig vara sant, men det är tragiskt. Både det som händer i Östersund och det som hände med Saabmuseet visar att det behövs en nationell strategi och någon som kan bedöma om fordonen är välbevarade, är i bevarandevärt skick och borde stanna i Sverige. Vem det är vet jag inte, men det borde finnas någon motsvarighet för de kulturellt historiska fordonen, till exempel som för de maritima museer som har ansvaret för de flytande, och i vissa fall sjunkna, båtarna. Därmed säger jag *inte* att alla föremål ska sparas på statliga museer utan endast att det borde finnas en myndighet för stöd till sektorn ur ett kulturperspektiv.

Jag vill gärna att kulturministern preciserar hur hon har tänkt sig att statliga aktörer ska bistå och bidra till entusiasterna i de ideella fordonsorganisationerna, vilka aktörer som ska göra detta, vilket resultat som förväntas och när.

(forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.00 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

Anf. 54 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJE-ROTH (M):

Fru talman! Isak From och jag verkar vara tämligen överens om att det här är ett väldigt viktigt område. Jag kan också glädja mig åt det beröm som jag fick av Isak From för det vi gör för att värna kulturarvet, inte minst det viktiga arbete som sker inom arbetslivsmuseerna.

Isak From nämnde Saabmuseet, och det är inte bara vi två utan väldigt många som gläds åt att det kan leva vidare. Men han glömde att lyfta fram det starka privata intresse som också har bidragit till att museet kan leva vidare. De 28 miljoner som Marcus och Amalia Wallenbergs Minnesfond bidrar med är en substantiell del. Sedan är jag också glad över att såväl regionen som kommunen nu ställer upp och att det dessutom får en plats där det kan samverka med andra intressenter inom kultur och kulturarv. Det är viktigt i sig, för nätverkande är också betydelsefullt.

Den fråga som Isak From egentligen ställer till mig handlar om någon form av nationellt ansvar eller nationell strategi. Man kan enkelt säga: Ja, det ska vi ha. Men det kräver också någon form av ansvar i sig, att man svarar upp mot de förväntningar som en sådan här strategi, om man formulerar en sådan, skulle föda.

Jag skulle vilja vidga frågan lite och säga att det finns en stark nationell strategi när det handlar om kulturarvsarbetet generellt sett. Vi har starka institutioner på det här området, varav Riksantikvarieämbetet är en. Såväl Riksantikvarieämbetet som Arbetets museum arbetar intensivt med en stor del av det som bland annat gäller det rullande kulturarvet men också mycket annat som sker inom arbetslivsmuseerna.

Det handlar dels om pengar, där vi har givit mer pengar till arbetslivsmuseerna, dels om att kunna stärka dem i deras arbete som ideella aktörer. Det föds, glädjande nog, nya arbetslivsmuseer snudd på varje år. Vi har drygt 1 400 arbetslivsmuseer, som i sin tur är organiserade i ett nätverk. Men de bygger på ideella krafter – det vet vi – och det är därför viktigt att kunna stärka dem på olika sätt. Om vi går till fordonsparken, i vid mening, finns det rullande kulturarvet, som Isak From talar om. Vi har också ett starkt kulturarv när det handlar om järnvägar, segelfartyg, ångfartyg och vanligt flyg, och även de har starka intressenter.

Jag tycker att det vi gör från regeringens sida och från statens sida för att stärka det ideella kulturlivet är värt väl så mycket som en nationell strategi, som jag tror skulle riskera att bli lite tandlös. Det måste bli ett bett i de här frågorna. Den kunskap och den kompetens som finns bland annat på Riksantikvarieämbetet och det goda samarbete man har med dessa museinätverk betyder oerhört mycket.

Därtill finns stora möjligheter för arbetslivsmuseerna att vidga det till att gälla alla att finnas med i de regionala kulturplaner som nu tas fram i hela landet. Fem regioner gick in första året och ytterligare elva eller tolv under innevarande år. Det betyder också att det ideella kulturarvet har fått en stark ställning i stora delar av landet.

*Svar på
interpellationer*

Anf. 55 ISAK FROM (S):

Fru talman! Precis som kultur- och idrottsministern säger är vi i stort sett överens om vikten av det ideella arbetet och vikten av ideella organisationers arbete. Jag vill återgå till det jag sade i mitt inledningsanförande, att det är nästan 300 000 människor i detta land som på ett eller annat sätt är berörda av eller involverade i den rullande kulturen. Man kan säga att en del av de rullande kulturobjekten egentligen platsar på Moderna Museet, och vissa äldre fordon som är pedantiskt originalrenoverade passar på ett annat museum eller i enskild ägo.

Jag vill återgå lite grann till ministerns svar där hon säger att man har ”tydligt signalerat till de statliga aktörerna att de förväntas samverka med och stödja de ideella aktörerna”. Det är ett väldigt intressant svar som kommer att föda mycket förhoppningar.

I praktiken är det så – det är väl känt; jag är säker på att Motorhistoriska Riksförbundet lyfte fram det här när de träffade Kulturdepartementet – att det finns en brist på förståelse för det motorhistoriska arvets betydelse hos många offentliga aktörer. Det beror mycket på missförstånd och okunskap om vad det egentligen innebär.

Jag skulle vilja fråga: Hur jobbar regeringen med till exempel Tullverkets syn? Vid import av fordon finns det i dag ett regelverk för så kallade samlarfordon som ger tullfrihet. Syftet med det är att stödja det kulturella och etnografiska utbytet mellan folken och att man kan importera fordon. Vi har en näring här och duktiga renoverare som behöver göra det. Men det finns problem, som man har tagit upp, och det är bland annat att för att det här ska vara möjligt måste värdet vara minst fem gånger högre än ursprungsnypriis och att man ska kunna visa det på ett trovärdigt sätt. Det är ett bekymmer. Fordonet ska utgöra ett betydelsefullt steg i utvecklingen av mänskliga landvinningar eller i ett tidigt skede av denna utveckling.

Detta ska bedömas av Tullverket, och från den ideella sidan och från Motorhistoriska Riksförbundet lyfter man fram att det finns tolkningsbekymmer. I det ena fallet kan det leda till ett bifall och i det andra till ett avslag. Det finns ingen särskild mall för hur det ska fungera.

Sedan är frågan hur man ser på det här från Naturvårdsverkets sida. Regeringen har gett Naturvårdsverket i uppdrag att redovisa hur omhändertagandet av uttjänta bilar och bildelar fungerar i praktiken. Naturvårdsverket har försökt hitta en lösning, och det är egentligen att skrota en del av det rullande kulturarvet, vilket ingen i den ideella sektorn vill höra talas om. Man måste ju kunna nyttja dem, och oftast nyttjas de och står väl omhändertagna i garage.

Uppenbarligen ger de signaler som skickas ut vid handen att regeringen är villig att stödja de ideella aktörerna. Då förväntas det någon form av resultat: Hur ska det här gå till? Hur ska vi konkret kunna se att någonting är på väg att hända till det bättre?

Jag återkommer om fortsättningen i mitt sista inlägg.

Anf. 56 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJE-ROTH (M):

Fru talman! Isak From talar om att många av dessa föreningar och museer möter en brist på förståelse, och det kan jag känna igen. Jag tyck-

er ibland också att jag möter en brist på förståelse från exempelvis Isak Froms parti. Vi ska komma in på föreningarna om en stund.

Frågan om Tullverket och Naturvårdsverket fanns inte med i Isak Froms interpellation, och den får nog trots allt ställas till miljöministern och infrastrukturministern. Jag är inte så kunnig om hur Tullverket och Naturvårdsverket agerar när det gäller bilar och import, och jag hoppas att Isak From har förståelse för detta.

Om det kan föda förhoppningar hos dessa ideella aktörer, särskilt inom det rullande kulturarvet, att det finns en sådan förväntan på våra statliga aktörer är det väl bara bra.

Vi gör vad vi kan för att riva de murar och skrank som finns mellan institutionerna och den civila sektorn just därför att vi vet vilken betydelse det ideella engagemanget har när det gäller såväl kulturarvet som den sociala sektorn eller för den delen idrottsrörelsen, där jag också har ett starkt engagemang.

När det gäller vad vi ändå gör har jag fångat upp att Transportstyrelsen har fått ett uppdrag av regeringen att se hur man kan stödja, inte minst genom att subventionera avgifter för en del av de trafikslag som kanske handlar mer om kulturarv än museiföremål. Det kan vara järnvägar, det kan vara skutor och det kan också vara motorfordon. De ska inte behöva känna att de konkurreras ut. Det har kommit en delrapport nyligen, men jag har inte tagit del av den ännu. Det kommer också en slutrapport om ett år.

Detta tycker jag är en viktig signal till föreningarna om att vi ser att de trots allt har andra villkor. Där finns det uppenbarligen en klar förståelse. Samma sak gäller Riksantikvarieämbetet och det arbete som de bedriver för att öka kunskapen regionalt och lokalt. Det kan vara via länsstyrelserna eller andra myndigheter, och det handlar om att också det industriella kulturarvet ska tas till vara. Dit räknar jag också exempelvis det rullande kulturarvet.

Eftersom Isak From har ställt en fråga till mig här i riksdagen tidigare vet han mycket väl att vi har Kulturarvslyftet. Det innebär kanske inte en möjlighet att driva föreningar, men väl att ta till vara, renovera, digitalisera, visa och bevara mycket av kulturarvet. Där finns det också goda möjligheter för våra 1 400 arbetslivsmuseer att finnas med och söka stöd. Även detta stöd fördelas via Riksantikvarieämbetet, vilket garanterar att det blir ett arbete som sköts med kvalificerad handläggning. Det garanterar också att det blir arbetsuppgifter som är betydelsefulla och meningsfulla för de människor som kommer att få det här.

När det gäller veteranbussarna i Östersund, som jag tror att Isak From också tog upp i sin fråga, är väl det framför allt någonting för Isak Froms eget parti i Östersund. Tills nyligen har det varit en rödgrön majoritet i Östersund, och det är den som har fattat beslut om att sälja ut bussarna. Det är en lokal fråga, och jag får nog säga att den får förbli det även om jag hoppas att man hittar en bra lösning.

Anf. 57 ISAK FROM (S):

Fru talman! För att börja där kulturministern slutade må det vara så att det fram till just nu har varit en rödgrön koalition i Östersund. Den har dessutom spruckit nu, så jag vet inte vad som kommer att hända när det gäller detta.

Man kan vara överens om – i alla fall är Jämtlands veteranbilsklubb och Motorhistoriska Riksförbundet tillsammans med övriga intressenter överens om det – är att detta är en nationellt unik samling som på något sätt borde bevaras. Helst ska den bevaras i Östersund. Det skulle vara skadligt om samlingen skulle splittras.

Jag kommer tillbaka till vad kulturministern sade tidigare: Det är klart att vi kommer att fortsätta att följa Kulturarvslyftet. Om det finns möjlighet för sektorn att söka medel och stärka sin ställning kommer vi att titta på det både när det gäller det rullande kulturarvets och hela kulturarvets möjligheter.

Kompetensen håller på att dö ut; det säger man ganska tydligt. Det är oftast äldre personer som i dag kan renovera dessa fordon – om det nu är bilar, lastbilar eller tåg. Det behöver dokumenteras, skrivas ned och tas till vara för eftervärlden så att kommande generationer har kunskap om hur man tar till vara fordonen. Detta är definitivt en nationell angelägenhet som vi kommer att fortsätta driva. Jag hoppas också att vi kommer att få stöd från Kulturdepartementet.

Hela frågan är ganska spridd. Precis som jag var inne på berör den olika sektorer – Tullverket, Transportstyrelsen och Kulturdepartementet. Jag förutsätter att vi har en regering som jobbar gemensamt för förbättringar.

Anf. 58 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJE-ROTH (M):

Fru talman! Jo, vi har en regering där flera departement delar engagemanget. Vi nämnde Transportstyrelsen, och detta ligger även på Näringsdepartementet. Med Arbetsmarknadsdepartementet har vi den intressanta satsningen på det treåriga Kulturarvslyftet, som omfattar 800 miljoner kronor. Där kan den ideella sektorn söka stöd, och jag vet att det finns långtgående planer på detta. Arbetet pågår.

Jag tror att vi kan hålla med varandra om mycket i dag. Det här med kompetens som riskerar att försvinna var någonting som jag drev när jag stod i den här talarstolen som oppositionspolitiker. Då handlade det om våra hantverksyrken, där många riskerade att försvinna just därför att det inte fanns lärlingsutbildningar. Det är någonting som regeringen har satsat på, inte minst via Utbildningsdepartementet.

Jag tycker att uppdraget till Transportstyrelsen för att underlätta när det gäller avgifterna, samarbetet med Riksantikvarieämbetet och det stöd som vi ger till arbetslivsmuseerna i alla fall borgar för en bra början på att ta till vara kunskap, kompetens och inte minst engagemang. Utan detta engagemang skulle en stor del av hela kulturarvsarbetet och hela kulturarvet försvinna. Det har vi inte råd med. Det är därför jag tycker att det är viktigt att lyfta upp det ideella engagemanget, vilket också sker genom de regionala kulturplanerna. Jag tycker att det finns en ljus framtid för mycket av det som vi båda är engagerade i.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 59 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD):

Fru talman! Helene Petersson i Stockaryd har frågat mig vad jag avser att göra för att få i gång bostadsbyggandet både av flerfamiljs- och av enfamiljshus så att omsättningen ökar och unga får en chans att komma in på bostadsmarknaden.

Jag delar Helene Peterssons bekymmer när det gäller bostadsmarknaden, men vi har olika uppfattningar av vad som behöver göras. Regeringen arbetar intensivt för att förbättra förutsättningarna för att det i framtiden ska finnas ett långsiktigt och hållbart utbud av bostäder som motsvarar hushållens behov och efterfrågan. Insikten om att bostadsmarknaden måste få leva på sina egna meriter, utan subventioner, är utbredd.

Att skapa bra villkor och goda förutsättningar för bostadsbyggandet och för bostadsmarknaden tar dock tid. Men alldeles oavsett hur bra förutsättningar som ges kan inte bostads- och byggmarknaderna undgå att, liksom alla andra branscher, påverkas av finanskriser. Bostadsproduktionen var 2010 åter på väg upp mot rimliga nivåer när osäkerheten i vår omvärld återigen tilltog med följd att uppgången nu har brutits.

Under den föregående mandatperioden försiggick ett omfattande arbete med att reformera förutsättningarna för de kommunala bostadsföretagen och för att få neutrala förutsättningar inom denna sektor. De nya regler som gäller sedan den 1 januari 2011 kommer på sikt att både stärka hyresrätten och skapa en smidigare bostadsmarknad. För att ytterligare skapa förutsättningar för en väl fungerande bostadsmarknad har regeringen tillsatt en utredning som har till uppgift att se över hur hyresrätten kan stärkas, att villkoren för de olika boende- och upplåtelseformerna är neutrala samt hur möjligheterna för enskilda att hyra ut sin bostad kan förbättras.

Att bo i andra hand är inget långsiktigt alternativ för den enskilde, men när bostadsmarknaden inte fungerar kan denna sektor ändå bidra till att skapa boendemöjligheter på kort sikt.

Våren 2011 trädde en ny plan- och bygglag i kraft, och vi har fått en ny instansordning för överklaganden med fem nya mark- och miljödomstolar och en mark- och miljööverdomstol. Syftet är tydlighet och snabbare processer. Regeringen ser nu över regelverket som rör plangenomförandet – vägen från beslutad detaljplan till färdigt bygge. Regeringen har också tillsatt en utredning kring de tekniska egenskapskrav många kommuner ställer vid byggande i syfte att öka förutsägbarheten för dem som ska bygga.

Under hösten 2011 har behovet av och förutsättningarna för att tillhandahålla studentbostäder setts över. Likaså har förutsättningarna för bostadsförsörjningen i Stockholm utretts och regeringen har – i enlighet med de möjligheter som ges i bostadsförsörjningslagen – begärt att kommunerna i Stockholms län ska redovisa hur de arbetar med bostadsförsörjningen i kommunen. I detta ingick också att beskriva hur respektive kommun samarbetar med andra kommuner och hur kommunens riktlinjer för bostadsförsörjningen förhåller sig såväl till översiktsplanen som till den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen, RUF5.

*Svar på
interpellationer*

Allt detta arbete kommer att lägga grunden för den fortsatta bostadspolitiken och långsiktigt stabila och neutrala villkor för en sektor som är viktig för alla människor. Någon ”quick fix” finns däremot inte, utan det som behövs är ett kontinuerligt och tålmodigt arbete där en rad olika samverkande åtgärder behövs för att åstadkomma ett bostadsbyggande på en hög och långsiktigt hållbar nivå.

Anf. 60 HELENE PETERSSON i Stockaryd (S):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet! Ursprunget till den här interpellationen är egentligen en frågestund då jag hade förberett mig väldigt väl men inte fick ställa frågan. Det hade varit rubriker i tidningen samma dag om att ungdomar utestängs från bostadsmarknaden och om att man lägger en stor skuld för det på bolånetaket.

Jag tror att vi är överens om att grunden för bolånetaket är bra. Det är inte bra att människor har för stora skulder, att bopriserna ökar och att det inte finns någon möjlighet att få ut pengarna när man sedan ska sälja. Jag tror att vi har varit överens om att det är ganska bra att man har egen insats.

Den här artikeln visade att i gruppen ungdomar upp till 25 år hade sex av tio ingen möjlighet att skaffa en egen bostad eftersom de inte hade de 15 procenten. Det kan jag ha förståelse för. Är man i åldern upp till 25 år är det kanske svårt att ha sparat och skrapat ihop de pengarna genom jobb. Man studerar ju ganska länge, och det har jag förståelse för.

Men när man tittar på åldersgruppen 26–35 år är det 38 procent som inte har någon möjlighet att betala insatsen. Det är precis i åldern mellan 26 och 35 år som man skaffar familj och barn. Då vill man kanske ha friheten och rörligheten som ett eget boende ger. En så stor andel som 38 procent har inte råd att skaffa dessa 15 procent på något sätt om inte, säger man också i denna artikel, föräldrarna går in med insatsen.

Då tycker jag att man befinner oss på ett helt annat plan än vad vi socialdemokrater gör. Man ska inte vara beroende av att man har föräldrar som kan bistå med en insats till ett hus. Det är inte så man ska få möjlighet att skaffa sig ett eget boende när man är i åldern upp till 35 år. Jag tycker att vi har en brist på bostadspolitik, herr minister, som gör att vi utestänger en väldigt stor del av våra unga familjer från friheten att få ett eget hem.

Låt mig gå tillbaka ganska långt. Det har varit en stor utveckling av bostadspolitiken. Det fanns egna hem, och man utvecklade miljonprogrammen eftersom det fattades lägenheter. Staten har på olika sätt försökt att stötta de här sakerna för att unga familjer ska få möjlighet att skaffa sig en egen bostad.

Min fråga är: Vad gör regeringen? Vi har sett alla de utredningar som statsrådet nämner i svaret. Men hur ska vi rent konkret lösa detta för att inte 38 procent ska sakna möjlighet att betala en insats och få ett eget hem?

Anf. 61 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD):

Fru talman! Ungdomar brottas med det problemet att vi under 20 års tid har byggt ungefär hälften av vad de nordiska grannländerna har gjort. Vi har byggt mycket mindre än vad alla andra jämförbara länder har gjort. Så har det varit under en lång tidsperiod. Dessutom har vi stora

ungdomskullar just nu. Vi har också en koncentration mot de större orterna, bland annat därför att vi har byggt ut universiteten under ett antal år.

Vi gör stora insatser nu för att bland annat hjälpa studenterna. Det är en viktig ungdomsgrupp, och det är också en grupp som annars konkurrerar om de mindre och billiga lägenheterna med ungdomar som inte studerar. Där gör vi stora insatser nu. Särskilda personer har utsetts för att åka runt i landet, ställa frågor och försöka få ihop olika aktörer. Vi har fått en rad olika förslag på vårt bord som vi jobbar med. Här kan också kommunerna göra mycket. De har många instrument i sin hand.

Vi försöker självfallet också titta på hur vi ska få hyresmarknaden att fungera bättre. Jag beskrev en del utredningsarbete vi gör. Detta är sådant som kräver ett utredningsarbete och ett regeringsarbete. Men kommunerna har ett huvudansvar för att se till att det kommer fram fler detaljplaner och liknande saker för att man ska kunna starta byggen och för att ställa krav på att man bygger varierat. Vi behöver alla sorters bostäder. Vi behöver både de dyrare och finare bostäderna och de lite billigare, enklare och mindre lägenheterna. Här kan också kommunerna spela en mycket större roll än vad de gör i dag. Den granskning som vi har gjort av Stockholmsregionen har visat att det finns mycket kvar att önska på det området.

Sedan tror jag att vi långsiktigt behöver ett bosparande. Vi behöver lära oss att spara till vår första bostad om vi vill köpa den. Där har vi inte den kultur som skulle behövas i Sverige.

Bolånetaket, som tas upp i interpellationen, tillkom därför att vi såg en oroande utveckling med ett alltmer stigande skuldberg. Allt fler hushåll skuldsatte sig alltmer. Det var en utveckling som var ohållbar på lång sikt. Finansinspektionen, som på eget bevåg tog till detta med bolånetaket, har också utvärderat detta. Det kom en rapport i dag. Den visar att det här har fått önskad effekt i ett antal avseenden.

Men vi ska också komma ihåg att varje sådan här reglering är trubbig till sin karaktär och slår lite blint. Jag håller med om att det finns en del ungdomar som har en god inkomst och som kanske får problem att låna eftersom de inte har något kapital på banken när de ska köpa sin första bostad. Det är ett bekymmer, men vi kan inte lösa det problemet genom att sätta hela samhällsekonomin i gungning. Vi måste fundera på hur vi kan hitta mer precisa instrument.

Jag tror att lösningen ligger i ett brett program för ett ökat byggande, bättre villkor för byggandet och riktade insatser för att hjälpa just ungdomsgruppen. Här kan både kommunerna och staten göra mer. Vi har, som jag beskrev i mitt interpellationssvar, en rad olika arbeten i gång för att skapa långsiktigt goda förutsättningar för ett bättre och högre bostadsbyggande.

Anf. 62 HELENE PETERSSON i Stockaryd (S):

Fru talman! Den här regeringen tillträdde inte alldeles nyss. Ni är inne på ert sjätte år. Vår regering vidtog en hel del åtgärder. Vi hade bland annat möjlighet att flytta reavinsten till ett nytt boende. Det plockade den här regeringen bort direkt. Det har också gjort att det har blivit mindre omsättning. Det var många äldre som hade haft ett boende under lång tid som kunde tänka sig att sätta in sin reavinst i ett nytt boende.

Men i och med att den beskattas direkt nu är det många som avstår ifrån det. Man tycker att man kan bo kvar i stället. Det skapar också mindre rörlighet på bomarknaden.

Som statsrådet vet bor jag i ett område där vi har väldigt många trähus. Den branschen är mycket bekymrad över hur det ser ut. Den kapacitet som finns utnyttjas inte. Det kommer in få order i förhållande till kapaciteten. Det finns egentligen ingen anledning att hålla en bransch under armarna om det inte finns behov av den, men det finns faktiskt ett skriande behov.

De trähusföretag som jag har runt omkring mig och som har möjlighet att bygga och sälja hus klarar sig någorlunda bra eftersom de som har ganska mycket pengar kan köpa de här husen. Det är mycket trögare när det gäller de mindre husen som gemene man skulle kunna köpa. Här ser jag också den ojämlikhet som jag tycker att den här regeringen är ganska bra på. Man ökar de här klyftorna. Det är fortfarande de som har mycket pengar som har möjlighet att köpa ett eget hus. Jag ser och hör det när jag pratar med dem. Jag vet att statsrådet har varit i kontakt med dem mycket. Jag undrar om statsrådet över huvud taget tittar vidare på deras förslag.

Jag tycker också att man ska titta på bosparandet. Man skulle också kunna ta ett resonemang med banker och finansmarknaden om amorteringar. Det har ju också varit så att man har kunnat låna utan krav på amortering.

Hur gör man i våra grannländer? Har statsrådet tittat på hur exempelvis Danmark gör för att hantera sin bostadsmarknad? Man kan lära sig mycket av grannländers andra sätt att se på detta.

När det gäller kommunerna och reglerna där tycker jag att det är bra att man tillsätter en utredning. Jag hoppas att den går väldigt fort, för det är ett bekymmer för byggarna när de inte vet om det är likadana spelregler eller inte i de olika kommunerna.

De som vill bygga vill ju göra det så energisnålt som möjligt, så jag tror inte att det är något man kommer att göra avkall på, men det blir väldigt svårt att se förutsättningarna om vi inte har likvärdiga villkor i landets kommuner. Det tror jag alltså också är något som man ska titta på.

När det gäller subventioner kanske vi behöver ha det för vissa områden och vissa sorters bostäder för att komma i gång. Jag anser inte att det inte är något som vi ska titta på.

Anf. 63 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD):

Fru talman! Socialdemokraternas alternativ som kommer fram i det här resonemanget handlar tydligen om två saker. Den ena är att mildra den avgift vi tar ut för att man har en skatteskuld till staten. Har man sålt sitt hus och gjort en reavinst får man betala en avgift på skatteskulden. Det har varit en rimlig avvägning, tycker vi, men detta vill man från Socialdemokraternas sida avskaffa. Det är att verkligen ge pengar till dem som har gjort stora reavinst! Inte heller hjälper det ungdomar, kan jag upplysa Helene Petersson om.

Det andra man vill få igenom är någon typ av subvention. Jag beskrev att vi har byggt mycket mindre än våra nordiska grannländer och resten av vår omvärld under 20 års tid. Under den tiden har vi prövat tre olika

subventionssystem à la Socialdemokraterna. Det har inte fungerat. Det har inte blivit högre bostadsbyggande än i Finland, Danmark och Norge, utan tvärtom har det motsvarat ungefär hälften av deras bostadsbyggande. Det har inte fungerat, för det skapar en ryckighet och kortsiktighet i bostadspolitiken.

Sedan håller jag helt med om problematiken som finns för småhusbranschen, som inte minst många i vår valkrets Jönköpings län brottas med. Jag tror att det finns flera förklaringar till att de har det kämpigt. De lyckas aldrig riktigt komma ur finanskrisen. De har aldrig kommit tillbaka till de nivåer som rådde före finanskrisen. Det beror på, tror jag, en del problem med att kommunerna i dag kanske i högre grad prioriterar flerbostadshus i detaljplaneläggningsen. Det beror på en del regler som har tillkommit av olika standard- och energikrav som gör det tuffare för småhusbranschen. Det beror också på att vi kanske har behov av att ta fram mer detaljplanelagd mark för just de här grupperna av bebyggelse.

Vi tittar på de olika förslag som trähusbranschen har kommit med. En del av de här förslagen finns redan i olika utredningsarbeten. En del förslag är också av den karaktären att de skulle kosta enorma summor att genomföra dem. Men vi analyserar alla förslagen, och vi har en dialog med småhusbranschen. Jag vill påstå att jag nog proportionellt sett lägger mer tid på kontakterna med just den branschen än med andra delar av bostadsbranschen.

Det finns en del förslag som jag tror att vi kan försöka hitta lösningar på, men en del förslag är också mer tekniskt komplicerade.

Den här diskussionen visar på att problemet med bostadsmarknaden är ganska komplext. Politiken har ofta gått ut på att försöka hitta något slags quick fix – man vill ha någonting som man kan visa upp till nästa valrörelse. Det i sin tur har skapat en bostadspolitik med mycket kortsiktighet och brist på långsiktiga spelregler. Jag tror att vi måste undvika att falla i den fällan nu och i stället se till att vi långsiktigt skapar bättre villkor för bostadsbyggandet, för varje bostadsinvestering görs på 50 års eller kanske 100 års sikt. Det måste också präglade politikens förutsättningar.

Jag tror också att det handlar om att skapa bättre förutsättningar för att bygga billigt. Då måste vi se till att tiden från att man kläcker idén om att bygga tills spaden kommer i jorden – planprocessen – måste bli kortare. Den är extremt lång i Sverige, inte minst i storstadsområdena, och det kostar pengar. Tid kostar pengar i de här sammanhangen, och här har vi haft en försummelse i Sverige som självklart vår regering får ta ansvar för men även den regering som Helene Petersson representerar och som satt fram till 2006. Vi har skapat både krångliga procedurer och svåröverskådliga regelverk och därmed brist på förutsättningar för att öka konkurrensen och bygga effektivare och billigare, vilket också har bidragit till att vi fått snabbare stigande byggpriser jämfört med konsumentprisindex.

Anf. 64 HELENE PETERSSON i Stockaryd (S):

Fru talman! Jag har väldigt svårt att tänka mig att statsrådet inte var medveten om vad som hände när man plockade bort de subventioner som vi hade för att bygga hyresrätter. Det var hyresrättsbyggnationer i gång i väldigt många av landets kommuner, men när regeringen plockade bort

*Svar på
interpellationer*

subventionerna blev det tvärstopp. Inte en hyresrätt byggdes! Så visst kan man stimulera i gång en byggmarknad när man satsar på rätt saker.

En annan sak när det gäller byggnationer är diskussionen om ROT. Vi har inte haft något emot ROT-avdraget, men vi ser det samtidigt också som en arbetsmarknadsåtgärd och inte som något permanent.

Nu har vi tillgodosett behovet av renovering, ombyggnad och tillbyggnad ganska rejält. Man kanske skulle börja fundera på hur man ska stimulera nybyggnation på olika sätt?

När det gäller bolånetaket och lånereglerna handlar det också om marknadsvärdet. I min del av landet är just marknadsvärdet ett stort bekymmer, för får man inte låna mer än upp till marknadsvärdet kommer man inte ens upp till 85 procent av byggkostnaden.

Byggmomsen är något som vår regering, för många år sedan i och för sig, använde som ett medel för att stimulera. Det finns ett behov, och det tror jag att statsrådet är medveten om, av fler bostäder. Ni har två och ett halvt år till på er i regeringen – sedan hoppas jag att vi får ett regeringsskifte – och då undrar jag: Finns det några åtgärder planerade förutom de här utredningarna som ligger i pipeline?

Anf. 65 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD):

Fru talman! Först vill jag upplysa Helene Petersson om att ja, det togs bort ett subventionssystem 2007. Det är riktigt att efter det sjönk bostadsbyggandet av framför allt hyresrätter och andra bostäder generellt. Det intressanta var att det sjönk lika mycket eller mer i Finland, Norge och Danmark. Det var alltså en konjunkturreffekt. Det fick möjligtvis den effekten att det ökade bostadsbyggandet före årsskiftet för att man påskyndade de projekt som redan var på gång, och sedan sjönk det året därpå. Det här visar också utvecklingen. Vi följer ganska väl svängningarna i andra länder, men vi gör det på en lägre nivå än andra länder trots de här tre olika formerna av subventionssystem som funnits under den socialdemokratiska tiden under slutet av 90-talet och början av 2000-talet. Det är alltså inte lösningen på problemet.

Jag tror på långsiktigt stabila spelregler och jag tror på en kortare planprocess, tydligare och enklare regler och fler möjligheter för byggindustrin att utveckla ett effektivt byggande genom att använda sig av det som hela industrin använder sig av, det vill säga upprepningseffekten. När man får bygga likadant på flera ställen och använda samma teknik på flera ställen kan man åstadkomma billigare byggen. Men de olika tekniska egenskapskrav som vi har i olika kommuner och de olika regelverken försvårar detta, och det måste vi göra någonting åt.

Att man sedan på olika orter i Sverige kan få låna upp till marknadsvärdet som ligger under produktionskostnaden är en problematik som inte har att göra med bolånetaket, utan den problematiken finns hela tiden där. Bankerna måste göra en värdering av vad som är rimligt för husets värde, och det är ett problem.

Nu har vi förändrat spelreglerna för Bostadskreditnämnden något, vilket gör att de har lite större möjligheter att ge kreditgarantier och därmed hjälpa till med lånesituationen för vissa sådana här projekt. Det har blivit en viss förbättring, men vi får självklart följa utvecklingen så att vi skapar goda förutsättningar att bygga i hela Sverige utan att för den skull skapa ekonomiska problem.

13 § Svar på interpellation 2011/12:260 om standardförbättringar och åtgärder för en bättre trafiksäkerhet på E10

Anf. 66 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Fru talman! Karin Åström har frågat mig om jag kan ange i tid när det kommer att finnas ekonomiska resurser för Trafikverket att genomföra de förslag på åtgärder som finns framtagna. Vidare frågar Karin Åström om jag avser att påskynda den ekonomiska finansieringen och därmed genomförandet av de nödvändiga insatserna av trafiksäkerhetsåtgärder på väg E10, för att undvika motsättning med expansionen inom gruvnäringen, det vill säga undvika motsättningen mellan Sveriges tillväxt och människors säkerhet i trafiken.

Jag har i svar på en fråga från Karin Åström den 1 februari i år med liknande innebörd bland annat svarat att regeringen har gett Trafikverket i uppdrag att med utgångspunkt i nu gällande planer utreda kapacitetsbrister i transportsystemet och föreslå lösningar. Avrapporteringen av detta uppdrag kommer att vara ett viktigt underlag inför regeringens fortsatta överväganden om åtgärder. Regeringen kommer under mandatperioden att återkomma med ett förslag till infrastrukturbeslut som syftar till att säkerställa de framtida behoven av åtgärder inom transportsystemet.

Med anledning av de transporter som gruvnäringen i aktuellt område avser att påbörja gav regeringen den 8 mars i år Trafikverket i uppdrag att utreda förutsättningarna för att upprätthålla vägstandarden mellan Kaunisvaara i Pajala kommun och Svappavaara i Kiruna kommun samt möjligheten att tillgodose de kommande transportbehoven och de effekter som uppkommer med anledning av dessa. I uppdraget ingår att kartlägga möjligheterna att driva gruvtransporterna med elektricitet.

Anf. 67 KARIN ÅSTRÖM (S):

Fru talman! Jag tackar för svaret på interpellationen, även om jag tycker att det är kortfattat och innehållslöst. En tredjedel av svaret åtgår till att berätta om min fråga, en tredjedel handlar om att statsrådet sedan tidigare svarat på en skriftlig fråga och att Trafikverket utreder, och den sista tredjedelen handlar om behovet av malmtransporter mellan Kaunisvaara och Svappavaara, en helt annan vägsträcka än E10. Det är oerhört viktigt att man löser malmtransporterna mellan Kaunisvaara och Svappavaara, men ursäkta mig, statsrådet, min interpellation handlar inte om den vägsträckan utan om E10.

Fru talman! Det handlar om en nationell stamväg som är en del i EU:s TEN-nät och därmed har riksintresse ur kommunikationssynpunkt. E10 är den Europaväg som binder ihop hela Norrlandskusten med norra Sverige, norra Norge, norra Finland och till och med vad gäller transporter från Ryssland. Den passerar kommunerna Kalix, Överkalix, Gällivare och Kiruna. Dessutom är det den vägsträcka som Motormännens Riksförbund 2009 bedömde som den femte mest olycksdrabbade vägen i

Sverige. Det var alltså år 2009, statsrådet. Jag kan berätta för statsrådet att olyckorna efter den vägen sedan dess ökat väsentligt beroende på den expansion vi har inom gruvnäringen och de tunga transporter som sker där.

Det är dock inte bara gruvnäringens tunga fordon som ökat i antal. Vi har även oerhört tunga timmertransporter. Vi har godsbilarna till och från Norge, godsbilarna till och från Finland samt även en och annan rysk bil. Vägen är mycket kurvig, smal och på vissa sträckor backig. Den är endast sex till sju meter bred, och yrkeschaufförerna som kör de tunga gods-transporterna har berättat att vägen på sina ställen är så smal att sidospieg-larna på fordonen tar i varandra. Vid mötena i de trånga passagerna sker därför ofta avåkningar. På senare tid har vi sett mängder av långtradare som kanat av vägen, hamnat i diket och vält omkull, en del dessutom lastade med transportfarligt gods. Den senaste tiden har det även skett olyckor med dödlig utgång.

Många yrkeschaufförer berättar om den press och den oro de känner varje gång de ska trafikera E10. Det är mycket vanligt. De beskriver den rädsla de känner för att råka ut för en olycka, i värsta fall med dödlig utgång. De beskriver den rädsla de känner speciellt när det kommer personbilar och det dessutom är vinter med sladdrigt och dåligt väglag. Det är alltså mycket akut, statsrådet.

Jag tycker att det är oerhört ledsamt att lyssna på de berättelserna, för det handlar ju också om yrkeschaufförernas arbetsmiljö. Det känns inte bra att de ska behöva arbeta i en sådan miljö. Jag vill därför än en gång fråga statsrådet på vilket sätt man kan påskynda den ekonomiska finansieringen av E10.

Anf. 68 LEIF PETTERSSON (S):

Fru talman! Jag kan, precis som Karin Åström, konstatera att svaret handlar om fel väg. Det handlar om vägen mellan Kaunisvaara och Svappavaara. Det är det substantiella i svaret. Inte en enda meter av E10 går mellan Kaunisvaara och Svappavaara. Det är ungefär som om jag skulle skriva en interpellation om trafiksäkerheten på vägen mellan Stockholm och Märsta och svaret skulle handla om Roslagsvägen. Jag tror inte att statsrådet skulle ge ett sådant svar om det gällde den region där vi just nu befinner oss. I stället tycker jag att svaret visar regeringens syn på – ja, egentligen på riksdagen och på interpellationsinstrumentet. Det är inte så noga hur man svarar bara man blir av med frågan verkar vara inställningen. Speciellt när det gäller vägar långt upp i norr verkar det som om man inte ens behöver fundera på vilken väg det egentligen rör sig om.

Det är som Karin Åström säger. Efter väg E10 har inträffat en mängd olyckor. Vintertid hör trafiksäkerheten på den vägen till de sämsta i Sverige. Det är ungefär som att köra på en rodelbana – höga plogvallar på sidorna, upp till två meter, och däremellan en väg fylld av is och snö. Ett tiotal olyckor har inträffat bara i år, en med dödlig utgång. Långtradare kanar av, plogbilar krockar med varandra, lastbilarnas backspeglar tar i varandra och flyger all världens väg. Där finns mycket tung trafik, bland annat norska fiskbilar som går till både Osloområdet och mellersta och södra Norge. Det är oerhört mycket trafik efter den vägen.

Till detta ska läggas de entreprenörer som nu bygger gruvor med tillhörande infrastruktur och andra viktiga anläggningar i Malmfälten. Dessa entreprenörer måste använda E10 för att komma fram med grus och annat material som ska till byggerna. Det mesta materialet måste ju hämtas någonstans ifrån. Dessutom kommer flytten av Kiruna – det börjar snart bli dags att sätta i gång den – att alstra oerhört mycket trafik efter E10, liksom flytten av Malmberget.

Nej, jag tror att det är dags för regeringen att börja tänka om när det gäller trafiksäkerheten. Varför inte ta fasta på det förslag som vi har lämnat? Vi föreslår att man tillsätter en kommission som ska titta på de tio farligaste vägarna i Sverige, där E10 är en, och verkligen borra sig ned i problematiken och sedan lägga fram förslag om åtgärder för att komma till rätta med de farligaste vägarna i Sverige i dag. Jag vet att vi har en väg i Västergötland som är farlig, men E10 är minst lika farlig vintertid.

Anf. 69 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Fru talman! Karin Åström kritiserar mig för att jag ägnar en stor del av mitt anförande åt att läsa upp frågorna. Jag gör det för att göra debatten begriplig både för den som lyssnar och för protokollet. Jag är tvungen att läsa upp frågorna.

Jag fokuserar en hel del på gruvområdena runt omkring men även på det som händer i Pajala och på vägsträckan Kaunisvaara–Svappavaara. Precis som Karin Åström själv säger handlar det om den effekt som gruvnäringen kommer att få när man dessutom kommer upp och ansluter till E10.

Jag är mycket väl medveten om var någonstans E10 går. Den går från kusten i Luleå ända upp till Å i Norge och passerar såväl Gällivare som Kiruna. Det har hänt en hel del på E10, om vi nu håller oss till den vägen, inte minst kring Kiruna, där man flyttar vägen. Men även från Överkalix och upp mot Riksgränsen har det gjorts stora förbättringsarbeten.

På hela sträckan går det ungefär mellan 1 500 och 3 000 fordon. Ja, det händer olyckor. De flesta är singelolyckor. Mötesolyckor är inte lika vanliga.

Vi tittar på vad man kan göra. En variant är att titta på hur vi jobbar i andra delar med mittseparering eller motorvägsstandarder. Det tror jag inte är aktuellt i de här områdena. Men man kan jobba med andra saker när det gäller trafiksäkerhet.

En del är hastighetssänkningar. Men där har det också förts en diskussion om huruvida det är det mest lämpliga. Den rapport från Motormännen som Karin Åström själv tar upp bygger mycket på att om man har en låg trafiksäkerhetsstandard från början är det inte säkert att det blir bättre för att man sänker hastigheten. Hastighetssänkningar kan vara omdiskuterade, framför allt om man har långa vägsträckor att köra. De brukar inte alltid uppskattas av dem som kör, även om de kan vara ett sätt.

Karin Åström har ställt två frågor i sin interpellation. På frågan om jag kan ange i tid när det finns ekonomiska resurser svarar jag att det är precis det vi gör när vi fattar beslut om budget och infrastrukturplanering. Det är den kanske tråkiga och formella gången, men jag kan inte ange någon annan tid än den formella tid som faktiskt finns.

Den andra frågan gällde om jag avser att påskynda den ekonomiska finansieringen. Regeringen fattade våren 2010 ett beslut om 500 miljarder till infrastruktur. Nu har vi lagt till ett extra anslag på 5 miljarder för 2012 och 2013, där 1,4 miljarder kommer att gå till drift, underhåll, reinvesteringar och trimningsåtgärder på vägsidan. Här kommer fokus i första hand att vara på de hårdast trafikerade vägarna. De kommer att prioriteras högst i det arbete som Trafikverket nu gör för tidigareläggande.

Jag nämnde gruvnäringen. Det finns andra gruvor som är på väg upp i sammanhanget, inte bara den i Pajala. Det berör kanske lite grann det som Karin Åström är ute efter. Det uppdrag jag nämnde som Trafikverket fick förra veckan går ut på att se över hela trafiksituationen, både vad vi gör i investeringar på Malmbanan för att få mer trafik och kapacitet där och hur vi hanterar den tunga trafiken kopplat till nuvarande vägar och vägstandard, så att vi ser transporterna i ett större sammanhang. Det berör också E10.

Anf. 70 KARIN ÅSTRÖM (S):

Fru talman! Jag måste säga att jag är oerhört bekymrad, framför allt över statsrådets geografiska kunskaper. Mig veterligt – och jag bor i Överkalix kommun – har det inte skett några som helst vägförbättringar på sträckorna Töre–Överkalix och Överkalix–Gällivare. Ministern måste läsa på och ta fram kartboken och se hur E10 går. Jag känner mig djupt störd över denna brist på kunskap om geografin.

E10 är en av de farligaste vägar vi har i Sverige just nu sett ur trafik-säkerhetssynpunkt. Det som vi har sagt och som statsrådet också säger är att vi har tunga godstransporter på grund av den tillväxt som sker. Det är speciella förhållanden med de tunga godstransporterna. De kan många gånger vara extra breda, extra långa och ha extra mycket tonnage. De är alltså breda, tunga och långa. Vägarna där uppe är inte byggda för att transportera fram det gods som går nu och kommer att gå framdeles.

Längs de här vägarna har vi även, icke att förglömma, sjuktransporter som ska fungera. Det börjar bli mer och mer komplicerat. Vi har också skolbussar som färdas längs E10. Man är bekymrad över vad som händer om skolbussen kanar ned i diket. Det börjar bli väldigt akut, statsrådet.

Stadsflytten har nämnts, liksom det ökade behovet av arbetspendling. Då pratar jag inte om Pajala utan om Malmfälten, alltså Gällivare och Kiruna. Där räknar man med ungefär 5 000 ytterligare arbetstillfällen inom en väldigt nära framtid. Vi ser redan den arbetspendling som har börjat längs E10. Det handlar mycket om personbilar och mindre minibusser som kör efter denna oerhört dåliga väg.

Statsrådet talar om hur mycket resurser man har lagt på trafik, vägunderhåll och förstärkningar som ska göras framdeles. Det är intressant att statsrådet också nämner att man kommer att göra detta på de mest riskfyllda vägarna i Sverige. Då är det väl hög tid att regeringen ser över vilka de riskfyllda vägarna egentligen är. Jag är ganska säker på att ni då kommer att se att E10 är en av de vägar som sett ur trafiksäkerhetssynpunkt ingår i det man benämner riskfyllt.

Min fråga till statsrådet är åter hur hon avser att komma fram med en finansiering för vägsträckan. Den finns som sagt inte med i den nation-

Anf. 71 LEIF PETTERSSON (S):

Fru talman! Jag kan precis som Karin konstatera att man inte gjort något åt de farliga delarna av E10. Det man har gjort är att flytta vägen undan det rasriskområde som uppstått på grund av gruvan i Kiruna. Men där hade man just byggt en ny väg, så det skedde inte på grund av att man var tvungen att rusta upp vägen utan på grund av att gruvan breder ut sig. Den orsaken får man väl ändå hänföra till någonting annat än trafiksäkerhetsarbete. På något sätt måste man hålla isär begreppen.

Den riktigt farliga biten av E10 är framför allt mellan Gällivare och Svappavaara. Det är en smal bit där det verkligen behövs insatser. Men också biten genom Överkalix är en smal och krokig väg. Det finns framtagna planer på hur vägen skulle kunna dras om, men det saknas medel att göra det.

För mig låter det ganska vettigt att sätta sig ned och titta på vilka de farligaste vägarna i Sverige är. Är det som man säger i utredningarna från Motormännen och andra? Har de rätt eller inte? Det kanske de har. Men det kanske också finns andra orsaker till att man vill satsa medel på farliga vägar. Jag tycker att det är en utmärkt idé att tillsätta en kommission som får i uppdrag att lägga fram det förslaget. Det skulle kunna vara ett bra underlag för den infrastrukturplan som kommer.

Anf. 72 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Fru talman! Jag hoppas att Karin Åström och jag kan vara överens om vägsträckningen av E10 oavsett var den börjar eller slutar. Om vi ser det i perspektivet Norge–Sverige går den mellan Å i Norge och Luleå, och vi passerar dessa orter, så att det inte råder någon tveksamhet om det. Jag har själv varit flera gånger i områdena. Jag har till och med åkt på E10.

Det som Leif Pettersson tar upp är intressant. Den farligaste delen är området mellan Gällivare och Svappavaara. Jag nämner gruvbrytningen som är på gång i Pajala utifrån det perspektiv som också Karin Åström var inne på, nämligen att vi om möjligt kommer att få än mer tung trafik.

Det är därför som uppdraget ligger att se till nuvarande vägsträckning, som förvisso inte är E10, som går mellan Kaunisvaara och Svappavaara och vad vi gör åt den. Det gäller även kopplingen till och omkring Gällivare och Kiruna där vi kommer att ha mycket av trafiken.

Jag ser det utifrån flera saker. Hur kan vi se till att vi kan ha mer av tung transport som kanske i stället kan gå på järnvägen? Det är därför som vi av de extra pengarna, de 5 miljarderna, investerar till exempel i Malmbanan.

Leif Pettersson nämnde själv fisktransporterna som kommer på lastbil. Redan i dag går de på Malmbanan. Från Narvik kommer mycket av fisktågen. Frågan är vad som kan göras mer attraktivt när kapaciteten på Malmbanan utökas.

När det gäller trafiksäkerheten kan jag ge Leif Pettersson rätt. Vi har inte bara de tio farligaste vägarna. Vi kan tala om de hundra farligaste vägarna. När vi väl har åtgärdat de tio farligaste har vi fortfarande tio som är farliga. Det gäller att beta av dem.

*Svar på
interpellationer*

Det finns också den möjlighet som Trafikverket har fått med de extra pengarna att tidigarelägga arbete på vägar. Men prioriteringen kommer att vara de mest hårt trafikerade vägarna i det som man kan påbörja i år och nästa år. Det som vi nu har för avsikt att göra är att till hösten under mandatperioden komplettera infrastrukturbeslutet som vi fattade tidigare utifrån drift och underhåll. En sådan sak gäller vägar och som finns med i själva väganslaget. Exakt hur det kommer att fördelas vet jag inte för stunden. De två tuffa vintrar som har varit har tagit rätt hårt på bärigheten på våra vägar. Här kan de extra anslagen användas där det har varit problem med tjäle och där bärigheten har tagit skada. Det är sådant som vi har tillfört möjligheter att göra nu.

Vi jobbar kontinuerligt med trafiksäkerhetsarbetet. Frågan är om man behöver ha en kommission för att titta särskilt på det. Vi och Trafikverket vet ganska väl vilka sträckor som är farliga. Där jobbar man med hastighetsbegränsningar, mittsepareringar eller sidoområdena. Det är en del av det som finns.

För att svara på de frågor som Karin Åström har ställt är det den formella gången vi har med budgetbeslut och infrastrukturplan. Jag kan inte här i dag stå och tala om en annan tidsplan än den.

Anf. 73 KARIN ÅSTRÖM (S):

Fru talman! Det är en väldigt trafikosäker väg att åka på som privatperson men också när man ska få fram det tunga godset, statsrådet. Det är inget nytt. Det har stegrats de senaste åren.

Det har skickats en mängd skrivelser från Norrbotten från olika organisationer. De är från åkerinäringen, fackföreningen Transport, yrkeschaufförernas förbund och länsstyrelsen tillsammans med de kommuner som ligger längs efter E10.

Vet statsrådet att ingen enda har fått ett svar tillbaka från regeringen under flera års tid? Det är oerhört anmärkningsvärt. De har inte ens en gång fått ett svar tillbaka. Det är möjligt att det nu börjar komma svar tillbaka från regeringen. Men så har det sett ut.

Den farligaste sträckan på E10 berör inte alls den sträcka där malmen ska gå från Kaunisvaara till Svappavaara och sedan från Svappavaara vidare genom Kiruna. Den farligaste sträckan på vägen ligger söder om Svappavaara. Det måste statsrådet titta lite extra på så att statsrådet förstår var de stora riskmomenten finns på E10.

Det är oerhört speciella förhållanden. Det är oerhört breda fordon. Det är tunga och långa fordon som passerar där. Av all trafik som passerar exempelvis Gällivare upp till Kiruna handlar 60 procent om de tunga fordonen.

Anf. 74 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Fru talman! Jag uppfattar det som att Karin Åström och Leif Pettersson anger olika områden som den farligaste sträckan. Men det kanske inte är det viktigaste. Det gäller vägsträckan som sådan.

Jag förstår mycket väl diskussionen om en landsväg som inte är mittseparerad. Det är en bra konsekvens rent trafiksäkerhetsmässigt eller när man har motorvägsstandard. Men det är inte vad vi har där även om det är en Europaväg.

Det arbete som sker vartefter med de möjligheter som finns från Trafikverket att se över det utifrån ett trafiksäkerhetsperspektiv finns fortfarande kvar. Vi har gjort det mer möjligt med de extraanslag som nu har kommit.

När det gäller vad som kommer i budgeten i höst är det viktigt att få in mer inspel från regionen. Det är också därför som det pågår hearingar och remissrundor. Det gäller inte minst utifrån Kapacitetsutredningen som berör alla transportslagen. I dessa områden har vi fokuserat på järnvägen eftersom vi har en stor gruvexpansion.

Den andra delen jag tänker på är att brev utan svar aldrig är bra. Jag kan tyvärr inte svara för vad som har varit under tidigare år. Men enligt min vetskap under den tid som har varit har i varje fall inte jag fått in några brev i frågan.

Jag hoppas att det blir en bra remissrunda med anledning av uppdraget som gavs av regeringen i förra veckan att se över hela gruvnäringen och vägsituationen oavsett om det nu är i Pajala kommun eller i de delar som går mellan Gällivare och Kiruna.

Vad vi vet är att det kommer att bli mer tung trafik. Det tittar Trafikverket på just nu.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på interpellationerna 2011/12:241, 242 och 250 om arbetsmarknadspolitik

Anf. 75 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Fru talman! Patrik Björck har frågat mig om vilket initiativ jag avser att ta för att ändra politiken och sätta in aktiva åtgärder mot långtidsarbetslösheten. Ylva Johansson har frågat mig om vilka åtgärder jag avser att vidta för att bekämpa långtidsarbetslösheten. Patrik Björck har också frågat mig om jag avser att ta några initiativ för att genom en aktiv arbetsmarknadspolitik hejda den pågående utvecklingen.

Jag svarar på interpellationerna i ett sammanhang.

Enligt den senaste arbetskraftsundersökningen i januari i år har vi samma antal personer sysselsatta som för ett år sedan. Arbetslösheten är 8 procent, också det samma siffra som för ett år sedan. Men det ekonomiska läget i vår omvärld är allvarligt, och Sverige, som är en liten handelsberoende ekonomi, påverkas.

Jag delar interpellanternas åsikt att det krävs en aktiv politik, det vill säga precis det som regeringen står för.

Regeringens mål är full sysselsättning. Alla som kan och vill ska kunna arbeta utifrån sin egen förmåga. När regeringen under hösten 2006 påbörjade arbetet med att reformera arbetsmarknadspolitikerna skedde det mot bakgrund av att långtidsarbetslösa tidigare gömdes undan i en rundgång mellan ersättningssystem och passiva åtgärder. Regeringen vände den utvecklingen genom ett antal olika åtgärder som syftade till att stärka arbetslinjen. Jobb- och utvecklingsgarantin och jobbgarantin för ungdomar utformades för att stödja dem som står långt ifrån arbetsmarknaden.

Regeringens reformer har inneburit att flera grupper som har varit borta från arbetsmarknaden under lång tid har fått jobb. Allt fler männi-

skor tar avgörande steg från utanförskap och närmar sig arbetslivet. Detta är positivt eftersom jobbchanserna är betydligt större för personer som ingår i arbetskraften än för personer som står utanför. Men ytterligare åtgärder behövs för att underlätta för långtidsarbetslösa att komma i arbete. Att fler långtidsarbetslösa hittar vägar till jobb är avgörande för att nå full sysselsättning.

Tack vare ordning och reda i de offentliga finanserna har vi utrymme för en aktiv politik, medan skuldyngda länder tvingas skära ned och därigenom försämra läget på sina arbetsmarknader. Regeringen satsar 8,1 miljarder kronor under 2012–2014 på en förstärkt arbetsmarknads-politik.

Jag vill ge några exempel på åtgärder som regeringen vidtar för att bryta och förhindra långtidsarbetslöshet, för att svara på Ylva Johanssons och Patrik Björcks frågor.

En högre handläggartäthet på Arbetsförmedlingen är direkt avgörande för att kunna öka arbetsgivarkontakterna och ge arbetslösa ett mer aktivt stöd i deras arbetssökande. Regeringen har därför tillfört pengar för att öka handläggartätheten i jobb- och utvecklingsgarantin.

Vi inrättar fler platser inom arbetsmarknadsutbildningen och arbetspraktiken. Regeringen tillför resurser motsvarande 1 150 platser i arbetsmarknadsutbildning och 4 300 platser i arbetspraktik under 2012.

En arbetsgivare som anställer en person med ett nystartsjobb får en ekonomisk kompensation motsvarande nästan halva lönekostnaden. Enligt en ny utvärdering från Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering, IFAU, är de som har fått nystartsjobb arbetslösa kortare tid än de i en jämförbar grupp. Som en följd av regeringens satsning på en förlängning av villkor med kortare kvalifikationstid för äldre kan fler få tillgång till nystartsjobb.

Med Kulturarvslyftet genomför regeringen en omfattande jobsatsning som riktar sig till personer som i dag står långt från arbetsmarknaden och har nedsatt arbetsförmåga, exempelvis på grund av funktionsnedsättning. Kulturarvslyftet möter samtidigt det stora behovet av att bygga upp kunskap om, vårda och göra kulturarvet och kulturmiljön tillgängliga.

Det går att hitta ytterligare exempel på regeringens aktiva åtgärder mot långtidsarbetslöshet i budgetpropositionen. Men jag hittar ingenting som alternativ till regeringens politik i interpellationerna från Patrik Björck och Ylva Johansson.

Jag vill avsluta med att påpeka att till skillnad från vad Patrik Björck framför i en av sina interpellationer anser forskare, till exempel de i Finanspolitiska rådet, att jobbskatteavdraget och förändringarna i arbetslöshetsförsäkringen ger fler arbeten och leder till ökad sysselsättning.

Tredje vice talmannen meddelade att Ylva Johansson, som framställt en av interpellationerna, var förhindrad att delta i överläggningen.

Anf. 76 PATRIK BJÖRCK (S):

Fru talman! Tack, arbetsmarknadsministern, för svaret på interpellationerna!

Interpellationerna är skrivna mot bakgrund av en mycket svår situation på svensk arbetsmarknad. Man kan väl beskriva den så att vi har en

period av konjunkturen där det under de senaste åren har gått lite upp och ned och att man i varje konjunkturedgång så att säga har samlat på sig ett antal arbetslösa som man inte har klarat av att skapa arbeten för när konjunkturen har blivit bättre, utan de här personerna, i många fall samma, följer med.

Nu har vi sett hur regeringens politik har resulterat i att vi går in i en avmattning av konjunkturen och en försvagning av arbetsmarknaden, med en stor grupp långtidsarbetslösa. Det är detta som de olika interpellationerna på något sätt vill problematisera för att få i gång en diskussion och i bästa fall kanske en aktivitet från ministerns sida, för det är oerhört allvarliga och besvärliga bekymmer som ligger på ministerns ansvarsområde.

Långtidsarbetslösheten, som odiskutabelt blir ett större och större samhällsproblem, hänger naturligtvis delvis ihop med regeringens misslyckade arbetsmarknadspolitik eller snarare brist på arbetsmarknadspolitik.

Den bild som jag försöker ha som bakgrund till interpellationerna tycker jag att ministern lite grann försöker vifta bort. Det är i och för sig inte helt ovanligt, för det har vi sett här i tidigare debatter. Man försöker med lite olika statistiska uppgifter hävda att arbetskraftsundersökningen i januari visar att ungefär samma personer är sysselsatta som för ett år sedan. Man tricksar lite med statistik och annat och försöker skaffa sig en bild av att det inte finns något bekymmer.

Återigen är det detta som oroar allra mest, för det kan ju vara en förklaring till att regeringen väljer att inte göra så mycket.

Om vi, fru talman, går tillbaka och tittar lite på svaret ser vi att arbetsmarknadsministern hänvisar till de åtgärder som regeringen har använt sig av: jobb- och utvecklingsgarantin och jobbgarantin för ungdomar, utformad för att stödja dem som står långt från arbetsmarknaden. Det är liksom det som är ministerns svar, som ska göra att vi ska lugna ned oss när det gäller de långtidsarbetslösa.

Bekymret för oss som följer svensk arbetsmarknadspolitik och utvecklingen där är vad vi kan konstatera. Det ministern beskriver är det som kanske i vanligt tal kallas fas 3, den tredje delen av jobb- och utvecklingsgarantin, och den har utvecklats till att bli en fälla för de långtidsarbetslösa. Hamnar man där kommer man inte ut. Det är som ett svart hål. Det kommer in saker, men det kommer inte ut någonting. Och det är inte bara det, utan det har också utvecklats till att bli en av Sveriges största arbetsgivare, med en oerhört stor grupp som samlas upp i den här åtgärden, som tyvärr inte leder till någonting.

Ska man i någon mening försöka utvärdera arbetsmarknadspolitik måste man naturligtvis utvärdera den utifrån att den leder till jobb. Men det gör ju inte regeringens åtgärder.

Regeringen säger att tack vare att man har ordning och reda i finanserna har man utrymme för en aktiv politik. Men bekymret är att man inte för någon aktiv politik. Det är klart att vi då inte kommer att hantera den här situationen.

Jag tycker, fru talman, att det är oerhört viktigt att poängtera att kritiken kommer inte bara från oss socialdemokrater, utan mer och mer kommer den nu från regeringsunderlaget, där även partier som ingår i

regeringen börjar inse att det är fara å färde, att man inte kan stillatigande åse den passivitet som arbetsmarknadsministern står för.

Arbetsmarknadsministern hänvisar slutligen till att man har inrättat fler platser inom arbetsmarknadsutbildningen. Men problemet är att man tidigare har dragit ned så hårt på arbetsmarknadsutbildningen att man fortfarande ligger back när det gäller sådana satsningar.

Anf. 77 TOMAS TOBÉ (M):

Fru talman! Tack till arbetsmarknadsministern för svaret!

Det är tre interpellationer som ligger till grund för den här interpellationsdebatten. Man kan väl konstatera att det verkar vara tre olika teser som man försöker odla.

Det första är att jobbresultatet i någon mening skulle ha uteblivit. Det andra skulle vara att Sverige på något vis är unikt – ja, det är unikt – dåligt i Sverige. Det tredje skulle handla om att det inte finns någon aktiv arbetsmarknadspolitik. Det är tre teser som jag tycker förtjänar att vi verkligen ser igenom.

För det första när det gäller resultatet: Trots det otroligt tuffa läge som världen och Sverige har varit i är det i dag 200 000 fler jobb i Sverige. Vi ser ett minskat utanförskap. Om vi tar gruppen långtidsarbetslösa ser vi att hela 43 000 personer har kommit vidare i nystartsjobb.

Det börjar bli ganska uppenbart, fru talman, att detta stressar Socialdemokraterna. Det stressar till och med så mycket att man är beredd att gå ut med rapporter och hävda resultat som inte stämmer. Men låt oss konstatera att det är fler jobb i Sverige i dag och att utanförskapet har minskat.

För det andra gällde det att långtidsarbetslöshet vore unikt i Sverige. Det vore väl om det vore så. Men sanningen, om man vågar höja blicken ut över Europa, är väl att vi kan konstatera att Sverige är ett av de länder som har lite lägre långtidsarbetslöshet.

Vi kan vidare konstatera att Sverige har varit ett land som genom den här tuffa perioden inte har lovat allt till alla utan valde att hålla ordning på finanserna och också hade muskler att gå in med en aktiv arbetsmarknadspolitik, vilket gör att Sverige i dag står starkare än väldigt många andra jämförbara länder. Detta kan inte Socialdemokraterna förneka.

Sedan kan vi titta på den tredje tesen om aktiv arbetsmarknadspolitik. Jag kan bara konstatera att Socialdemokraterna själva lägger tre gånger så mycket pengar på bidragshöjningar som man lägger på en aktiv arbetsmarknadspolitik.

Man skulle kunna beskriva det som att man lägger 17 miljarder i höjda skatter på de ungdomar som i dag finns ute på arbetsmarknaden för att finansiera höjda bidrag. Tydligare än så kan man inte beskriva skillnaden mellan arbetslinjen och bidragslinjen.

Därmed kan man konstatera att även om dessa tre teser inte håller har vi stora utmaningar på arbetsmarknaden. Det vore intressant om arbetsmarknadsministern kunde utveckla hur hon ser på den stora utmaning vi har i Sverige och i många andra länder att ha en mer inkluderande arbetsmarknad. Det är många som inte kommer in på arbetsmarknaden. Jag skulle särskilt vilja lyfta fram de unga, personer med funktionshinder som leder till nedsatt arbetsförmåga och de utrikes födda.

Anf. 78 EVA-LENA JANSSON (S):

Fru talman! Tack, Patrik Björck och Ylva Johansson, för viktiga interpellationer!

Jag har några kommentarer till statsrådets svar. Jag vänder mig också till Tomas Tobé. Det låter som att man är rätt nöjd med 8 procents arbetslöshet i Sverige. Man jämför sig gärna med övriga Europa, men jag tycker att vi ska jämföra Sverige nu och då. Även om krisen pågår överallt är det viktigt att ha en arbetsmarknadspolitik i Sverige och inte bara hänvisa till Grekland hela tiden.

Statsrådet sade att hon i interpellationerna inte ser något om alternativ till regeringens politik. Jag får påminna statsrådet, som tidigare har varit riksdagsledamot, om att det finns ett instrument som heter motion. I S-budgeten för 2012 kan hon läsa våra förslag. Interpellationer är en kontrollfunktion där riksdagsledamöter kan kolla vad statsrådet tänker göra i olika politiska frågor.

Ministern nämner jobb- och utvecklingsgarantin i sitt svar men nämner inte fas 3 specifikt. Hon säger att man tillför mer pengar för att öka antalet handläggare. Jag har uppfattat det som att fas 3 och jobb- och utvecklingsgarantin ändå har varit det som regeringen har tyckt varit viktigast. Jag vet att statssekreteraren sade att det var en väldigt bra åtgärd, för det var det enda man hade. Är det fortfarande en väldigt bra åtgärd? Det skulle jag vilja veta.

Sjukförsäkringen, arbetslöshetsförsäkringen, vård av sjukt barn och föräldraförsäkringen är sådant som Moderaterna kallar för bidrag. Vi andra kallar det socialförsäkring. Jag tycker att det är viktigt att poängtera det i den här debatten.

Sista meningen i statsrådets svar var att ”förändringarna i arbetslöshetsförsäkringen ger fler arbeten”. Det skulle jag vilja att statsrådet kunde precisera. Hur blir det fler arbeten av att arbetslösa blir fattigare? Det skulle jag vilja veta.

Anf. 79 RAIMO PÄRSSINEN (S):

Fru talman! Jag vet inte hur man ska kommentera den här debatten. Vi får väl tacka för svaret och för Tomas Tobés inlägg.

Kurvorna pekar faktiskt åt fel håll, men det vill ni inte riktigt erkänna. Folkpartiet gjorde det. Jan Björklund tog mod till sig och erkände att er jobbpolitik är misslyckad. Nu har ni genomfört era verktyg. Ni har använt er av jobbskatteavdragen i fyra steg nu, men det är ingen som kan bevisa att det har haft någon effekt på arbetslösheten. Finns det kanske någon forskning som faktiskt kan säga att detta verkligen biter på arbetslösheten? Eller har IFAU och professor Eva Mörk rätt när de säger att det inte går att säga något om detta? Så var det ju.

Nu har ni gått vidare med det ni kallar för en arbetsmarknadsåtgärd. Ni har nämligen sänkt momsen. Så säger ni med högt huvud att det kommer att ge 3 000 jobb, vilket vi alla vet är oerhört osäkert, och det kräver ni att branschen ska leverera. Alla som studerar ekonomi och forskar i ekonomi är också osäkra.

Då kommer Folkpartiets nästa krav på hur man ska gå vidare om detta inte lyckas: Då sänker ni ungdomslönerna, för det ger fler jobb! Först sänker ni skatterna, och när det inte biter vill ni sänka ungdomslönerna. Era kamrater i regeringen vill också förändra och försämra lagen

*Svar på
interpellationer*

om anställningsskydd och menar att det ger jobb. Er experimentverkstad lyckas inte.

Ni kan väl också ge lite erkännande till Jan Björklund, som säger att ni har misslyckats med jobbpolitiken.

Tomas Tobé talar om att det har varit en enorm kris. Låt oss då jämföra oss med andra länder som vi brukar jämföra oss med. Varför inte ta Nederländerna, till exempel. Där är arbetslösheten 4,9 procent. I Österrike är den 4,2 och i Tyskland 5,7 procent.

Vad ni har gjort är att ni hela tiden har försökt ändra individens beteende, och ni har trott att ni med det har skapat fler jobb. Men ni har inte alls tittat på efterfrågesidan. Ni har dessutom gått in och subventionerat låglönebranscher och sagt att det ska skapa jobb. Det är inte branscher med betecknande hög produktivitet eller krav på särskilt höga kunskaper. Ni subventionerar låglönebranscher, och på så vis kan ni hålla nere lönerna lite grann.

Visst blir svenska folket trötta på att höra om er arbetslinje när de inte ser resultatet. Vi kan se på Gävleborg, där Tomas Tobé och jag ofta befinner oss. Där rusar nu ungdomsarbetslösheten upp. Vi har en arbetslöshet som omfattar över 17 100 människor. Långtidsarbetslösheten biter sig fast.

Fru talman! Man kunde faktiskt önska att det blir någon hyfs i debatten. Era åtgärder har inte bitit. Arbetslösheten är alldeles för hög, och den växer. Gör som Jan Björklund!

Anf. 80 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Fru talman! Jag ska ge Raimo Pärssinen rätt i en sak: Arbetslösheten är för hög. Den är på tok för hög i Sverige. Det är därför regeringen använder så stor del av budgetutrymmet för att satsa på en aktiv arbetsmarknadspolitik.

Jag kan ställa en motfråga till Raimo Pärssinen. Är exempelvis professor Calmfors tillräckligt kompetent för att bedöma jobbskatteavdragets effekter på sysselsättningen? Olika bedömare, bland andra Calmfors, Riksrevisionen, Konjunkturinstitutet och Finanspolitiska rådet, har ju utvärderat jobbskatteavdraget och sett att det har haft betydande effekter. Sysselsättningseffekterna är någonstans mellan 70 000 och 120 000 fler årsarbetskrafter och ca 2–3 procent fler arbetade timmar. Vi kan väl vara överens om att forskarna har kommit fram till att det regeringen har gjort har haft effekter.

Jag delar också oron för att långtidsarbetslösheten riskerar att bita sig fast i vissa grupper. Det är precis de grupper som Tomas Tobé tar upp. Det är framför allt ungdomar som har fel utbildning eller ingen utbildning alls eller som har slutat skolan. Det är en besvärlig grupp. Det var ett bra förtydligande som gjordes i går av en av cheferna på Arbetsförmedlingen för att hyfsa debatten: För den gruppen ungdomar ligger arbetslösheten någonstans kring 10 procent, och denna grupp måste vi göra mycket mer för för att få in på arbetsmarknaden.

Där beror arbetslösheten till stora delar på brister i ungdomsskolan. Barn och ungdomar har inte blivit sedda. Där inför vi en hel del åtgärder, inte minst att man har möjlighet att lösa in utbildning med ett studiebidrag på 6 500 kronor liksom detta med lärlingsprovanställningar och lärlingsanställningar.

Låt mig också säga något om de samtal som vi har initierat med arbetsmarknadens parter. Regeringen satsar stora resurser, men vi måste också ha arbetsgivare som vill anställa och ta emot ungdomar, inte minst utrikes födda. Vi har en hög arbetslöshet bland utomeuropeiskt födda personer trots att en stor andel av dem har minst grundskola, gymnasieskola och i många fall också högskoleutbildning.

Sedan har vi gruppen funktionsnedsatta som i alla tider har haft det extra besvärligt och som alltid hamnar längst bak i kön. Där väntar vi i april förslag från utredaren om hur statens stöd till arbetsgivare kan bli mer träffsäkert utan att för den skull minska.

Jag vill också påminna kammarens ledamöter om att utanförskapet har minskat. Det är otvetydigt. Prognosen mellan 2006 och 2011 är 227 000 årspersoner och att sysselsättningen har ökat.

Även sysselsättningsgraden har ökat, till skillnad mot vad Socialdemokraterna har påstått, om man tittar på den demografiska utvecklingen, som medför att personer i åldern 25–64 år står för en lägre andel av befolkningen än 2006.

Det tycks ibland som att Socialdemokraterna har missat vad som har hänt i den stora finanskrisen och vilka effekter det fick på sysselsättning och tillväxt i Sverige. Jag är långt ifrån nöjd, men situationen hade kunnat vara på ett helt annat och mycket sämre sätt om vi hade lyssnat på era planer från Socialdemokraterna om att göra slut på de resurser som fanns väldigt tidigt.

Anf. 81 PATRIK BJÖRCK (S):

Fru talman! Först och främst ska jag säga att vi naturligtvis kan hålla på och dividera om det där med forskning fram och tillbaka. Jag tror ändå att man ganska klart och tydligt kan säga att det inte finns någon forskning som visar att regeringens politik har lyckats när det gäller arbetsmarknaden.

Det finns möjligen enskilda forskare som gillar regeringens politik, men det är någonting helt annat. Det där kan vi dividera om hur mycket vi vill, eftersom verkligheten alltid är intressantare än kartan.

Det finns ekonomisk teori som säger att regeringens politik borde ha lett till lägre arbetslöshet. Det finns ekonomisk moderat politisk teori som säger att regeringens politik borde ha gett en högre sysselsättningsgrad och att långtidsarbetslösheten skulle sjunka.

Fru talman! I den moderata ekonomiska teorin är det så. Men verkligheten, den som alltid är viktigare än kartan, säger någonting annat. Då blir mina frågor till arbetsmarknadsministern:

Är det ett problem om verkligheten säger att regeringens politik inte har gett lägre arbetslöshet?

Är det ett problem om verkligheten säger att regeringens politik inte har lett till en högre sysselsättningsgrad?

Är det ett problem om verkligheten säger att långtidsarbetslösheten växer?

Det är viktigt att komma ihåg det som vi har att förhålla oss till och inte vad vi skulle önska att vi hade att förhålla oss till.

Det kom ut en rapport om just långtidsarbetslösheten häromveckan, en rapport om att antalet långtidsarbetslösa som inte haft ett jobb i mer än två år fortsätter att öka och är uppe i närmare 70 000 personer. Det är de

personer som regeringens politik och arbetsmarknadsministern nu gärna vill glömma och inte prata om. Då vill man tricksa med statistiken i stället.

Hur reagerar Moderaterna i regeringen när delar av regeringen, till exempel Centerpartiet, kräver åtgärder med anledning av att man ser att långtidsarbetslösheten ökar? Ja, Anders Borg lovar ingenting. Han är inte beredd att utfästa några löften. Den enda kommentaren från den moderata finansministern i regeringen är: Vi får se hur arbetsmarknaden utvecklas de kommande åren.

Det är reaktionen på verkligheten, att långtidsarbetslösheten biter sig fast.

Oavsett vilka forskare vi vill citera och oavsett vilka politiska ekonomiska teorier vi är anhängare av tror jag, fru talman, att väljarna vill att vi här i Sveriges riksdags kammare ska diskutera verkligheten. Och verkligheten är den att arbetslösheten nu är högre, att sysselsättningsgraden nu är lägre och att långtidsarbetslösheten växer med den moderata politiken.

Vad har arbetsmarknadsministern tänkt använda för aktiva åtgärder för att motverka detta, nu när det är mycket tydligt att de åtgärder man hittills har använt sig av inte har haft någon effekt? Vad vill arbetsmarknadsministern svara dem som drabbas av långtidsarbetslöshet och dem som riskerar att nu gå in i arbetslöshet i en lågkonjunktur?

Anf. 82 TOMAS TOBÉ (M):

Fru talman! Jag vill börja med att ge Patrik Björck, Socialdemokraterna, rätt på en punkt. Det är oerhört viktigt att vi talar om verkligheten.

Verkligheten visar att det är 200 000 fler jobb i Sverige i dag. Vi kan titta på sysselsättningsgraden, som jag tycker har varit väldigt intressant att debattera med socialdemokrater. Vi vet mycket tydligt att gruppen som är mellan 25 och 64 år är en mindre andel av arbetskraften i dag. Det är klart att detta påverkar. Men tittar vi på alla de olika grupper som finns i arbetsför ålder ser vi att sysselsättningsgraden har ökat med 2 procent. Det är oerhört positivt, och det är imponerande att svensk arbetsmarknad har klarat av detta, trots den mycket tuffa tid som Sverige har gått igenom.

Sedan blir det lite intressant när Socialdemokraterna talar om statistiklaborerande. Det är inte vi som har försökt säga till journalister att 109 000 studenter ska räknas dubbelt bara för att frisera statistiken. Det är det Socialdemokraterna som har valt att lägga fram, som en rapport från riksdagens utredningstjänst.

Vi väljer att stå bakom de arbetskraftsundersökningar som finns från SCB.

Däremot tycker jag att det är viktigt att vi fortsätter diskutera vad vi ska göra framåt, för än så länge är det bara kritik mot regeringen som verkar vara receptet för Socialdemokraternas arbetsmarknadspolitik. Jag tycker att det är oerhört viktigt att vi nu kommer vidare med de samtal som sker med parterna på arbetsmarknaden. Vi behöver för ungdomarna komma fram med fler lärlingsanställningar.

Det här blir min fråga till arbetsmarknadsministern: Ser arbetsmarknadsministern framför sig att regeringen under mandatperioden kan åter-

Anf. 83 EVA-LENA JANSSON (S):

Fru talman! Jag får väl då säga att riksdagens utredningstjänst är en helt partipolitiskt obunden del av riksdagen som inte har någonting med Socialdemokraterna att göra mer än att man lägger fram utredningar till olika partier. Det är väl bra om Tomas Tobé också känner till det, att de inte är bundna till Socialdemokraterna, för det framskyntade att det var så.

Jag har några frågor till ministern eftersom ministern skriver i svaret att förändringar i arbetslöshetsförsäkringen ger fler arbeten. Kan ministern beskriva hur det går till? Hur blir det fler jobb för att arbetslösa blir fattigare och blir utförsäkrade från arbetslöshetsförsäkringen?

Är ministern och Tomas Tobé nöjda med att det är 8 procents arbetslöshet? Det framskyntar på något sätt att man är nöjd med politiken i alla fall.

Jag frågade i mitt förra inlägg angående jobb- och utvecklingsgarantin om det fortfarande är det som är den bästa åtgärden med fas 3, utifrån vad statssekreteraren sade när hon företrädde regeringens politik, att det är den bästa politik vi har, för det är det enda alternativ vi har.

Det står i ministerns svar att man tillför mer pengar för att öka antalet handläggare. Men det talar ju inte om ifall det har en bra effekt när det gäller att få ut människor i jobb. Poängen med arbetsmarknadspolitiken måste vara att få ut människor i sysselsättning, utbildning och jobb.

Jag hoppas, fru talman, att ministern svarar på de här frågorna. Hur blir det fler jobb för att man gör förändringar i arbetslöshetsförsäkringen? Det vore intressant att få reda på.

Anf. 84 RAIMO PÄRSSINEN (S):

Fru talman! Först ska vi reda ut det här. Jag satt i skatteutskottet när Riksrevisionen gjorde en utvärdering av jobbskatteavdraget. De sade faktiskt, Hillevi Engström, att om man kör den simulering som regeringen har valt att göra kan det betyda 70 000 jobb. Men de kunde inte säga om det var sant eller inte, om det har varit någon tillväxt på grund av det, för det gick inte att mäta. Det är precis det professor Eva Mörk säger. Det går inte att se. Så är det.

Sedan säger Tomas Tobé att det är imponerande. Ni är väldigt nöjda över er arbetsmarknadspolitik. Det har varit 200 000 nya jobb. Ja, så är det ju. Men vad synd att inte de jobben kom till Gävleborg, Tomas Tobé! Där är nämligen över 17 000 människor arbetslösa.

Vi måste sluta att tricksa och leka med ord och siffror. Det här är faktiskt ett stort bekymmer, arbetsmarknadsministern. Ungdomar får inte jobb. Man lägger ned olika verksamheter. Folk får inte hjälp till den omställning som krävs. Det är vad det handlar om. Det är allvarliga saker. Det är ingenting som är imponerande med det, Tomas Tobé. Vad är det som är imponerande med att unga människor inte kommer ut i arbete eller att de blir inlåsta i fas 3?

Låt mig bara få upprepa de svar som jag fick av arbetsmarknadsministern som handlar just om fas 3. Jag ställde två frågor: Varför göra dem fattiga? Varför inte ge dem utbildning?

*Svar på
interpellationer*

Svaret på den första frågan var att regeringen tar ansvar för Sveriges ekonomi. Svaret på den andra frågan, om varför man inte ger dem mer utbildning, var att det knappt var lönt, för de har varit arbetslösa så länge.

För mig är detta brutala svar.

Anf. 85 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Fru talman! Patrik Björck uttrycker sig som att man kan dividera fram och tillbaka om forskning och att verkligheten alltid är intressantare. Då kan man ställa sig frågan: Vems verklighet? Vad ska vi förhålla oss till?

Det är ganska rimligt att vi förhåller oss till den offentliga statistik som förs i Sverige och som vi kan se varje månad i form av arbetskraftsundersökningar. Den handlar bland annat om den statistik som Arbetsförmedlingen har och de prognoser som Konjunkturinstitutet gör. Annars blir diskussionen väldigt svår. Om Patrik Björck har en verklighet och någon annan har en annan verklighet är det bra om vi har den officiella statistiken att förhålla oss till.

Jag håller inte heller med om påståendet att det tricksas med statistiken. Tvärtom – efter valet 2006 har vi ju anslutit oss till och lyft fram den internationella statistiken där man mäter gruppen 15–74 år i stället för den statistik som Socialdemokraterna tidigare hade där man mätte gruppen 16–64 år. Det är klart att det påverkar statistiken när vi mäter arbetslöshet utifrån att man kan vara ända upp till 74 år.

Detta är ett tydligt exempel på att regeringen inte alls räds någon statistik – tvärtom.

Jag tycker att Tomas Tobé tar upp några viktiga saker. Vad gör regeringen? Jag skulle säga att vi gör ganska mycket. Det som långsiktigt kommer att förbättra situationen för ungdomar är framför allt att vi gör förändringar i skolan. Det är A och O att ungdomar har en bättre grund att stå på och att alla barn blir sedda utifrån de förmågor de har.

Gymnasieskolan som görs om är en viktig del, och där har vi stöd i forskningen som säger att väldigt många ungdomar har slagits ut från gymnasieskolan när man gjorde den till treårig, teoretisk och högskoleförberedande. Forskningen är väldigt tydlig med att den gymnasieskola som nu genomförs kommer att vara bättre anpassad för fler grupper.

Sedan är det mycket riktigt så att våra grannländer har bättre erfarenheter av lärlingsystem än vad Sverige har, där många regeringar har misslyckats under väldigt många år. Det handlar dels om lärlingsutbildningar i gymnasieskolan, där det förbereds en proposition på Utbildningsdepartementet med 50 procent i skolan och 50 procent på arbetsmarknaden, dels om den utredning som Claes Stråth nu tittar på med lärlingsprovanställningar.

Det som är viktigt och avgörande är också att arbetsmarknadens parter välkomnar den här typen av system. Om inte arbetsgivarna vill ta hand om och ge ungdomar möjligheter till utbildning är det ett problem. Jag sätter ett väldigt stort hopp till de samtal som förs med arbetsmarknadens parter när det gäller detta. Jag tycker också att det finns ett intresse. Staten är villig att ställa upp, men vad som behövs för att varaktigt sänka jämviktsarbetslösheten och få en högre sysselsättning har vi varit tydliga med.

Många ungdomar som i dag kan motiveras att gå tillbaka till skolan får också det förhöjda studiebidraget som är ett generöst bidrag på 6 500 kronor varje månad för att slutföra sin utbildning. Men för många ungdomar är detta inget alternativ. Man vill ut och jobba. Man vill inte gå tillbaka till skolan just nu, och därför blir Socialdemokraternas rop på utbildning, utbildning, utbildning som ett rop i öknen. De här ungdomarna är inte motiverade just nu. Alla ungdomar ska däremot kunna få en andra chans. Det tycker jag är viktigt.

Jag tycker också att det är oerhört viktigt att det blir billigare för arbetsgivare att anställa en ung person som har en bristfällig utbildning och inte så mycket erfarenhet. Om en arbetsgivare använder sig av nystartsjobb i kombination med halverade arbetsgivaravgifter innebär det att arbetsgivaren betalar 40 procent lägre lönekostnad totalt. Det är en väldigt stor subvention för en arbetsgivare, och då ska vi också veta att de här ungdomarna inte har särskilt höga löner från början i kollektivavtalen, så det borde vara mer attraktivt. Då har vi en viktig hemläxa att göra att också förmå arbetsgivare att våga ta in en mindre erfaren och mindre kunnig person till en lägre kostnad i form av nystartsjobb och sänkta arbetsgivaravgifter.

Anf. 86 PATRIK BJÖRCK (S):

Fru talman! Tack, arbetsmarknadsministern! När jag säger att ni tricksar med statistiken är det för att ni väljer och vrakar bland siffrorna. Så kan man alltid göra. Ni vill inte prata om sysselsättningsgrad eller arbetslöshet. Ni pratar om att det har skapats fler jobb eller att antalet jobb har ökat. Det är klart att eftersom ungdomskullarna är stora och antalet svenskar är större än någonsin så finns det fler i arbetsmarknaden. Men arbetslösheten är naturligtvis det som är den intressanta frågan, det vill säga hur många av dem som finns i arbetsmarknaden är arbetslösa respektive finns i sysselsättning. Där har regeringens politik misslyckats.

Jag kan faktiskt hålla med arbetsmarknadsministern om att det är viktigt vems verklighet vi diskuterar. Då tycker jag att det är helt rimligt att använda sig av den verklighet som beskrivs till exempel av SCB eller Arbetsförmedlingen.

Om vi då börjar med det och använder oss av den statistiken och att vi är överens om att det är den som gäller så kan vi säga, om vi går med Arbetsförmedlingens statistik, fru talman, att antalet långtidsarbetslösa som varit utan arbete i minst 24 månader har ökat kraftigt de tre senaste åren. Även under perioder då arbetslösheten har minskat så ökar långtidsarbetslösheten, säger Arbetsförmedlingen.

Siffror från Arbetsförmedlingen visar att knappt 27 000 hade varit utan arbete minst två år i januari 2009. I dag är den siffran uppe i nästan 70 000. Även när arbetslösheten minskade i mitten av 2010 fortsatte gruppen mest långvarigt arbetslösa att bli fler. Det är en verklighet som beskrivs av Arbetsförmedlingens officiella siffror som jag och arbetsmarknadsministern är överens om att använda.

6 600 personer varslades om uppsägning i januari i år jämfört med 2 600 samma period för ett år sedan. Det är en kraftig ökning. Enligt Arbetsförmedlingens siffror är i dag 8,7 procent öppet arbetslösa eller i åtgärder. Det är arbetsmarknadsministern nöjd med. Det gör mig mycket bekymrad, fru talman.

Det här var de siffror som Arbetsförmedlingen beskriver, alltså den verklighet som vi är överens om att använda.

Anf. 87 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Fru talman! Jag tror att vi också ska tänka lite grann på dem som lyssnar på den här debatten. Den är nämligen för viktig för att trasslas till alltför mycket med statistik.

Vi kan vara överens om att arbetslösheten är för hög. Långtidsarbetslösheten är för hög, speciellt för äldre personer över 55 år. Däremot ligger vi relativt sett bra till i förhållande till andra EU-länder när det gäller ungdomsarbetslöshet. Ungdomar är arbetslösa kortare perioder, och dem som det är oroande för är de ungdomar som har en bristfällig utbildning.

Därför vill vi nu motivera ungdomar att komma tillbaka till skolan, men som jag nämnde i mitt tidigare inlägg är det många som i dag bara vill komma ut och arbeta. De längtar ut till en arbetsgivare som vill se dem, och de vill visa att de också kan. Jag tror dock att många av dessa ungdomar så småningom kan motiveras att komma tillbaka till skolan.

Det finns ingen quick fix, och det vet Patrik Björck, utan det finns en palett, en verktygslåda som måste innehålla en massa olika saker. Det måste vara billigare för arbetsgivare. Det måste vara enklare för arbetsgivare. Vi måste också motivera arbetsgivare att ta ett socialt ansvar för ett hållbart arbetsliv, för allt annat är ohållbart.

Det är ohållbart att förtidspensionera människor av arbetsmarknads-skäl eller säga att det är bra att många är borta i långa sjukskrivningar fast de har arbetsförmåga. Vi kan se att en stor andel av dem som är på Arbetsförmedlingen i dag är sådana som tidigare var sjukskrivna eller hade förtidspension.

Nu närmar de sig arbetsmarknaden, men det finns också fördomar hos arbetsgivare där man ser med rädsla på att anställa en person som varit borta från arbetsmarknaden i fem, tio eller femton år, även om både jag och Patrik Björck vet att de personerna också vill och kan bidra. Vi måste därför göra det attraktivt för arbetsgivare att få in dessa personer.

Vi behöver göra många saker samtidigt. Jag tycker inte att situationen är tillräckligt bra. Det är därför vi satsar så stora resurser på en aktiv arbetsmarknadspolitik.

Jag vill också tacka interpellanterna för en angelägen och viktig debatt.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på interpellation 2011/12:243 om hållbart arbetsliv

Anf. 88 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Fru talman! Raimo Pärssinen har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att övriga servicearbetare, till exempel maskinrengörare, och fabriksarbetare, maskinoperatörer, städare med flera som i dag ofrivilligt måste lämna arbetslivet i förtid ska få möjlighet att arbeta fram till den dagen de fyller 65 år.

Jag vill inledningsvis betona att alla, oavsett vad man arbetar med, har rätt till en god arbetsmiljö. En grundläggande förutsättning för att uppnå detta är att arbetsgivare följer de lagar och regler som gäller inom arbetsmiljöområdet och arbetar systematiskt med det förebyggande arbetsmiljöarbetet.

Bakgrunden till Raimo Pärssinens fråga är den aktuella diskussionen om ett arbetsliv högre upp i åldrarna. Sverige, liksom många andra länder, befinner sig i en utveckling där en allt större andel av befolkningen består av äldre. Det innebär ökade påfrestningar på välfärdsystemen i form av bland annat sjukvård, äldreomsorg och pensioner.

Regeringens ambition, att så många som möjligt kan delta i arbetslivet utifrån sin egen förmåga, blir utifrån detta perspektiv allt viktigare. Det gäller också i fråga om att göra det möjligt och attraktivt för fler att arbeta högre upp i åldrarna.

En positiv faktor i sammanhanget är att allt fler håller sig friska högre upp i åldrarna. Sju av tio i åldern 65–75 år uppger enligt SCB:s undersökningar att hälsotillståndet är gott. Utifrån detta är det naturligt att allt fler både vill och kan arbeta. Regeringen har också genomfört flera reformer för att göra det mer lönsamt att arbeta. Den som är 65 år eller äldre får till exempel dubbla jobbskatteavdrag och är dessutom berättigad till ett förhöjt grundavdrag. Allt fler har också valt att stanna kvar i arbetslivet. Det är sannolikt att arbetet i sig för många bidrar till en ökad hälsa längre upp i åren.

Arbetsmiljöverket har som tillsynsmyndighet i uppgift att identifiera och att nå de arbetsplatser där risken för att människor drabbas av allvarliga olyckor eller arbetssjukdomar är hög. Myndigheten genomför i detta syfte också branschspecifika insatser. Utöver Arbetsmiljöverkets ordinarie verksamhet gav regeringen i maj 2011 verket i uppdrag att utveckla och genomföra särskilda insatser för att förebygga att kvinnor slås ut från arbetslivet på grund av arbetsmiljörelaterade problem. Uppdraget syftar till att ge ökad kunskap om kvinnors arbetsmiljö och bättre metoder för att i tillsynsarbetet uppmärksamma risker för belastningsskador. Regeringen har gett 20,5 miljoner kronor till Arbetsmiljöverket för satsningen som ska pågå fram till 2014.

För att möjliggöra ett långsiktigt hållbart arbetsliv för fler är det viktigt att också ha ett långsiktigt perspektiv i arbetsmiljöarbetet. Felaktiga belastningar tidigt i arbetslivet kan medföra skador som visar sig långt senare. Det kan också vara så att vissa arbeten inte är lämpliga under ett helt arbetsliv.

Den 14 april 2011 tillkallade regeringen en särskild utredare för översyn av pensionsrelaterade åldersgränser och möjligheter för ett längre arbetsliv. Regeringen har i direktivet särskilt pekat på att arbetsmiljön spelar en viktig roll för förutsättningarna att arbeta längre. I uppdraget ingår därför att analysera och ta fram förslag till åtgärder inom arbetsmiljöområdet som ger förbättrade förutsättningar för att arbeta längre upp i åldrarna. Utredningen ska redovisa sin analys av hinder och möjligheter den 15 april i år, och uppdraget ska slutredovisas den 1 april 2013.

Det är regeringens ambition att ingen ofrivilligt ska behöva lämna arbetslivet i förtid och att fler som vill och kan ska kunna arbeta även efter det att de har fyllt 65 år.

Anf. 89 RAIMO PÄRSSINEN (S):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret! Jag ställde den här interpellationen med tanke på den diskussion som blossade upp om önskemålen att fler skulle kunna jobba till 75 år. Då tyckte jag att det var lämpligt att ställa en fråga och ha en debatt med ministern om vad som kan göras för att fler ska kunna jobba till 65 år. Om vi tittar på till exempel LO-förbundens medlemmar kan vi se att de lämnar arbetslivet vid 61 års ålder därför att de är utslitna. Jag kan ta exemplet Byggnads där genomsnittet är 61 år, eller Metall där det är 62 år.

Det är också många kvinnor inom LO:s förbund som har ständigt värk men som inte kan lämna arbetslivet av ekonomiska skäl.

Det är arbetsmiljön det hänger på. Det är alltså vad man gör på jobbet som är oerhört viktigt. Det betyder att man antingen kan avsluta sitt arbetsliv vid fullgod vigör vid 65 års ålder eller bli tvungen att lämna i förtid. Den främsta orsaken till att många människor lämnar arbetslivet i förtid är faktiskt brister i arbetsmiljön.

Det är ju så att den fysiska arbetsmiljön har förbättrats för många, men absolut inte för alla. De senaste 20 åren har tempot ökat kraftigt på jobben och i företagen. Företagen försöker minimera arbetskostnaderna med så kallad precisionsbemanning. Det sker också en uppkvalificering av olika arbetsuppgifter i de flesta branscher.

Samtidigt är det så, Hillevi Engström, att andelen arbetare och lägre tjänstemän med utarmade arbetsuppgifter ökar. Andelen som ständigt upprepar samma arbetsmoment många gånger per timme ökade med 10 procent bland både arbetare och tjänstemän om vi mäter från 1991 till 2009.

Det här är ett oerhört stort bekymmer. Jag tackade ju för svaret, men låt mig få kommentera det också. Vad skriver ansvarigt statsråd i regeringen? Det finns ett stycke om att man faktiskt har infört dubbla jobbskatteavdrag för dem som jobbar längre. Min fråga var ju ställd utifrån hur man ska få fler att orka jobba till 65 år. Då kommenterar ministern det med att man nu får skattelättnader om man jobbar längre än till 65 år. Det hör ju inte hit.

En bra sak i svaret – det har jag kommenterat tidigare också – är en satsning på Arbetsmiljöverket som ska ta sig an kvinnors arbetsmiljö. Men min fråga blir: Varför ska den vara tillfällig? 40 procent av alla kvinnliga Metallmedlemmar har faktiskt också hög risk för försäknings-skador och måste förmodligen lämna arbetslivet före 65 års ålder.

Nåja, regeringen har här tagit krafttag och tillsatt *en* särskild utredare som ska ta fram förslag till åtgärder inom arbetsområdet som ger förbättrade förutsättningar för människor att arbeta längre upp i åldrarna. Frågan är bara: Var i detta arbete finns Arbetsmiljöverket som ni har skurit ned så kraftigt, med 157 miljoner kronor? Nu ska det här kanske ersättas av *en* särskild utredare som faktiskt ska slutredovisa inom ett år. Det är ganska fort det också, men är det detta vi ska vänta på? Är det Alexanderhugget för att se till att fler ska orka jobba till 65 år? Låt mig tvivla, fru talman!

Anf. 90 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Fru talman! Jag tänkte lyfta fram några positiva aspekter utifrån den interpellation som Raimo Pärssinen har ställt i dag. Jag tycker att verk-

lighetsbilden blir väldigt dystert. Då kanske det är bra att få lyssna till lite andra siffror än dem vi har hört.

Vi kan konstatera att vi har ökat genomsnittsåldern i arbetslivet de senaste åren med ett par år. Det måste vara ett tecken på att vi har dels en bättre arbetsmiljö, dels en friskare personal. Jag tror inte att man skulle orka arbeta längre upp i åren om man inte hade just de positiva faktorerna.

Visst håller jag med Raimo Pärssinen om att arbetsmiljön är en underskattad fråga. Tyvärr har inte Socialdemokraterna under sin långa regeringsperiod lyckats särskilt väl heller. Det var ju inte bättre förr.

Historiskt sett kan jag säga att man i hela arbetsmiljöarbetet har utgått från en väldigt typisk manlig miljö. När jag läser arbetsmiljölagen kan jag tycka att det blir väldigt mycket fokus på just den fysiska arbetsmiljön ur en industrimiljösynpunkt. Alldeles för lite kraft har under åren lagts på kvinnors arbetsmiljöer och alldeles för lite kraft har lagts på det som gäller den psykosociala arbetsmiljön.

Jag tycker att det är väldigt bra att vi i dag lyfter in fler aspekter på vad som är en god arbetsmiljö. Självklart måste vi också väga in vad det är som gör människor sjuka. Vad är det som gör att människor håller sig friska längre upp i åren?

Tidigare var ett mål att sänka pensionsåldern, att gå i pension tidigare. Nu har vi helt andra utmaningar. Nu gäller det att förlänga arbetslivet. Det gör att vi står inför nya problem.

Sedan 1995 har medellivslängden ökat i Sverige. Vi har också lyckats bra i att förbättra arbetsmiljön för de typiska industrijobben, trots de siffror som Raimo Pärssinen presenterade här. Men fortfarande är kunskapen om kvinnors arbetsmiljö alldeles för dålig. Därför är jag glad att regeringen har gett ett särskilt uppdrag att ta fram mer kunskap och få fram de orsaker som gör att kvinnor inte orkar arbeta lika länge, är mer sjukskrivna och blir förtidspensionerade i större utsträckning än män.

Man ska ge svar på varför kvinnor hamnar i ett sämre läge. Detta är oerhört väsentligt om vi ska klara av den demografiska utveckling vi ser framför oss. Det som också är glädjande och som jag tycker att vi ska lyfta fram är att medelarbetstiden per vecka har ökat de senaste 20 åren. Det är viktigt att lyfta fram.

Det var inte bättre förr, utan det är bättre nu. För åldersspannet 55–59 år har genomsnittsåldern ökat två år och för de äldre har den ökat tre år. Detta är positiva siffror som vi ändå måste väga in.

Det är naturligtvis glädjande att hälsotillståndet är så mycket bättre bland människor när de går i pension i dag. De är inte utslitna på samma sätt som förr. Det blir bättre. Det måste vi ta till oss. Allt var inte bättre förr. Det kommer att bli bättre framöver. Historien var mörkare, och framtiden ser ljusare ut.

Anf. 91 KURT KVARNSTRÖM (S):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret! Jag vill också rikta ett tack till Raimo Pärssinen som har lyft upp denna viktiga fråga: Vad gör vi i dag för dem som faktiskt vill försöka att fortsätta jobba? Vilka åtgärder har vi vidtagit?

Frågan aktualiseras delvis genom pensionssystemet. Men den viktigaste delen är kanske inte att tala om åldern utan om de grupper som inte

riktigt orkar fram. Det är det Raimo har lyft fram. Vi behöver diskussionen. Vad gör vi för de grupper som inte riktigt orkar fram ens till 65 år? Vilken utveckling av företagshälsovården har skett under dessa år? En viktig del är det arbete som sker ute på arbetsplatserna. Det är ett målmedvetet arbete som måste ske för att lösa frågorna. Vad har hänt på området? Har det hänt någonting? Vad har hänt med rehabiliteringen av de äldre?

Jag vill påstå att det har gått i fel riktning. De skärpta kraven på hälsa som sjukförsäkringen innehåller innebär att de som har en svag position bland de äldre är de som har tryckts ut ur sjukförsäkringssystemet och ur sina anställningar. En hel del av dem kommer vi att hitta i statistiken för långtidsarbetslösa, som vi hörde talas om i den tidigare debatten. Det är en effekt av en strikt tillämpning av sjukförsäkringen så att människor inte ryms inom den, i stället för att rikta insatserna så att människor kan komma tillbaka.

Det fanns en åtgärd som riktade sig till äldre som hade svårt att komma in på arbetsmarknaden, nämligen plusjobben. Regeringen inledde med att omgående avsluta dem, och de äldre gavs därför inte möjlighet att med stöd av den typen av arbete i ett lugnare tempo finnas kvar i vårt samhälle.

Den förändring som har skett för de 330 000 som hade förtidspension innebär i dag att de inte har något som helst stöd från vare sig arbetsförmedling eller försäkringskassa när de vill få hjälp för att komma tillbaka till arbetslivet. Hur ser ministern på den frågan? Varför ger man inte de 330 000 människorna något stöd för att komma tillbaka?

En annan fråga som jag måste lyfta upp i sammanhanget, som föranleds av statsrådets svar, gäller den äldre gruppen. Arbetsmarknadsministern har talat om kontakter med arbetsmarknadens parter. De som i dag fortsätter att jobba efter 65 års ålder är i stor omfattning helt oförsäkrade. Vad har arbetsmarknadsministern gjort för att se till att människor som fortsätter i arbetslivet efter 65 år faktiskt är försäkrade när de går till jobbet om dagarna?

Det finns en stor grupp helt oförsäkrade människor. Jag anser inte att regeringen har gjort någonting för den gruppen för att få en rimlig situation och för att de också ska kunna tjäna in till sin pension på sikt. Det tar slut vid 65 år för stora grupper på arbetsmarknaden. Vad har arbetsmarknadsministern gjort för den gruppen?

Anf. 92 EVA-LENA JANSSON (S):

Fru talman! Tack, Raimo Pärssinen, för en viktig interpellation!

Statsrådets svar gjorde mig lite bekymrad. Katarina Brännström ställer faktiskt en relevant fråga. Vad är det som gör människor sjuka av arbetet?

Gertrud Åström gjorde en jämställdhetsutredning åt den förra socialdemokratiska regeringen. Hon konstaterade att otrygga anställningar gör människor sjuka. Deltidsarbetslösa kvinnor blir sjuka. Om man ska säkerställa att människor blir friska ska man se till att de inte jobbar deltid. Det var Gertrud Åströms recept. Det var därför det lades fram ett förslag om rätt till heltidsanställningar.

Jag ger ett medskick till regeringen. Läs Gertrud Åströms utredning! Den var viktig och bra.

Ministern sade också i sitt svar att vissa arbeten inte är lämpliga under ett helt arbetsliv. Kan ministern beskriva vad det är för typ av arbeten som inte skulle vara lämpliga?

Innan jag kom in i riksdagen hade jag uppdrag som skyddsombud. Jag kan arbetsmiljölagen hyfsat. Där sägs att arbetsmiljön ska vara förenlig med människors fysiska och psykiska förutsättningar för arbetet. Om man då säger att vissa arbeten inte är lämpliga under ett helt arbetsliv innebär det per definition att det finns arbeten som inte följer arbetsmiljölagen.

En grundläggande förutsättning för att uppnå god arbetsmiljö, säger arbetsmarknadsministern, är att arbetsgivarna följer de lagar och regler som gäller inom arbetsmiljöområdet och arbetar systematiskt med förebyggande arbetsmiljöarbete. Skyddsombuden har en viktig roll i det arbetet. Samverkan ska ske med skyddsombud – om det finns ett sådant. I den arbetsmarknadssituation som finns i dag, med många som har otrygga anställningar, finns också många som är rädda att ta på sig ett facklig uppdrag, framför allt att vara skyddsombud.

Att vara skyddsombud kan innebära att man begär att paragraferna 6 och 6a i arbetsmiljölagen ska tillämpas, det vill säga begär att arbetsgivaren ska vidta åtgärder för att uppnå en tillfredsställande arbetsmiljö och åstadkomma ett tillrättaliggande av de problem som finns på arbetsplatsen. Att lägga fram denna begäran får konsekvenser i relationen med arbetsgivaren. Det har i alla fall jag konstaterat. Om man har en visstidsanställning kanske man undviker att lägga fram en sådan begäran.

Med detta kopplat till de undersökningar som Gertrud Åström har gjort undrar jag om arbetsmarknadsministern är beredd att se över lagen om anställningsskydd när det gäller begreppet visstidsanställningar, det vill säga göra det möjligt för fler att få heltidsanställningar. Det gäller alltså att lagstifta om rätten till heltid.

Tänker arbetsmarknadsministern satsa på att fler skyddsombud finns på fler arbetsplatser och ge Arbetsmiljöverket större resurser att granska arbetsplatser med ohälsa?

Anf. 93 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Fru talman! Arbetsmiljöarbetet är oerhört viktigt. Katarina Brännström tar upp två viktiga frågor, nämligen den fokusering som har funnits på manligt dominerade arbetsplatser och på män i fråga om att förebygga arbetsskador och se till att alla har en bra arbetsmiljö.

När man tittar på dem som inte tror sig om att kunna arbeta till pension finns en överrepresentation av kvinnor. Var jobbar dessa kvinnor? Jo, till exempel som undersköterskor, vårdbiträden eller lärare inom den offentliga sektorn.

Det är förstas oerhört problematiskt. Men samtidigt är det en stor utmaning, och det finns stora möjligheter att förbättra den situationen eftersom det är vi förtroendevalda politiker som är arbetsgivare i offentlig sektor och ser att rekryteringsbehovet blir enormt framöver. Flera hundra tusen kommer att lämna den offentliga sektorn, och kommuner och landsting får stora rekryteringsbehov. Där måste man förstas se till att arbetsmiljön blir oändligt mycket bättre.

Jag delar Eva-Lena Janssons analys att just rätten att jobba heltid är viktig. För Moderaternas del har det varit oerhört viktigt att säga till våra

*Svar på
interpellationer*

företrädare i kommuner och landsting att de ska jobba mer aktivt med att bereda fler möjlighet att arbeta heltid. Vi vet att det brister i såväl alliansstyrda som socialdemokratiska kommuner och landsting när det gäller möjligheten att arbeta så att man kan försörja sig på sin lön.

I dag är det trots allt så, om vi ska se det lite positivt, att fler män och kvinnor bedömer att de kan jobba längre upp i åldrarna. Det går alltså åt rätt håll.

När det gäller arbetsmiljölagen har arbetsgivaren ett enormt stort ansvar för att anpassa arbetssituationen till dem som är anställda. I mitt interpellationssvar står det att vissa arbetsuppgifter kanske inte är lämpliga långt upp i åldrarna, och det kan vara fysiskt ansträngande jobb, att man måste kunna springa snabbt och lyfta tungt. När man närmar sig 60-årsåldern har kroppen kanske fått en del smällar under vägen som gör att man ska ha andra arbetsuppgifter eller inte ha de tunga arbetsuppgifterna lika ofta eller lika monotont. Det är där arbetsgivarna har ett enormt viktigt ansvar.

Jag tror också att det är viktigt att Arbetsmiljöverket ser över hur de fördelar sina resurser när det gäller inspektioner, så att det är en jämn och bra balans mellan arbetsplatser med såväl mest kvinnor som mest män och att de i sitt föreskriftsarbete ser till att de föreskrifter som rör till exempel psykosocial arbetsmiljö omfattar de nya problem som finns inom offentlig sektor när det gäller hot och våld och de delarna. Där kan det behöva göras ännu mycket mer.

Jag fick en fråga från Kurt Kvarnström om förtidspensionerade. Utan att det är mitt specifika område är min uppfattning att de visst kan få stöd från Arbetsförmedlingen. De kan också jobba och behålla en större del av sin inkomst innan den börjar räknas av steglöst mot förtidspensionen. Mer specifikt hur det här är konstruerat kan vi återkomma till. Men det är viktigt att de som är förtidspensionerade och vill och kan arbeta söker sig tillbaka till arbetsmarknaden i någon utsträckning, för vi kommer att behöva dem.

Jag vet att många som blev förtidspensionerade under förtidspensionens glansdagar, när 140 personer varje dag lämnade arbetsmarknaden för att gå till förtidspension, skulle vilja komma tillbaka och få en arbetsgemenskap, kanske inte bara för att tjäna pengar utan också för att känna att man är behövd och kan bidra. De är så klart också välkomna till Arbetsförmedlingen.

Anf. 94 RAIMO PÄRSSINEN (S):

Fru talman! Jag vill bara påminna Katarina Brännström om att när vi hade arbetsmiljödebatten här för tre veckor sedan var svaret från henne och Moderaterna att det här med att fler ska kunna jobba till 65 år var regelförenklingar. Om hon inte minns det kan hon titta i protokollet.

Nu får vi höra att Arbetsmiljöverket ska se över sina uppgifter. Varför inte ge dem mer resurser? Varför ska det vara så omöjligt om vi är helt överens om att det här är en mycket viktig fråga?

Varför går ni ut och förolämpar dem som blir tidigt utslitna i sitt arbetsliv på grund av att de har arbetsuppgifter som tär på kroppen eller tär på psyket? Då går ni ut och säger att fler borde jobba till 75 år. Och när jag då frågar vad regeringen tänker göra för att fler ska orka till 65 år får

jag svaret att en särskild utredare ska komma med de svaren. Det är inte det svar som Katarina Brännström gav, att det är regelförenklingar.

Det är det som har upprört så många i Sverige. Det är det som har upprört dem som jobbar inom vården eller inom industrin. De monotona arbetena inom industrin har blivit fler. Fler har ett kortare arbetsinnehåll och får göra samma saker med kroppen repetitivt gång efter annan.

Då skriver ansvarig minister att ni minsann har sänkt skatten för dem som jobbar efter 65 år. Men min fråga var: Vad gör ni för att de ska orka fram till 65 år? Det är klart att det klang till i svenska folket när ni kom ut med propån att fler borde jobba till 75 år. Om ni åtminstone hade balanserat det och sagt att ni gör allt, att ni ska samla arbetsmiljöforskningen så att de återigen kan ta samlade steg för en bättre arbetsmiljö – den forskning som ni bara helt sonika lade ned. När ministern nu blir pressad i den frågan säger hon att ni ska tillsätta en utredning och se om det finns behov av en samlad arbetsmiljöforskning.

Vi kritiserade att ni tog bort 157 miljoner kronor från Arbetsmiljöverket, kapade antalet inspektörer och därmed inspektioner, och nu säger ni att ni satsar lite grann. Då gör ni det handfallet lite tillfälligt fram till 2014. Varför inte lägga in de pengarna så att de finns i verket och man hela tiden kan kalkylera med dem och använda dem på ett rimligt sätt?

Fru talman! I går träffade jag Arbetsmiljöverkets inspektörer på en konferens i Falun. De får mer och mer uppgifter, men de får inte mer resurser. Nu säger ansvarig minister att Arbetsmiljöverket får se till att använda resurserna på ett effektivare sätt. Skulle det vara avgörande i den här frågan? De behöver mer resurser. Det behövs fler inspektioner. Det är 4 procent av alla arbetsplatser som nås av Arbetsmiljöverket. Vi har en arbetsmarknad som växer sig vildvuxen, och vi har en facklig organisationsgrad som sjunker, och det på grund av er politik.

När ministern nu svarar på det här säger hon: Ja, men vi har sänkt skatten för dem som jobbar efter 65, och nu tillsätter vi en utredare som ska svara på frågan hur fler ska kunna jobba till 65 år. Det är provocerande. Diskussionen om att kunna jobba till 75 år kommer att leva kvar länge.

Anf. 95 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Fru talman! Jag kan hålla med Raimo Pärssinen om en enda sak, och det är att det finns mycket kvar att göra. Det har gjorts mycket, men det finns mycket kvar att göra. Men det vore intressant att någon gång få höra ett förslag om vad som borde göras från Raimo Pärssinen när han står i talarstolen.

Jag kan glädja Raimo Pärssinen med att tala om att det går åt rätt håll där ute i arbetsmiljön, trots alla svartmålningar vi får höra. Jag har den senaste månaden varit ute på många arbetsplatsbesök, och det är positivt att lyssna på vad människor säger. Det går framåt. Det är mindre tunga lyft. Det är mindre statiska jobb. Det är fler möjligheter att få heltid. Det är fler möjligheter att arbeta flexibelt. Det går åt rätt håll, Raimo Pärssinen.

Antalet arbetsolyckor har minskat kraftigt. De har minskat med 65 procent sedan 90-talet. När det gäller sjukfrånvaro och arbetshälsa var kulmen 2002 och 2003. Vilka styrde Sverige då? Ja, inte var det Alliansen i alla fall. Antalet sjukfall är nu på en historiskt låg nivå. Antalet

arbetsjukdomar har också sjunkit betydligt, och utvecklingen fortsätter att vara positiv.

Det ser fortfarande dystert ut med möjligheter till heltid, även i borgerliga kommuner men i fler socialdemokratiskt styrda kommuner. Utvecklingen går alldeles för sakta, så här tycker jag att Raimo Pärssinen och hans kamrater ska göra fler saker för att förbättra detta.

Se också till verkligheten när det gäller detta att jobba till 75! Ni måste också se samhällsutvecklingen och de demografiska problem vi har framför oss. Det är klart att fler måste arbeta längre. Det är fånigt att påstå någonting annat. Ni vet det, och om ni skulle få makten någon gång kommer ni att säga precis samma sak som vi säger nu. Det är fakta.

(Applåder)

Anf. 96 KURT KVARNSTRÖM (S):

Fru talman! Det är faktiskt så, ministern, att de 330 000 förtidspensionerade människorna inte är välkomna till Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. De är inte prioriterade att få de insatser som de många gånger önskar sig. Jag hoppas att ministerns besked här håller när det gäller den praktiska verkligheten för dessa människor.

Jag har blivit upprörd av flera i denna grupp som inte får något stöd. De har sin pension, och de får klara sig själva. Ni har ställt 330 000 människor utan stöd från olika samhällsorganisationer. Det är en stor grupp.

Det andra jag lyfte fram och som jag tycker är anmärkningsvärt, och där det inte har hänt någonting på dessa fem år, är att de som fortsätter att jobba efter 65 år till allra största del är oförsäkrade efter 65 år. Vad tänker arbetsmarknadsministern göra åt det?

Jag tycker att det är oanständigt att vi har ett arbetsliv som ser ut på det sättet och som fortsätter att se ut på det sättet. Arbetsgivarna borde ta sitt fulla ansvar när det gäller de här frågorna. Jag vill inte tillbaka till den tid vi hade en gång då vi skulle leva med att driva skaderegleringsfrågorna i allmänna domstolar om någon skadas. Här borde det finnas en större ambition att se de brister vi har i arbetslivet än att bara sänka skatten och tro att det är den enda lösningen.

Den andra fråga jag ställde och som jag gärna vill ha svar på är: Varför tog man bort plusjobben? De var en riktad insats till de grupper som har en svag ställning på arbetsmarknaden – de som är äldre och som har svårt att komma tillbaka. Vad har man över huvud taget gjort på detta område för de äldre?

Den kanske allra viktigaste delen, som jag återkommer till, är att det måste finnas ett aktivt arbete ute på arbetsplatserna för att lösa dessa frågor i vardagen. Var finns insatserna när det gäller företagshälsovården ute i företagen och ute där jobben ska letas på för att människor ska ha en möjlighet att fortsätta arbetslivet?

Anf. 97 EVA-LENA JANSSON (S):

Fru talman! En del får bättre arbetsmiljö, men en del får sämre. Det är det Raimo Pärssinen försöker peka på: En del människor kommer att ha möjlighet att jobba länge medan andra inte får göra det. Det största slöseri vi har i dag är att inte låta människor jobba. Vi har en stor andel arbetslösa, och vi har till och med många som slås ut från arbetslivet.

Sedan är det en annan sak att de inte omfattas av dagens sjukförsäkring eftersom de inte är tillräckligt sjuka enligt regeringens regler.

Katarina Brännström nämner att det är färre som har fått en arbets-skada godkänd. Försäkringen är både rättsosäker och ojämsställd. LO:s och TCO:s rättsskydd har konstaterat att kvinnor som skadar sig i offentlig sektor inte får sin arbetsskada godkänd. De trillar ur sjukförsäkringen och finns inte med i någon statistik. Det är nästan befängt att då säga att det blir bättre på jobben.

Fråga de ungdomar som jobbar i callcenterverksamhet – det är mest ungdomar som jobbar där – om de tycker att de har goda arbetsvillkor! Några kommer att säga ja. Men många kommer också att tala om den prestationsångest de känner och den övervakning de lever under därför att arbetsgivarna hela tiden kontrollerar exakt hur lång tid ett samtal tar. Fråga de anställda på Posten i dag! Det är ett företag där jag själv har jobbat och som är ett helt annat företag i dag. Många av de starkaste säger: Jag klarar inte av det här jobbet längre. Många vet inte hur de ska klara av de två tre sista åren innan de fyller 65. Finns det möjlighet att över huvud taget vara kvar i arbetslivet?

När man säkerställer att människor har otrygga anställningar påverkar det också skyddsombudens roll. Jag har försökt poängtera skyddsombudens roll, men jag noterar att arbetsmarknadsministern frångick frågan helt och hållet. Det finns stora oseriösa arbetsgivare som struntar i arbetsmiljön. Vi kan se det framför allt hos dem som utnyttjar F-skattsedlar – de bryr sig inte om arbetsmiljön. Många byggnadsarbetare dog förra året, och många av dem gjorde det hos oseriösa arbetsgivare. Problemet är mångfasetterat, men jag tycker inte att regeringen gör tillräckligt.

Anf. 98 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Fru talman! Någon nämnde Arbetsmiljöverket. Jag tycker att det är en effektiv och kompetent myndighet. De har också blivit mycket mer effektiva i sin kontrollverksamhet, och de arbetar på ett bättre sätt med analyser och riskbedömningar.

Eva-Lena Jansson tog upp skyddsombuden och att de har en viktig roll. Det tycker jag också. Det är därför skyddsombud och fackliga förtroendemän har ett förstärkt skydd. Jag tycker att det är angeläget att de har det så att man vågar slå larm om problem som finns på arbetsplatsen.

Regeringen bereder nu frågan om bättre sanktioner för en dålig arbetsmiljö. Jag tror nämligen att det är viktigt att det ska vara lätt att göra rätt men att det ska kosta att göra fel och utsätta anställda för risker och ohälsa. Arbetsgivarna har långtgående skyldigheter i arbetsmiljölagen att anpassa uppgifterna efter individens egna förhållanden.

Kurt Kvarnström nämnde i sitt tidigare inlägg någonting om vikten av det konkreta jobbet ute på arbetsplatserna. Jag håller med om det. Det är där ute man måste se till att arbetsmiljön är betryggande. Där spelar skyddsombud och fackliga företrädare en viktig roll. De flesta arbetsgivare vill förstås inte utsätta sina medarbetare för ohälsa eller för skador, men där behöver fler hjälpa till.

Jag delar inte den bild som Raimo Pärssinen ger uttryck för – att regeringen skulle förolämpa personer som går till jobbet. Det är tvärtom. Jag skickade häromveckan ett kort till en av dem som varje dag, fast han är gammal, går till sitt jobb och kör dumper. Han är 79 år och säger att

*Svar på
interpellationer*

han älskar sitt jobb. Även de som är äldre och som vill arbeta ska kunna göra det och välkomnas på arbetsplatsen.

Jag har stor respekt för de personer som har ett fysiskt och psykiskt belastande arbete. Låt mig vara tydlig med det. Det är självklart att alla i Sverige inte kommer att kunna jobba till 65 år. En del kommer att drabbas av ohälsa och sjukdomar. Då är det viktigt att vi som kan arbeta gör det och bidrar till att vi har en bra sjukvård och en bra äldreomsorg. Men de som kan har i dag ingen rättighet att arbeta längre än till 67 år. Det är det som regeringen vill se över. Vi vill göra det möjligt för den som vill, orkar och kan att arbeta längre upp i åldrarna. I dag är det till och med så inom en del statliga myndigheter att man inte ens får jobba efter 65 års ålder om man inte arbetar heltid eftersom det finns brister i systemen för till exempel tjänstepension. Arbetsgivaren säger: Antingen jobbar du heltid till 67 eller så behöver du inte jobba alls! Sådana här hinder vill vi förstås undanröja så att man kan arbeta längre upp i åldrarna om man orkar och vill.

Vi kan också se hur många förmedlingar som växer fram där man förmedlar seniorer. Det kan vara byggnadsarbetare, lärare och alla möjliga yrkeskategorier som jobbar lite grann utifrån sin förmåga och sitt intresse. De kanske vill få extrapengar, men det kan också bero på att de tycker att det känns meningsfullt. Det tror jag är viktigt.

En fråga om företagshälsovården nämndes här. Jag tycker att det är en viktig instans. Fler företag har också stimulerats genom ekonomiska stöd att ansluta sig till företagshälsovård. Det är viktigt att fler arbetsgivare ansluter sig till en företagshälsovård som är anpassad och som kan ge de anställda ett relevant och bra stöd och minska ohälsan.

Anf. 99 RAIMO PÄRSSINEN (S):

Fru talman! Jag ska börja med att säga att jag har en oerhörd respekt för min svärfar. Han är 75 år, och han jobbar på.

Den fråga som jag har ställt här är: Vad har regeringen för respekt för dem som inte orkar jobba till 65? Och på vilket sätt manifesterar ni denna respekt? Vad är det för åtgärder ni vill vidta? Jo, det är en ensamutredare som ska ta fram förslagen.

Varför kan ni inte göra som vi vill och satsa på mer personal på Arbetsmiljöverket, se till att det blir högre kunskapsnivå, fler inspektioner, bättre jobb med föreskrifter och bättre jobb med systematiskt arbetsmiljöarbete? Varför kan ni inte tillåta regionala skyddsombud att göra besök på företag som har kollektivavtal men inga fackliga medlemmar? Varför ska det vara så svårt? Dessutom är det ingenting som kostar.

Varför ändrar ni inte er politik och ser till att vi får en samlad forskning? Forskning är oerhört viktigt. Fråga forskarvärlden! Jag har varit på samma konferenser som ministern. Ni måste se till att vi får en samlad forskning om arbetsmiljön. Det är oerhört viktigt.

Återupprätta en väl fungerande företagshälsovård! Reformera denna förödande rehabiliteringskedja! Se till att de anställda får möjligheter till kompetensutveckling! Det är några av de förslag vi lägger fram som vi tycker är relevanta och som flyttar frågan framåt så att fler kan orka jobba till 65 år. Ministern har respekt för dem som orkar jobba efter 65 år. Det är bra. Det har jag också. Men ministern borde också visa respekt för att man vill göra någonting för att de ska orka jobba till 65 år.

Anf. 100 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Fru talman! Jag tackar för interpellationen. Jag tycker att den är mycket viktig. Arbetsmiljön är en viktig del av arbetslinjen. Det handlar om att färre ska slås ut och färre förtidspensioneras. I dag har vi minskat det. Jag tror att det är 150 000 färre förtidspensionärer. Vi har minskat ohälsan. Hälften så många är sjukskrivna hälften så lång tid, vilket är positivt.

Jag har en otrolig respekt för alla dem som går till jobbet, om inte Raimo Pärssinen hörde det tidigare, fast man har ett psykiskt eller fysiskt tufft, tungt och slitsamt arbete. Jag är också införstådd med att en del kommer att drabbas av ohälsa hur mycket vi än gör, och vi ska göra ännu mer.

Jag tror inte att lösningen är så enkel som Raimo Pärssinen säger, nämligen att Arbetsmiljöverket ska göra fler inspektioner. De kommer inte att kunna vara ute i tillräckligt stor utsträckning på de flera hundra tusen arbetsplatser som finns. Det viktiga arbetsmiljöarbetet måste ske ute på arbetsplatserna.

Jag håller med Raimo Pärssinen om att det är viktigt med arbetsmiljöforskning om nya risker och risker som kommer tillbaka. Regeringen bereder de förslag som finns om ett kunskapscentrum för arbetsmiljö. Det kan finnas skäl att sammanhållet sprida forskningsresultat. Däremot tror jag inte att idén att ha ett arbetsmiljöinstitut, som fanns tidigare, är rätt väg att gå. Det tycker inte heller de som satt i Arbetsmiljöpolutiska kunskapsrådet.

Arbetsmiljön är, som jag sade tidigare, en otroligt viktig del i arbetslinjen. Färre ska slås ut, och fler ska kunna komma in och jobba ända upp till pensionsåldern, och de som vill och orkar ska kunna jobba ännu lite längre. Det kommer vi att behöva på sikt för att vi ska kunna ha en bra sjukvård och äldreomsorg.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på interpellation 2011/12:246 om otrygga anställningar

Anf. 101 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Fru talman! Ann-Christin Ahlberg har frågat mig vad jag avser att göra för att minska antalet visstidsanställningar.

Som jag relativt nyligen svarat i ett annat interpellationssvar här i kammaren (interpellation 2011/12:125) ser jag i nuläget inget behov av att göra några större förändringar i lagen (1982:80) om anställningsskydd.

Regeringens främsta mål under mandatperioden är att föra Sverige mot full sysselsättning och att därigenom minska utanförskapet. Centralt i det arbetet är att underlätta skapandet av nya anställningar för grupper med svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden och att skapa möjligheter att kvarstå i arbete.

Målet för arbetsrätten i stort är att skapa förutsättningar för ett arbetsliv som tillgodoser både arbetstagarnas och arbetsgivarnas behov av flexibilitet, trygghet och inflytande.

Alla människor som kan och vill arbeta ska ges möjlighet att göra det utifrån sina förutsättningar. De arbetsrättsliga reglerna i Sverige ger goda förutsättningar för att kombinera trygga förhållanden på arbetsmarknaden med en hög sysselsättningsnivå.

Det ska vara enkelt att anställa. Tillsvidareanställningar ska vara grunden på arbetsmarknaden, men tidsbegränsade anställningar spelar också en viktig roll.

Det är viktigt att de anställningsformer som finns används på ett korrekt och ansvarsfullt sätt. Regeringens stora utmaning handlar om att människor ska komma in på arbetsmarknaden. Alla jobb behövs. Vår politik går inte ut på att hindra olika möjligheter till anställning utan på att driva en politik som skapar fler arbeten.

Mot denna bakgrund avser jag inte att göra något för att minska antalet visstidsanställningar i sig.

Anf. 102 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S):

Fru talman! Tack för svaret, Hillevi Engström! Jag förstår av det svar jag har fått att ministern inte har för avsikt att förändra de villkor som många drabbas av. Jag vet inte om ministern har läst Kommunals rapport *Ständigt standby* som handlar om visstidsanställdas villkor. Där ser man att antalet visstidsanställningar har ökat inom Kommunals organisationsområde. Ca 140 000 personer hade någon form av visstidsanställning år 2010. Det motsvarar 28 procent av alla anställda.

Det handlar inte bara om unga människor, utan över hälften av alla visstidsanställda var över 25 år. Genomsnittsåldern inom kommun och landsting var 35 år. Att vara 35 år och ha en visstidsanställning när man är mitt inne i livet och inte längre räknas som tonåring, även om man kanske så önskar ibland, kan mycket väl innebära att man är förälder till en eller flera tonåringar. Jag tycker att man ska kunna försörja sig själv som 35-åring. Man ska kunna känna en trygghet i att ha arbetstider som man vet om i god tid och inte, som det sägs i rapporten, ofta få veta dem väldigt sent.

Eftersom det här drabbar kvinnor mer än män får det också konsekvenser. Det ger dem inte möjligheter till ett mer jämställt eller jämlikt arbete eller arbetsvillkor. De har inte heller möjlighet att påverka sitt eget liv, försörja sig själva eller förena arbetsliv med familjeliv. Därför tycker vi att det är konstigt att man inte vill göra någonting för att förbättra de villkor som många kvinnor lever under.

Vi vet också att kvinnor fortfarande har sämre löner och anställningsvillkor på olika sätt. Dessa visstidsanställningar är en av orsakerna till att kvinnor tjänar mindre än män. Även om man jämför kvinnor med kvinnor tjänar visstidsanställda enligt den här rapporten 12 procent mindre i grundlön om vi tittar på heltid. Men vi vet att en visstidsanställd ofta får nöja sig med en väldigt låg sysselsättningsgrad, alltså deltid. Då blir den faktiska inkomstskillnaden så hög som 51 procent. Detta påverkar givetvis inkomsten varje månad. Det påverkar hälsan och ger sämre möjligheter att klara sin egen eller sin familjs ekonomi om man blir sjuk eller arbetslös eller den dagen man blir pensionär.

År 2010 var 70 000 fler kvinnor än män visstidsanställda. Det är en siffra som talar för sig själv. Att vara visstidsanställd är ingen snabb väg till ett fast jobb. I Kommunals rapport *Ständigt standby* påvisas att efter

tre års visstidsanställning har hälften fortfarande en visstidsanställning. Därför tycker vi att det är beklagligt att ministern inte har för avsikt att göra någonting åt det.

Prot. 2011/12:81
13 mars

*Svar på
interpellationer*

Anf. 103 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Fru talman! Jag kan hålla med om att många kommuner och landsting där kvinnor arbetar inte är särskilt bra arbetsgivare. Det är viktigt att de flesta anställningar på arbetsmarknaden är tillsvidareanställningar. Där har arbetsmarknadens parter ett mycket stort ansvar om man tror på den svenska modellen, och det gör regeringen. Vi har också gjort förändringar när det gäller allmän visstidsanställning och gjort en begränsning. Om man jobbar som visstidsanställd under mer än två år under en femårsperiod ska det leda till en tillsvidareanställning.

Låt mig också säga att visstidsanställningar kan vara av en mängd olika slag. På en sådan könssegregerad arbetsmarknad som just kommuner, landsting och vårdsektorn är väldigt många kvinnor, och väldigt många är borta kortare eller längre perioder på grund av graviditet, föräldraledighet och den typen av ledigheter. Därför kommer det alltid att behövas ett viss mått av vikarier.

Det är skillnad på visstid och visstid. En del visstidsanställningar kan vara under ett år eller ännu längre tid, men det kan också röra sig om rena springvikarier. Och det stora bekymret är väl dessa som alltid är standby.

Jag tycker att arbetsmarknadens parter har ett mycket stort ansvar att ta tag i den frågan och se till att de allra flesta anställningar är tillsvidareanställningar. I grunden är detta en viktig jämställdhetsfråga. Det är väl inte för inte som parterna på arbetsmarknaden inte har tagit den på samma allvar som man skulle ha gjort om arbetsmarknaden hade varit lite mindre könssegregerad. Där tror jag att parterna har en hemläxa att göra.

Anf. 104 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S):

Fru talman! I den här rapporten redovisas också det utanförskap som man får som visstidsanställd. Man får inte åka på konferenser, man får inte gå utbildningar och man får inte ens åka på de föreläsningar som de allra flesta får. Man vågar inte säga vad man tycker och tänker för man är rädd för att förlora en eventuell anställning. Man är också lite mindre benägen att ställa krav, även om det är reglerat i lag eller kollektivavtal att man har rätt att göra det. Nära hälften säger också att de inte fått löneförhöjning, och 45 procent har inte fått ta del av några som helst kompetensutvecklingsåtgärder.

Vi vet, precis som ministern också håller med om, att kvinnor är mer drabbade av de här otrygga anställningsformerna. Ändå gör man ingenting åt det. 70 000 fler kvinnor än män har det på det här sättet. Vi vet redan i dag att löneskillnaderna är väldigt stora med heltidsmått mätt oavsett vilket yrke man tittar på. Tar vi dessutom i beaktande att de som är visstidsanställda bara har halva lönen blir skillnaden ännu större då man ju inte betalar halva hyran eller halva matkassen för att man är visstidsanställd.

Om man tycker att det är viktigt att kvinnor ska ha goda anställningsvillkor och löner som går att leva på måste man se på de strukturer som

finns i samhället. Det är också viktigt att man inte pratar som om det vore ett ungdomsproblem och att de har en kort väg in på arbetsmarknaden, för så ser inte verkligheten ut. Det är inte bara på kommun- och landstingssidan där vi själva kan påverka som detta är ett problem, utan det är ganska vanligt på många fler ställen.

Den faktiska inkomstskillnaden mellan att ha en fast anställning och en visstidsanställning är 51 procent. Hälften av Kommunals medlemmar är visstidsanställda efter tre år. Det är en väldigt lång tid. Genomsnittsåldern är 35 år. Då är man inte längre ny på arbetsmarknaden, och man har all rätt att kunna försörja sig.

Hälften av alla visstidsanställda på hela arbetsmarknaden får besked mindre än en vecka i förväg om hur man ska jobba. Det är väldigt svårt att planera vardagen och för hur familjen ska ha det. Det påverkar barn och vuxna.

Var femte kvinna uppger att deras beslut att skaffa barn påverkas av anställningsformen. Jag har aldrig hört någon man säga att han inte har för avsikt att skaffa barn för att han har en otrygg anställning, utan det är kvinnorna som känner så. Det här är en jämställdhetsangelägenhet som man måste ta på största allvar. Man diskriminerar faktiskt kvinnor på arbetsmarknaden. Det är inte okej att det är så 2012.

Vi vet också att det här är en ekonomisk fråga för många arbetsgivare. Men vi vet att man kan vinna ännu mer ekonomiskt sett om man faktiskt städar upp bland alla visstidsanställda. Nynäshamn är ett typiskt exempel där man har tjänat mycket pengar på att sortera bort en hel del anställningsformer och organisera på ett mycket mer modernt sätt. Det har gett goda ekonomiska resultat.

Anf. 105 EVA-LENA JANSSON (S):

Fru talman! Jag hade inte tänkt gå in i den här debatten, men jag kunde inte låta bli efter en kommentar från statsrådet. När regeringen får kritik från EU-kommissionen när det gäller det här med visstidsanställningar är det väl rimligt att man tar ansvar? Man pratar om att kommunerna har ansvar, landstingen har ansvar, arbetsgivare har ansvar och facken har ansvar – men regeringen då? Har inte regeringen ett ansvar? Har man inte ett ansvar att lägga fram en lagstiftning så att man kommer till rätta med de problem som Ann-Christin Ahlberg lyfter fram här?

Det vore väl relevant att svara på frågan: Vad tänker regeringen göra? Ska man fortsätta att skylla på andra? Om man inte vill ta ansvaret kan man lika gärna lämna walk over, tycker jag.

Fru talman! Det vore intressant att höra om regeringen har ansvar för de här frågorna och om man i så fall tänker ta ansvar för dem. Det har visat sig att de som är visstidsanställda mår sämre. Vill man göra någonting åt det borde man väl göra någonting som ansvarig regering, tänker jag. Det blir intressant att höra vad statsrådet säger.

Anf. 106 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Fru talman! Det är otroligt viktigt att vi har flera vägar in på arbetsmarknaden. Det jag sade i mitt svar var att jag inte är beredd att stänga dörrar för människor att komma in på arbetsmarknaden. Jag tror inte heller att Socialdemokraterna är det, för det kommer alltid att behövas visstidsanställda. Människor blir sjuka, är barnlediga och så vidare, och

då kommer det att behövas vikarier. Detsamma gäller vid arbetstoppar. Det är alltså en viktig del av arbetsmarknaden.

Det jag är förvånad över är att de svenska arbetsmarknadsparterna till exempel tecknar kollektivavtal som gör det möjligt att med en veckas varsel, på det sätt som Ann-Christin Ahlberg beskriver det, kalla in människor efter behov. Om man tror på den svenska modellen måste man också försäkra sig om att parterna har den möjligheten att teckna kollektivavtal och köpa och sälja i den svenska modellen. Visstidsanställningarna fyller en viktig funktion, skulle jag vilja säga.

Jag kan också se att Socialdemokraterna är skeptiska till bemanningsföretag. Det är enligt dem inte heller så bra med bryggor in på arbetsmarknaden via bemanningsbranschen till exempel. Vi behöver väldigt många bryggor och vägar in på arbetsmarknaden, och vi kan inte stänga dem om vi ska nå målet om full sysselsättning.

Svaret på Eva-Lena Janssons fråga är att regeringen bereder frågan som rör kommissionen och visstidsdirektivet, och där kommer vi att återkomma.

Anf. 107 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S):

Fru talman! Vi socialdemokrater hade lagt fram ett förslag när vi var i regeringsställning att vi skulle minska visstidsanställningarna. Det tog regeringen bort fortare än kvickt när den tillträdde 2006. Det var då något som man aktivt gjorde när man försämrade för dem som har visstidsanställningar.

Kommunal har påvisat att det inte är någon snabb väg in på arbetsmarknaden att få en visstidsanställning. När genomsnittsåldern är 35 år bland de visstidsanställda måste man väl som arbetsmarknadsminister ta på största allvar att det behövs förändringar.

Ministern säger att visstidsanställningar fyller en viktig funktion. Om man vågar tänka lite mer modernt inser man att det finns mycket bättre lösningar på detta. Man kan ha anställningsformer där man kan förena arbetsgivarens och arbetstagarens intressen, där arbetstagaren kan vara med i planeringen och påverka arbetet och framför allt vara med i löneutvecklingen och få en lön han kan leva på, precis som alla andra. Det är väl inget orimligt krav att en 35-åring ska kunna försörja sig själv.

Sju av tio på hela arbetsmarknaden vill ha en tillsvidareanställning. Om man har en politisk vilja gör man någonting åt det, och det tycker jag är viktigt. Det är lika viktigt för kvinnor som det är för män att kunna försörja sig själva och sin familj. I dag är det ett gammalt och förlegat system som råder att det är mannen som är den enda försörjaren.

Vi tycker att man måste rensa upp där och se över lagstiftningen.

Anf. 108 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Fru talman! Tack för interpellationen, Ann-Christin Ahlberg! Jag håller med om att det här i grunden är en jämställdhetsfråga. Kvinnor behandlas sämre på den svenska arbetsmarknaden och kan inte försörja sig i samma utsträckning som män, och kvinnor drabbas av ohälsa och utslagning i större utsträckning.

Som jag nämnde i en tidigare interpellationsdebatt handlar det ofta om kvinnor inom vård och omsorg och läraryrken där vi offentliga arbetsgivare är ansvariga. Det ser illa ut i många kommuner och landsting,

såväl alliansstyrda som socialdemokratiskt styrda, där man inte ser till den här kategorin viktiga medarbetare.

På sikt kommer man att tvingas göra det när vi ser på rekryteringsbehovet. Vi har flera hundra tusen som ska rekryteras till vård och omsorg, och vi kan se att ungdomar i dag i väldigt liten utsträckning söker sig till vård- och omvårdnadsprogrammen på gymnasieskolan. Dessutom har många som arbetar i den sektorn inte relevant utbildning. De har gått helt fel program men hamnar ändå ofta i hemtjänst och i vård- och omsorgsyrken.

Det är klart att det inte är bra, men samtidigt tror jag att arbetsmarknadens parter bör ha förmågan att råda bot på det förhållandet. Tror man på den svenska modellen, att den ska få finnas kvar, måste parterna ta ett större ansvar. Det är dessutom högst rimligt, som Ann-Christin Ahlberg säger, att även kvinnor ska kunna försörja sig på sin lön. Det är grunden i ett samhälle att kvinnor och män har ett jämställt förhållande.

Mitt svar i den här frågan är inte att detta kan uppnås genom lagstiftning. Vi som är arbetsgivare inom den offentliga sektorn sitter själva på makten och kan därmed se till att kvinnor har goda arbetsförhållanden och i större utsträckning kan leva på sin lön. Jag tror att visstidsanställningar är en viktig brygga in på arbetsmarknaden, men grunden är att de flesta anställningar ska vara sådana som i dag, och som också ökar, nämligen tillsvidareanställningar.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på interpellationerna 2011/12:248, 261 och 266 om arbetslöshetsersättningen

Anf. 109 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Fru talman! Johan Andersson har frågat mig hur jag ser på problematiken att så få omfattas av arbetslöshetsförsäkringen och om jag avser att vidta några åtgärder med anledning av det. Han har också frågat vilka långsiktiga ambitioner jag har med arbetslöshetsförsäkringen. Eva-Lena Jansson har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder för att ändra arbetsvillkoret i arbetslöshetsförsäkringen. Gunvor G Ericson har frågat mig om jag avser att se över kvalifikationsreglerna för a-kassan.

Regeringens mål är full sysselsättning. Alla som kan och vill ska kunna arbeta utifrån sin egen förmåga. Sedan regeringen tillträdde 2006 har en rad reformer genomförts för att stärka arbetslinjen. Vi har infört jobbskatteavdraget, halverat arbetsgivaravgiften för ungdomar och sänkt restaurangmomsen, för att nämna några av dessa reformer. De reformer som har skett när det gäller arbetslöshetsförsäkringen är en del i detta arbete.

När vi nu ser en oro i världsekonomin i form av en skuldskris behöver vi prioritera en offensiv jobbpolitik. Det handlar dels om att skapa bättre förutsättningar för tillväxt och sysselsättning, dels om aktiva insatser för omställning. I budgetpropositionen för 2012 satsar regeringen ytterligare 8 miljarder kronor de närmaste åren på en förstärkt arbetsmarknadspolitik i form av exempelvis mer arbetspraktik, mer arbetsmarknadsutbildning och fler arbetsförmedlare.

Arbetslöshetsförsäkringen är en omställningsförsäkring, en försäkring som syftar till att ge trygghet under en omställningsperiod för den som går från ett arbete till ett annat. För att få del av försäkringen ska man även ha arbetat i viss omfattning. Det är rimligt, och vi anser inte att det förhållandet behöver ändras.

Gunvor G Ericson har frågat mig vilka åtgärder jag har för avsikt att vidta för att förbättra trygghetssystemen för den stora grupp som nu står helt utanför samt vilka åtgärder jag avser att vidta för att förhindra att arbetslösa utan ersättning hänvisas till försörjningsstöd. Alla som uppfyller arbetsvillkoret, det vill säga har arbetat ungefär halvtid under sex månader, kan kvalificera sig till grundförsäkringen.

Arbetslöshetsförsäkringen består av två delar, dels en grundförsäkring, dels en frivillig inkomstrelaterad försäkring. Det är naturligt att ersättningen ser olika ut beroende på om den sökande har valt att ansluta sig till den frivilliga delen av arbetslöshetsförsäkringen eller inte. Regeringen har i budgetpropositionen för 2012 föreslagit reformer av försörjningsstödet i syfte att minska marginaleffekterna vid arbete.

Det är viktigt att se helheten i politiken. En del av dem som tidigare fick ersättning från arbetslöshetsförsäkringen får nu aktivitetsstöd inom garantierna. Tidigare kunde en ny ersättningsperiod i arbetslöshetsförsäkringen beviljas när dagarna tagit slut. Numera deltar individerna i stället i jobb- och utvecklingsgarantin, och en ungdom kommer in i jobbgarantin för ungdomar efter tre månader.

Ungefär 60 procent av de arbetslösa som var inskrivna hos Arbetsförmedlingen 2011 uppbar antingen arbetslöshetsersättning eller aktivitetsstöd. Denna andel har inte alls minskat i samma utsträckning som om man bara ser till ersättning från arbetslöshetsförsäkringen.

Eva-Lena Jansson har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder för att avgiften till arbetslöshetsförsäkringen sänks. Vi har inte för avsikt att göra några förändringar av avgiften. Regeringen vill ha en arbetslöshetsförsäkring som i möjligaste mån är försäkringsmässig och där kostnaderna för arbetslösheten blir tydligare.

Gunvor G Ericson har vidare frågat mig vilka åtgärder jag har för avsikt att vidta för att minska det verkliga utanförskapet. Regeringen bedriver en långsiktig sysselsättningspolitik för att möta utanförskapets utmaningar. Det innebär en kombination av åtgärder för att stimulera arbetsutbudet och efterfrågan på arbetskraft samt förbättra matchningen på arbetsmarknaden. Särskilda satsningar har inriktats på dem som står längst från arbetsmarknaden. Regeringens reformer har inneburit att nya grupper som varit borta från arbetsmarknaden lång tid nu kommit in på arbetsmarknaden.

Allt fler människor tar avgörande steg från utanförskap och närmar sig arbetslivet. Ett sätt att mäta utanförskapet är att titta på antalet personer som försörjs i de olika trygghetssystemen, så kallade helårsekvivalenter, och enligt det måttet har utanförskapet minskat med 165 000 personer 2010 jämfört med 2006. Regeringen tänker fortsätta med en offensiv jobbpolitik för att minska utanförskapet ytterligare.

Gunvor G Ericson har också frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att utlandsfödda ska få samma möjlighet att delta i Arbetsförmedlingens program sett till de stora förändringar som skett sedan 2007. Inom ramen för den generella arbetsmarknadspolitiken är långtidsarbets-

lösa en prioriterad grupp, och utrikes födda utgör en del av denna grupp. Utöver det har flera insatser genomförts – inestegsjobben och nystartsjobben med en särskild profil för nyanlända. Dessutom har etableringsreformen införts; den har varit i kraft i ungefär ett år.

Sammantaget står regeringen för en inkluderande arbetslinje med en aktiv arbetsmarknadspolitik för att öka sysselsättningen och därmed minska utanförskapet.

Då Gunvor G Ericson, som framställt en av interpellationerna, anmält att hon var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav förste vice talmannen att Mehmet Kaplan i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 110 JOHAN ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag tackar arbetsmarknadsministern för svaret. Skälet till att jag ställde interpellationen var att vi för ett par veckor sedan hade en redovisning i arbetsmarknadsutskottet av Arbetsförmedlingen. Då var det en särskild fråga – jag kommer inte ihåg vilken ledamot som ställde den – om detta med ersättning, alltså hur många arbetssökande som har rätt till ersättning från försäkringen. Han hade svårt att få svar i samband med redovisningen, och därför fick vi senare en kompletterande handling som visade att så många som 61 procent år 2011 på årsbasis inte hade ersättning från försäkringen.

Detta märker vi naturligtvis i våra kommuner. Jag får rapporter om att försörjningsstödet sticker i väg i många av våra kommuner – jag tror att ministern själv också nämnde det. Många har trots att det enkom berott på sjukförsäkringen, förutom andra delar, men det visar sig att det också har att göra med ersättningssystemet när det gäller arbetslöshetsförsäkringen.

Jag vet mycket väl att det pågår en utredning om hur det ska se ut beträffande a-kassan framgent, men vad jag förstår av ministrarnas svar i den här delen är man inte beredd att ändra de villkor som ligger till grund för att få rätt till ersättning.

Efter att vi haft detta uppe i utskottet har det förekommit en hel del artiklar om det i medierna. Dagens Nyheter hade en stor artikel den 23 februari med rubriken ”Ministern öppnar för nya a-kassaregler”. När jag öppnade tidningen tänkte jag: Vad bra att man vill se över den delen. När jag sedan läste artikeln blev jag dock ganska besviken. Det var inte riktigt så. Nu vet vi att journalister och rubriksättare oftast inte är samma person, så det blev inte riktigt vad jag trodde.

Jag har några korta följdfrågor till arbetsmarknadsministern. Utifrån den redovisning som Arbetsförmedlingen gjort och som ministern i den här delen också bekräftar, och med tanke på den utredning som pågår, undrar jag om man från regeringens sida inte är beredd att trots allt ändra villkoren på något sätt för att fler ska ges möjlighet att träda in i försäkringen. Det handlar alltså om kvalifikationsreglerna och arbetsvillkoren.

Jag tycker att Eva-Lena Jansson har en viktig poäng när hon tar upp detta med kostnaden för att vara med i kassan. Vi har i dag helt orimliga system för hur den beräknas. I yrken som är lågavlönade har man oftast en dubbel eller till och med tredubbel avgift till systemet jämfört med andra yrken; det är beroende av arbetslösheten i respektive yrkeskategori. Det kan i vissa fall kännas ganska knepigt.

Hur resonerar man från regeringens sida nu när det är så pass många som står utan försäkring och prognoserna visar på att det kommer att bli fler och fler som faller ur försäkringen eller inte ges möjlighet att träda in samt med tanke på kostnaderna för försörjningsstödet, framför allt för våra kamrater i våra kommuner? Hur ser man på den kommande försäkringen? Hur ska det se ut?

Anf. 111 EVA-LENA JANSSON (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. I det svar jag fått står det att synpunkter ska lämnas per e-post senast den 5 mars 2012 till Petra Capelle. Men eftersom jag inte fick svaret förrän i går tänkte jag lämna lite synpunkter nu, om statsrådet ursäktar.

Först till min interpellation! Enligt uppgifter från Arbetsförmedlingen står drygt 120 000 arbetslösa utan ersättning från arbetslöshetsförsäkringen. Dessa är därmed hänvisade till att söka försörjningsstöd eller få ekonomiskt stöd av familj och vänner.

Detta ligger helt i linje med regeringens politik. På frågan om hur människor ska kunna försörja sig när krisen uppstått och man inte har rätt till a-kassa svarade statsminister Fredrik Reinfeldt: ”Man får stöd och hjälp av sina föräldrar, sin partner eller på annat sätt. Sist och slutligen finns det ju andra trygghetssystem som fångar upp människor.”

Regeringen har kraftigt försämrat arbetslöshetsförsäkringen, och avgiften till försäkringen har höjts samtidigt som ersättningen har sänkts. Reglerna för att kunna ta del av försäkringen har också förändrats, vilket innebär att många inte klarar av att uppfylla villkoren.

Mina frågor var därför:

”Avser arbetsmarknadsministern att vidta några åtgärder för att ändra arbetsvillkoren i arbetslöshetsförsäkringen?” Svaret är nej.

”Avser arbetsmarknadsministern att vidta några åtgärder för att avgiften till arbetslöshetsförsäkringen sänks?” Svaret är nej även där, om jag förstått det rätt.

I en tidigare interpellationsdebatt angav arbetsmarknadsministern att försämringarna av arbetslöshetsförsäkringen skulle leda till fler arbeten. Arbetsmarknadsministern får nu tillfälle att svara, eftersom hon inte svarade på frågorna tidigare: Hur ger det fler arbeten att försämra arbetslöshetsförsäkringen?

I svaret anger arbetsmarknadsministern helt korrekt att arbetslöshetsförsäkringen är en omställningsförsäkring. Men tidigare har Tomas Tobé och finansminister Anders Borg här kallat de förändringar av arbetslöshetsförsäkringen som vi föreslår för bidragspolitik. Vilken är regeringens linje? Är det en omställningsförsäkring eller ett bidrag?

När det gäller arbetsmarknadspolitiken pratar regeringen om fas 3. Man pratar i alla fall om jobb- och utvecklingsgarantin. Frågan är hur det hänger ihop med arbetslöshetsförsäkringen. Jag frågar om arbetslöshetsförsäkringen och vill veta varför man inte vill genomföra några förändringar. Det vi ser i dag är att andelen som lever på försörjningsstöd ökar. Hur kan det vara en aktiv arbetslinje? Det skulle jag vilja veta.

Fru talman! Jag hoppas att arbetsmarknadsministern kan komma tillbaka och ge lite tydligare svar till mig på frågorna.

Anf. 112 MEHMET KAPLAN (MP):

Fru talman! Jag tackar arbetsmarknadsminister Hillevi Engström för svaret.

Frågorna som min kollega Gunvor G Ericson har ställt överensstämmer i viss mån med dem som ställts av mina socialdemokratiska kolleger Eva-Lena Jansson och Johan Andersson, så det kommer antagligen att bli en del upprepningar. Men för att bespara ministern upprepningarna vill jag lyfta fram den sista delen, som de andra interpellanterna inte har lyft fram. Det handlar om vad arbetsmarknadsministern avser att vidta för åtgärder för att utlandsfödda ska få samma möjlighet att delta i Arbetsförmedlingens program och vad som har hänt sedan 2007.

Botkyrka kommun i södra Stockholmsområdet har beställt en speciell utredning från Statistiska centralbyrån. Den heter *Från osynliga till synliga*. Där har man kunnat påvisa att ca 15 procent av invånarna i den norra kommundelen står utanför systemet helt och hållet. De har varken försörjningsstöd eller någon arbetslöshetsförsäkring. Man skulle kunna kalla det "extra allt-utanförskap". Utanförskapet har Moderaterna varit väldigt noga med att beskriva som en akilleshäla för tidigare socialdemokratiska regeringar. Men vad är det som håller på och växer, och vad är det som gör att vi i dag har det här ultrautanförskapet, som gör att människor till och med står utanför det mest basala försörjningsstödet?

Detta vill jag koppla ihop med den sista delen av interpellationen som Gunvor G Ericson ställde, nämligen vilka åtgärder som ministern avser att vidta för utlandsfödda generellt men framför allt i de områden som en del av regeringsunderlaget, nämligen Folkpartiet, då och då brukar utmåla som utanförskapsområden. Det gäller vårt närområde här i Stockholm och i Stockholms län, där ministern också har sin hemvist.

Jag vill också ställa en fråga om siffror. Naturligtvis kan man hantera de här siffrorna på lite olika sätt, som vi fick höra i arbetsmarknadsministerns svar. Arbetsmarknadsministern pratar om helårsekvivalenter. En och en halv miljon står utanför a-kassan och är helt oförsäkrade. Tycker arbetsmarknadsministern att detta är tillfredsställande? Vad avser hon att göra för att hantera detta?

Anf. 113 ULF NILSSON (FP):

Fru talman! Jag har under några timmar följt de interpellationsdebatter som pågått. Det är en väldigt svart bild som målas upp av oppositionen. Trots att Europa befinner sig i en stor ekonomisk kris stämmer inte den helsvarta bilden av Sveriges situation som oppositionen försöker framställa. Det är fortfarande fler som arbetar i dag i Sverige än 2006, när vi hade högkonjunktur och socialdemokratisk regering.

Det motsäger dock inte att det är alldeles för många som inte har ett arbete. Särskilt bekymmersamt är det naturligtvis för alla de ungdomar som av olika orsaker inte kommer in på arbetsmarknaden. Varje människa som är utanför måste vi ta på allvar, och alla som vill och kan arbeta ska naturligtvis ges möjlighet att göra det. Men visst är det så att den största ekonomiska krisen sedan 1929 har satt sina spår, precis som skuldkrisen i EU har gjort, även om Sverige har klarat sig bra rent ekonomiskt.

Det är också viktigt att påpeka att det är 200 000 färre människor sjukfrånvarande i dag. Det beror på att vi har fått en aktivare sjukskriv-

ningsprocess och att 17 miljarder kronor på tre år har satsats på aktiv rehabilitering. Så sent som förra året rehabiliterades med extra pengar 52 000 människor. Det är klart att arbetslöshetssiffrorna hade sett mycket bättre ut om de här människorna hade varit förtidspensionerade. Det var detta som skedde under den förra regeringen. Då var det en väldigt tydlig koppling mellan arbetslösheten i ett län och hur många människor som snabbt förtidspensionerades från Försäkringskassan. Den vägen, att dölja arbetslösheten med förtidspensionering och långtidssjukskrivning, vill vi inte ha tillbaka.

Det är naturligtvis viktigt att människor får olika slags hjälp att komma tillbaka med stöd som lönebidrag och så vidare när det behövs. Men självklart är också ersättningen viktig. A-kassan, arbetslöshetsförsäkringen, ska trygga tillvaron under en omställningsperiod. Man ska kunna koncentrera sig på att söka arbete och förbereda sig för det.

För Folkpartiet är det en hjärtefråga att arbetslöshetsförsäkringen borde ingå i socialförsäkringssystemet som en allmän och obligatorisk arbetslöshetsförsäkring för alla. Min fråga här är varför inte Socialdemokraterna driver detta. Det är tre länder med allmänna statliga försäkringssystem i världen som inte har en allmän arbetslöshetskassa. Det är Danmark, Finland och Belgien.

Alliansen har arbetat med detta men ännu så länge inte kommit fram till en bra teknisk lösning, och det får man respektera. Men vad jag inte förstår är varför Socialdemokraterna inte arbetar för en statligt garanterad allmän obligatorisk a-kassa som skulle ge alla en trygghet. Jag vore glad om jag kunde få svar på det i dag.

Anf. 114 TOMAS TOBÉ (M):

Fru talman! Jag vill tacka både för arbetsmarknadsministerns svar och för interpellationerna.

Det är tveklöst så att om vi noga studerar den grupp som bland annat har rapporterats om som står utan ersättningar är det helt överväldigande två grupper som är överrepresenterade. Det är utrikes födda och unga. Detta är ett resultat av att vi behöver fler utrikes födda och fler unga som kommer in i sysselsättning. Det är jobb som är vägen till en a-kassa.

Det som är viktigt för dem som följer debatten är att det låter lite grann, i synnerhet från företrädare för Socialdemokraterna, som att man vill göra något åt situationen när det gäller med vilka villkor man ska kvalificera sig in i arbetslöshetsförsäkringen. Det kan finnas lite anledning att se hur det är i verkligheten.

Jag har haft förmånen att sitta i arbetsmarknadsutskottet sedan 2006. Jag har väntat 2007, 2008, 2009, 2010, 2011 och även 2012 på ett besked. Vad tycker Socialdemokraterna om arbetsvillkoret? Det har gått igenom ganska många socialdemokrater under den tiden: Sven-Erik Österberg, Berit Högman och nu Ylva Johansson. Det har inte lämnats något konkret besked.

Därför är det väldigt bra att vi har debatten här i dag. Vi hör socialdemokratiska företrädare säga att vi måste ändra arbetsvillkoret. Man tycker att arbetsmarknadsministern borde ändra på arbetsvillkoret. Ge ett besked här i dag: Vad är det som gäller för antalet timmar? Är det 70 timmar, 50 timmar eller 80 timmar? Vad är det socialdemokratiska beskedet?

Är kanske det socialdemokratiska beskedet att man bara vill klaga? Man vill klaga på regeringen och inte ta ansvar för att lägga fram fullt finansierade förslag till Sveriges riksdag. På alla andra punkter när det gäller arbetslöshetsförsäkringen är man väldigt noggrann. Där är man noggrann ned på kronan. Men när det gäller just arbetsvillkoret som vi diskuterar här i dag finns det inga besked. De väntar vi fortfarande på.

Regeringen har tagit initiativ till att vi nu har en parlamentarisk socialförsäkringsutredning. Här är Nya moderaterna och Alliansen mycket tydliga med att vi vill hitta sätt att utveckla våra trygghetssystem. Vi vill tillsammans med både Socialdemokraterna och Miljöpartiet mycket noga diskutera: Kan vi hitta andra former för finansiering? Kan vi hitta system så att fler omfattas? Kan vi hitta sätt att utveckla våra trygghetssystem?

Där finns det många förslag som vi ska pröva. Ulf Nilsson lyfter bland annat upp detta med en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. En annan fråga som man kan ställa sig handlar om det vi debatterar här i dag. Ska villkoren kanske baseras på inkomst i stället för arbetade timmar?

Det är otroligt intressanta frågor som vi i utredningen just nu överväger. Vi från Nya moderaterna är mycket tydliga om att vi tar det på mycket stort allvar för att säkerställa att vi får försäkringar som bidrar till att vi har en bra omställning på svensk arbetsmarknad.

Det vore välkommet om Socialdemokraterna i dag kan ge besked om: Vad är kravet på arbetade timmar i arbetsvillkoret? Det duger inte att bara stå och klaga på regeringen år efter år.

Anf. 115 PATRIK BJÖRCK (S):

Fru talman! Nu börjar det bli riktigt intressant. Jag välkomnar Folkpartiet in i debatten. Det är skönt att Folkpartiet och Centerpartiet har börjat ifrågasätta det moderata misslyckandet i arbetsmarknadspolitik. Det tar jag till mig och tycker jag är positivt. Folkpartiets medel för att lösa misslyckandet kanske jag inte är riktigt lika imponerad av. Men det finns åtminstone en viss sjukdomsinsikt som man inte kan se hos Moderaterna i regeringen. Det tackar jag för, Ulf Nilsson.

Ulf Nilsson frågar varför vi inte vill förstatliga a-kassan. Svaret är väldigt enkelt: Det löser inga problem. Min motfråga blir: Kan Ulf Nilsson beskriva vilket problem ett förstatligande av a-kassan skulle lösa? Jag tror att Ulf Nilsson ska tänka sig noga för innan han försöker svara på den frågan.

Tomas Tobé höjer tonläget. Jag hör till den typen av debattörer som tycker om det. Men när Tomas Tobé ger sig ut på så här hal is och inte ens har skridskor på sig får Tomas Tobé stora bekymmer. Tomas Tobé har många förslag för att förbättra försäkringssystemen, till exempel obligatoriet.

Jag kan inte begära av Ulf Nilsson att han ska klara av att förklara hur obligatoriet skulle förbättra försäkringen. Men jag skulle kunna begära det av Tomas Tobé som är arbetsmarknadsutskottets ordförande och sitter i Socialförsäkringsutredningen. Tomas Tobé vet precis det som jag vet, fru talman, och det som arbetsmarknadsministern vet, att ett obligatorium förbättrar inte försäkringen någonting.

Att använda inkomst i stället för tid som kriterium är ett spännande kreativt förslag som ska få in fler i försäkringen. När vi fick det föredra-

get för oss i måndags, häromdagen, såg Tomas Tobé att det förslag som förelåg skulle innebära status quo. Det var varken fler eller färre som skulle komma in i försäkringen med det förslag man lade fram om man hade inkomst i stället för arbetad tid. Detta vet Tomas Tobé. Men Tomas Tobé försöker att med dimridåer skapa en uppfattning att det finns många förslag.

Jag ska återgå till arbetsmarknadsministern, som egentligen är den som vi ska ägna vår energi och tid åt i en interpellationsdebatt. När den artikelserie i Dagens Nyheter som Johan Andersson hänvisade till kom blev arbetsmarknadsministern lite ställd och lite skakad. Det kan jag förstå.

Arbetsmarknadsministern hade inga svar på journalisternas frågor om vad hon skulle göra när så många stod utanför försäkringen. Hon svarade då: Vi har en utredning som ska titta på det. Bekymret var att man längre ned i artikeln kunde läsa det som vi vet, arbetsmarknadsministern vet och Tomas Tobé vet som sitter i utredningen. Några sådana direktiv finns inte till utredningen att titta på det.

Nästa dag kom den elaka journalisten tillbaka och ställde frågan med den kunskapen. Då säger arbetsmarknadsministern: Jag tycker att utredningen ska titta på det ändå. Man kan väl ta lite initiativ och vara lite kreativ. Hon menade: Ska några direktiv mer eller mindre spela så stor roll?

Okej. Vi skulle kunna titta på det. Jag ställde den frågan till Socialförsäkringsutredningens ordförande. Jag kan säga er utan att avslöja för mycket att jag fick ett lite besvärat svar.

Jag skulle i stället kunna ställa den frågan här i kammaren. Kommer vi i Socialförsäkringsutredningen att få några direktiv om att se över arbetslöshetsförsäkringen så att den omfattar fler? Det skulle arbetsmarknadsministern kunna svara på här i dag.

Anf. 116 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Fru talman! Jag har väldigt stor respekt för många socialdemokrater. Men jag har väldigt lite respekt när man betar sig på det sätt som Patrik Björck gör. Han talar om att det saknas sjukdomsinsikt. Man ska tänka sig noga för. Ministern blev lite ställd och lite skakad och hade inga svar. Det är ett raljant och icke acceptabelt beteende, tycker jag. Det är en härskarteknik som i varje fall inte imponerar på mig.

Det är klart att man kommer fram med rallarsvingarna när orden tar slut. Jag tycker att det är ynkligt.

Som svar på den riktiga frågan, som jag nämnde i mitt interpellationssvar: Det handlar om att ungefär 60 procent av alla arbetslösa har en ersättning i form av arbetslöshetsersättning, aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning.

Men den stora frågan – som är väldigt viktig, och därför tycker jag också att det är opassande att bete sig på det sätt som Patrik Björck ger uttryck för – handlar om att väldigt många utrikes födda inte kommer in på arbetsmarknaden och inte får chansen att etablera ett arbetsvillkor. Jag tror att vi är överens om att det ska finnas ett arbetsvillkor i en omställningsförsäkring.

Som svar på Mehmet Kaplans fråga om norra Botkyrka, utanför systemet helt och hållet: Ja, det är den stora utmaningen. Det är den stora

och svåra frågan, där vi behöver anstränga oss till det yttersta tillsammans, skulle jag våga säga. Det finns ingen quick fix.

Jag vet att integrationsministern jobbar aktivt med frågorna, och jag vet också att Mehmet Kaplan är engagerad. Etableringsreformen är en del. Det gäller också att tidigt nå arbetslösa personer genom profilering och att ha en bättre validering men också att förhindra fördomar och unkna inställningar. Det är väldigt mycket som krävs.

Jag vet att många utrikes födda har god kompetens. Det handlar inte om att man inte har utbildning. Arbetsgivarna är rädda för att anställa personer som inte är födda i Stockholm eller Skåne.

Vi behöver alla de här personerna, och jag vet att jag men också integrationsministern och andra försöker göra mycket mer på det här området. Vi har bland annat under det senaste året rest runt i landet för att lyssna på bra exempel, tillsammans med Tobias Billström, för att se vad vi kan lära oss av goda exempel och hur man kan sprida dem på ett bättre sätt. Den frågan är oerhört angelägen.

Men i grunden tycker jag att a-kassan ska vara en försäkring som man kvalificerar sig till och att det ska vara omställningsförsäkring.

Anf. 117 JOHAN ANDERSSON (S):

Fru talman! Tack, ministern, fast jag känner att jag inte har fått svar på frågan om vad man egentligen vill med a-kassan från ministrarnas sida och hur man ser på omställningsförsäkringen!

140 000 personer uppskattar man i dag står utanför någon form av ersättning, antingen arbetslöshetsersättning eller aktivitetsstöd – 140 000 personer! Hur försörjs de i dag?

Många av dem försörjs via försörjningsstöden i kommunerna, utan att kommunerna har fått några resurser för detta. I min hemkommun hade vi förra veckan en ganska lång diskussion om det. Man ser att kostnaderna nu håller på att öka. Vi har kanske trott att det i första hand har hängt ihop med de förändringar i sjukförsäkringen som den borgerliga regeringen har genomfört. Men nu ser vi också att många drabbas kring detta.

Jag vill fråga ministern och regeringen: Har ministern och regeringen någon ambition att stärka upp gentemot kommunerna? Om det nu inte finns någon vilja att ändra i försäkringen när det gäller villkoren, att öka möjligheten för enskilda individer att få inträde i försäkringen, finns det då en ambition från regeringens och ministrarnas sida att verka för att öka möjligheterna för kommunerna att klara sin ekonomi framgent?

Jag tror att detta kommer att bli ett ganska stort bekymmer – inte i alla kommuner men i många kommuner där man har hög arbetslöshet, hög ungdomsarbetslöshet och kanske också en grupp av utrikes födda.

Tomas Tobé gav sig in i debatten när det gäller förslag från Socialdemokraterna beträffande försäkringen. En del som du, Tomas, glömde att nämna i ditt inlägg var det tillkännagivande som faktiskt finns när det gäller deltidsbegränsningen. Det gjorde vi i utskottet förra året, om jag kommer ihåg rätt. Det har regeringen inte hanterat i dagsläget. Det är en del som man kan ta som en tråd ganska omgående.

Anf. 118 EVA-LENA JANSSON (S):

Fru talman! Jag noterar att arbetsmarknadsministern valde att inte svara på mina frågor. Nu har jag ställt en fråga tre gånger. Jag ställer den en gång till.

Arbetsmarknadsministern har påstått i sitt svar att försämringarna av arbetslöshetsförsäkringen leder till fler arbeten. Min enkla fråga är: Hur då? Hur blir det fler jobb? Blir det liksom fler jobb därför att människor blir fattigare? Eller vad är det som uppstår som gör att det blir fler jobb när man gör dessa försämringar i a-kassan? Är det därför att fler socialbidragshandläggare anställs? Man måste ha ett kreativt tänkande, tänkte jag. Berätta ändå!

Statsministern säger: ”Man får stöd och hjälp av sina föräldrar, sin partner eller på annat sätt. Sist och slutligen finns det ju andra trygghets-system som fångar upp människor.” Då utgår jag från att det är regeringens politik att fler ska leva på socialbidrag.

Vi vet att den här regeringen har ökat inkomstskillnaderna i Sverige. Det är till och med så att det sitter ledamöter här just nu som har skrivit på sin blogg att det är bra med ökade inkomstskillnader i Sverige. Jag tycker inte det. Men jag vill ändå veta: Hur blir det fler jobb?

Sedan ställde jag en annan fråga till ministern. Finansministern och även Tomas Tobé här i kammaren har sagt att när vi vill förändra och förbättra arbetslöshetsförsäkringen driver vi en bidragspolitik. Då är min fråga: Är arbetslöshetsförsäkringen en omställningsförsäkring eller ett bidrag?

Det vore bra om statsrådet kunde tala om det, eftersom det är statsrådet som förfogar över just arbetslöshetsförsäkringen. Jag tycker att det är viktigt. För mig är det en omställningsförsäkring, en viktig del av socialförsäkringssystemet. Men framför allt handlar det inte om bidrag. Man betalar in till en försäkring, och då ska man också vara försäkrad.

Jag konstaterar också att arbetsmarknadsministern har sagt att hon inte tänker vidta några åtgärder för att ändra arbetsvillkoren och inte tänker vidta några åtgärder för att ändra avgiften till arbetslöshetsförsäkringen. Men om ministern har sagt att Socialförsäkringsutredningen kan titta på det blir frågan: Varför svarade ministern nej till mig?

Fru talman! Det vore intressant för mig att få reda på svaren från statsrådet.

Anf. 119 MEHMET KAPLAN (MP):

Fru talman! Tack, arbetsmarknadsministern, för svar på i alla fall en del av frågorna!

Jag skulle vilja lyfta upp frågan om siffrorna igen. Det handlar faktiskt om människor. Det handlar om det Johan Andersson gjorde tydligt, 140 000 människor som står utanför systemet. Det handlar om 1 463 000 människor som inte är medlem i någon a-kassa och därmed är helt oförsäkrade.

Det är siffror som jag kan tänka mig håller ministern vaken. Jag kan förstå att det inte är helt enkelt att ha det ansvaret, med så många människor som står utanför.

Ulf Nilsson tog upp att vi målar upp en svart bild. Men tanken är väl lite grann att vi är i opposition och måste påtala att det försiggår något

därute som inte är särskilt ljus eller vackert. Vi har problem. Vi har en arbetslöshet bland unga på lite drygt 24 procent.

Fru talman! När man tittar på arbetslöshetssiffror på 8 procent och dessutom en framtid som inte ser så ljus ut, inte minst för utlandsfödda eller unga människor, måste vi ta upp de saker som det har blivit majoritet kring i det utskott som jag sitter i, nämligen den fråga som Johan Andersson tog upp: 75-dagarsregeln.

Vi har en idé om att det Moderaterna och Alliansen kallar arbetslinjen inte riktigt har fungerat, nämligen att människor ska kunna jobba så mycket de klarar av och orkar. Vi har haft möten med människor som jobbar som deltidsanställda och stämplar upp till heltid men också med företagare som har vittnat om att människor säger upp sig därför att de inte har råd att vara deltidsanställda, eftersom de inte får möjlighet att stämpla upp till heltid.

När vi fick majoritet i den frågan hoppades vi att arbetsmarknadsministern och regeringen skulle återkomma i frågan, och vi väntar fortfarande. Det tar säkert sin lilla tid. Det har inte gått så lång tid än.

Sedan har vi den andra frågan, som också hänger ihop med den fråga som min kollega ställde. Systemet måste täcka människor oavsett vilken livssituation de befinner sig i.

Den andra frågan som vi har haft majoritet om gäller 100-dagarsregeln. Om man efter 100 dagar inte har kunnat hitta arbete på sin hemort, med vissa reservationer och undantag, ska man söka det utanför hemorten och i alla yrken. Dessa två åtgärder är lite grann arbetslinjeåtgärder fast tvärtom. De som är deltidsanställda säger i värsta fall upp sig om de inte har möjlighet att hitta jobb, och 100-dagarsregeln innebär att man i princip blir tvungen att söka fiktiva jobb eftersom det är väldigt svårt för många att flytta från orten. Där skulle idén kunna vara att man matchar bättre.

Jag hoppas att arbetsmarknadsministern tar tillfället i akt och ger oss besked i de här frågorna.

Anf. 120 ULF NILSSON (FP):

Fru talman! Naturligtvis har oppositionen rätten att kritisera regeringen och ska också utnyttja den. Det hör till rollen. Men när jag talar om att svartmåla är det för att jag tycker att man hela tiden väljer att lyfta fram siffror och beskrivningar som är negativa och där man inte sakligt erkänner de stora fördelarna med att till exempel så många människor inte längre fastnar i långvarig sjukfrånvaro.

Mehmet Kaplan nämnde till exempel att det var 24 procent arbetslöshet bland ungdomar. I verkligheten är 50 procent av dessa 24 procent heltidsstuderande. Det hindrar inte att ungdomsarbetslösheten är alldeles för hög. Det sade jag också. Det är ett helt batteri av åtgärder som behövs där: bättre utbildning, lärlingsplatser, ungdomsjobb och sänkta trösklar för inträde på arbetsmarknaden.

Patrik Björck frågade mig vad som blir bra om vi inför en allmän och obligatorisk a-kassa. Min motfråga blir: Vad i just Sverige skiljer arbetslöshetsförsäkringen från de övriga socialförsäkringarna? Själva idén med socialförsäkringarna är ju att alla deltar och att både de som tjänar mer och de som tjänar mindre får ut något av försäkringen, och man känner sig solidariskt delaktig i ett försäkringssystem som omfattar alla.

Att det i 1800-talssamhället byggdes upp sjukkassor och a-kassor på eget initiativ var bra, men i ett modernt samhälle är det naturligt att även arbetslöshetsförsäkringen tillhör socialförsäkringssystemet.

Avslutningsvis: När vi nu hoppas på en bred och givande diskussion i Socialförsäkringsutredningen, som ju ska diskutera bland annat a-kassan, kommer då Socialdemokraterna att vägra diskutera den frågan där?

*Svar på
interpellationer*

Anf. 121 TOMAS TOBÉ (M):

Fru talman! Jag kan konstatera att inte heller nu någon av de socialdemokratiska företrädarna klarade av att ge besked när det gäller arbetsvillkoret. Vi har väntat i fem år, och det verkar som om vi ska få vänta ännu mer. Däremot hör vi fortfarande att man klagat över ett arbetsvillkor trots att man själv inte kan lägga fram ett enda förslag. Det är aningen populistiskt, och jag har svårt att förstå det. Säg vad ni står för i stället!

Ni lägger er prioritering på högre tak. Det är er satsning i a-kassan. Ni tycker att personer som har lite högre inkomst ska ha lite högre ersättning när de blir arbetslösa. Det är den socialdemokratiska prioriteringen. Jag har respekt för det, men jag håller inte med om den prioriteringen. Men stå inte här i kammaren och låtsas som om ni hade någon annan politik som skulle förändra arbetsvillkoret!

Johan Andersson väljer att ta upp deltidsbegränsningen. Det är mycket riktigt så att Sveriges riksdag har gjort ett tillkännagivande om att regeringen ska göra en översyn av detta, och regeringen kommer att återkomma i den frågan. Men när det gäller att också finansiera och lägga fram ett eget förslag visar det sig att det var ganska mycket populism bakom Socialdemokraternas engagemang.

Vänsterpartiet håller jag inte med, men de valde i alla fall att ta ansvar. De valde att finansiera ett borttagande av deltidsbegränsningen. Det kostar 2 ½ miljard. I den socialdemokratiska budgeten finns det inte en rad om hur deltidsbegränsningen skulle vara utformad. Man kan inte bara klaga – man måste också lägga fram konkreta förslag om hur försäkringen ska vara utformad.

Nya Moderaterna kommer att fortsätta ta ansvar för Sverige, lägga fram finansierade förslag och se till att vi har en arbetslinje och en försäkring som också bidrar till omställning på arbetsmarknaden.

Anf. 122 PATRIK BJÖRCK (S):

Fru talman! Jag kan nog tycka att det hade varit smakligare om arbetsmarknadsministern hade varit hälften så upprörd över arbetslösheten och hälften så upprörd över att de arbetslösa med hennes politik ställs utan både försörjning och möjligheter att komma tillbaka till arbete som hon är över att vi socialdemokrater ifrågasätter denna politik.

Men min fråga kvarstår: Kommer det nya direktiv till utredningen, eller var arbetsmarknadsministerns pressutspel bara bluff?

Anf. 123 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Fru talman! Det är otvetydigt att utanförskapet har minskat och att sysselsättningen har ökat med mer än 200 000 personer. Min och regeringens uppfattning är att reformer som minskar sysselsättningen eller varaktigt höjer jämviktsarbetslösheten inte är något vi är intresserade av.

Vi lyssnar på den forskning som talar om vad som varaktigt höjer sysselsättningen och minskar jämviktsarbetslösheten.

Vad säger då forskningen? Jo, att det ska löna sig bättre att arbeta, till exempel genom jobbskatteavdrag och en reformerad arbetslöshetsförsäkring, att det ska vara billigare att anställa, genom till exempel nystartsjobb och sänkta arbetsgivaravgifter för unga, och att matchningen ska bli bättre med en reformerad arbetsförmedling och med jobb- och utvecklingsgarantin.

De reformer som har genomförts under de senaste fem åren har bidragit till att arbetsmarknaden fungerar bättre, att sysselsättningen har blivit högre och att arbetslösheten har blivit lägre än den annars skulle ha varit. Så säger forskningen. Reformerna har haft positiv effekt, åtminstone om man ska lyssna på KI, OECD och IFAU, för att nämna några. Arbetskraften ökar, jämviktsarbetslösheten minskar och sysselsättningen ökar.

Sedan kan man alltid diskutera storleken på var och en av reformerna. Jag tror att man måste se till helheten. De förändringar som vi har gjort i arbetslöshetsförsäkringen, till exempel trappan och den bortre gränsen, har också stöd i forskningen, i vart fall enligt Bertil Holmlund och Peter Fredriksson.

Låt mig också vara tydlig med att vi tycker att det är viktigt att arbetslöshetsförsäkringen är en omställningsförsäkring mellan arbeten och att det är rimligt att man har ett krav för att få ut pengar från ersättningen, alltså ett arbetsvillkor.

Det är också viktigt att säga att det här är ett prioriterat område där vi lägger mycket stora resurser, mer än 8,1 miljarder extra de närmaste åren, för att inte minst ge ett tidigare och aktivare stöd till arbetslösa. Det handlar om mer stöd, bättre kontakt med Arbetsförmedlingen och mer av arbetsmarknadspolitik och arbetsmarknadsutbildning. Där är vi på rätt väg, men ännu återstår mycket att göra.

Mehmet Kaplan ställde i sitt inlägg en fråga om dem som står utanför a-kassan. De kan i vissa fall omfattas av grundförsäkringen, men problemet för många utlandsfödda är att de inte har varit inne på arbetsmarknaden. Jag vet inte heller om oppositionen har något förslag på en arbetslöshetsförsäkring som skulle omfatta personer som inte har varit anställda tidigare. Jag tror att de flesta i oppositionen delar uppfattningen att det ska vara en omställningsförsäkring mellan arbeten och inte en försäkring mot arbetslöshet generellt.

Socialförsäkringsutredningen ska titta på den här frågan. Den är komplicerad och svår. Vi får se vad man kommer fram till. De direktiv som utredningen har ska man självklart följa. Det råder väl ingen tvekan om det?

Anf. 124 JOHAN ANDERSSON (S):

Fru talman! Tack så mycket, arbetsmarknadsministern! Jag känner inte riktigt att jag har fått svar än. Jag vet inte om jag ska hålla på och tjata mer om de här svaren. Men jag får väl göra en tolkning utifrån de svar på interpellationerna som har givits.

Det jag kan tolka in i den här delen är att arbetsmarknadsministern hänvisar till att den förändring man har gjort när det gäller försäkringen är att det är fler som nu får aktivitetsstöd inom garantierna. Det är en del

i detta. Men det är ändå på det sättet att det är 140 000 som står utan försäkring.

Sex av tio arbetslösa saknar helt ersättning från försäkringen. Det kan inte jag kalla någonting annat än ett misslyckande. Sedan får vi hoppas att Socialförsäkringsutredningen kommer fram till kloka ställningstaganden.

Jag håller med ministern – och det tror jag att vi gör allihop i den här salen – om att det ska vara en omställningsförsäkring. Det är en del i den svenska modellen, och det är en grund som vi alla har stått bakom. Jag har i varje fall inte upplevt någonting annat.

Prot. 2011/12:81
13 mars

Men jag tycker också att man ska vara ärlig och inse att det har skett förändringar, försämringar, en reformering eller vad nu ministern kallar det som har gjort att det har skapats ganska ojämlika förutsättningar för ett deltagande i den här försäkringen, som också får konsekvenser. Och nu börjar vi se konsekvenserna.

Jag fick inget svar av ministern tidigare när jag frågade om man från regeringens sida är beredd att skjuta till medel till kommunerna när det gäller de ökade kostnaderna för försörjningsstödet. Om jag frågar mina kommuner i Östergötland kan de kanske till och med ta fram den ökade kostnaden som kan härledas direkt till arbetsmarknadssituationen och till att man inte får ut någon form av ersättning via försäkringen.

Anf. 125 EVA-LENA JANSSON (S):

Fru talman! Jag ska upprepa min fråga – det är sjätte gången. Arbetsmarknadsministern hävdar att försämringar i arbetslöshetsförsäkringen bidrar till att det blir fler arbeten. Hur då? Hur blir det fler arbeten när människor blir fattigare och när människor inte kvalificerar sig för arbetslöshetsförsäkringen? Kan ministern förklara det?

Ministern har sagt i medierna att Socialförsäkringsutredningen skulle kunna gå utanför direktiven. Här var ministern nu tydlig med att man ska hålla sig inom det uppdrag man har. Det är väl därför ministern har svarat nej på mina frågor om hon tänker vidta några åtgärder för att ändra arbetslöshetsförsäkringen och för att ändra avgiften. Eftersom man inte har gett uppdraget tänker man inte göra någonting, och Socialförsäkringsutredningen har egentligen inte det här uppdraget, som ministern har försökt säga till medierna.

Det är väl bra om ministern kan vara tydlig på den punkten, att de inte har det uppdraget.

Jag ställde också en fråga angående vad som var regeringens linje, för jag har uppfattat att arbetsmarknadsministerns linje är att arbetslöshetsförsäkringen är en omställningsförsäkring. Talar ministern för hela regeringen då? Anders Borg har ju sagt att bättre villkor i arbetslöshetsförsäkringen är en bidragspolitik. Och bidrag är någonting helt annat.

När statsministern säger att man får stöd och hjälp av sina föräldrar, sin partner eller på annat sätt tänker jag: Då omfattas man alltså inte av några försäkringslösningar, och då hamnar man utanför alla typer av system. Då finns man inte med.

Det är klart att man kan säga att man har lyckats, att människor inte längre är sjuka och arbetslösa, när de inte omfattas av försäkringarna. Frågan är om de har försvunnit över huvud taget. De finns kvar i dag, men de är oförsäkrade.

Fru talman! Nu hoppas jag att arbetsmarknadsministern kan förklara hur det blir fler jobb. Hur blir det fler arbeten bara för att man har försämrat arbetslöshetsförsäkringen?

Anf. 126 MEHMET KAPLAN (MP):

Fru talman! Tack, ministern, för klargöranden! En sak kan man i alla fall säga, tycker jag, och det är att det finns en tydlig ideologisk kompass i det ministern säger. Jag förstår hur resonemanget är.

Det jag har svårare att hantera gäller dem som har den här omställningsförsäkringen. Jag vill naturligtvis också passa på att säga, som Johan Andersson sade, att det är en omställningsförsäkring. För oss har det varit tydligt att det har varit så hela tiden.

Sedan har vi olika idéer om hur man kan få in långtidsarbetslösa i arbete. Vi har prövat olika modeller. Vi har haft friår. Den tanken lever fortfarande, för det handlar om att försöka söka olika modeller för att röra om, så att vi får en rotering på arbetsmarknaden, så att människor som står långt ifrån får möjlighet att komma in.

Men det jag är bekymrad över, fru talman, är just de som betalar a-kassa och ingår i den här omställningsförsäkringen men ändå inte får ut sina 80 procent. Många tror att de ska få ut det. Eller de har i alla fall trott det innan bubblan sprack och det visade sig att det var få som fick ut det. I dag är det endast 10 procent av de ersättningsberättigade som vid arbetslöshet verkligen får ut 80 procent av tidigare inkomst.

Det är klart att man då kan säga: Jo, men det räknas på lite olika sätt, och man måste jobba igenom.

Det har ministern också med i svaret. Men jag tycker – det ska jag väl egentligen tacka för – att det är en tydlig ideologisk linje som går rakt igenom hela idén om hur man jobbar med frågorna.

Jag tackar för möjligheten att debattera interpellationen.

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Svar på interpellation 2011/12:252 om aktivt användande av lönebidrag för människor med funktionsnedsättning

Anf. 127 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Fru talman! Kerstin Nilsson har frågat mig om jag avser att ge Arbetsförmedlingen ett specifikt uppdrag att rikta sig till organisationer inom den sociala ekonomin och erbjuda dem utökade möjligheter att anställa människor med funktionsnedsättning, med stöd av lönebidrag.

Möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att finna, få och behålla ett arbete är en högt prioriterad fråga för regeringen. Anställning med lönebidrag och andra former av subventionerad anställning är viktiga redskap i detta sammanhang.

Antalet anställningar med lönebidrag har minskat sedan 2007. Parallellt med detta har emellertid antalet personer som har en trygghetsanställning ökat. Om man dessutom tar hänsyn till ökningen av antalet personer med funktionsnedsättning som har nystartsjobb är det i dag, totalt sett, fler personer med funktionsnedsättning som har en subventionerad anställning än vad det var 2007. Oavsett detta är det emellertid angeläget att utveckla politiken för att fler personer med funktionsnedsättning ska få en plats på arbetsmarknaden.

För närvarande arbetar en utredning, den så kallade Funkautredningen, med uppdrag att se över samtliga arbetsmarknadspolitiska insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Utredaren, före detta socialförsäkringsminister Cristina Husmark Pehrson, ska bland annat analysera regelverket för lönebidrag, dess tillämpning och Arbetsförmedlingens svårigheter att få ut personer i arbete med

lönebidrag. I utredningens direktiv lyfts fram att sociala företag har en viktig funktion att fylla när det gäller att erbjuda individuellt anpassade lösningar för personer med funktionsnedsättning som står långt ifrån arbetsmarknaden. Utredningen kommer att lämna ett betänkande med förslag före sommaren.

I sammanhanget vill jag gärna framhålla betydelsen av arbetsgivarnas inställning. Jag menar att både privata och offentliga arbetsgivare har ett ansvar att bidra till ett inkluderande arbetsliv. Det är därför viktigt med god och lättillgänglig information om de stöd som erbjuds. Arbetsförmedlingen har nyligen genomfört en bred informationskampanj med det syftet. Funkautredningen har också uppdraget att genomföra särskilda samtal med företrädare för ett antal företag. Syftet är att identifiera vad företagen kan göra för att bereda fler personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga möjlighet till arbete eller praktik och att ta fram idéer till hur företag och det offentliga bättre kan samverka.

Jag ser fram emot Funkautredningens betänkande.

Anf. 128 KERSTIN NILSSON (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka arbetsmarknadsminister Hillevi Engström för svaret. Vi delar uppfattningen att det är viktigt att det på vår arbetsmarknad finns plats för personer som har funktionsnedsättningar som påverkar arbetsförmågan. Vägen till frågans lösning kanske ser lite olika ut, och troligen kommer vi framöver inte att vara ense om lösningen.

Min interpellation gav jag rubriken *Aktivt användande av lönebidrag för människor med funktionsnedsättning*. Antalet personer utan arbete och med en utsatt ställning på arbetsmarknaden kommer att vara fortsatt stort. För vissa grupper, till exempel yngre personer med funktionsnedsättning och nedsatt arbetsförmåga, är statistiken dystert. Gruppen med aktivitetsersättning ska ha ökat.

Ungefär 45 procent av samtliga funktionsnedsatta i arbetslöshet eller med aktivitetsstöd har nu varit utan arbete i mer än tre av de senaste tio åren. Samtidigt har gruppen med långa sammanlagda tider utan arbete ökat, de senaste åren rejält. De funktionsnedsattas andel av den sysselsatta befolkningen är lägre än deras andel av den totala befolkningen. Det gäller framför allt de funktionsnedsatta som har nedsatt arbetsförmåga. Arbetsförmedlingen förklarar ökningen med svag konjunktur och överföringen av utförsäkrade från sjukförsäkringssystemet.

Samtidigt med den negativa utvecklingen på arbetsmarknaden, speciellt för de yngre med funktionsnedsättning, använde inte Arbetsförmedlingen till fullo de insatser de hade till sitt förfogande. Jag syftar på lönebidragen som jag tycker är en både effektiv och för samhället lönande insats.

Enligt vad jag har erfärut har de medel som avsatts för lönebidrag inte använts fullt ut 2011. Samtidigt har vi i Sverige ett stort antal föreningar och organisationer som har svårt att ekonomiskt klara att ha några anställda. Flera föreningar kan därför inte utöka sin verksamhet, och i vissa fall är det även aktuellt att föreningen upphör. Det rör sig ofta om föreningar som utför ett stort och viktigt samhällsarbete och som många gånger kan vara en plats att växa på för den enskilde.

Därför har jag ställt frågan om arbetsmarknadsministern avser att ge Arbetsförmedlingen ett specifikt uppdrag att rikta sig till organisationer inom den sociala ekonomin och erbjuda ökade möjligheter för att med lönestöd anställa människor som har funktionsnedsättning.

Ministern påpekar i sitt svar att antalet personer med lönebidrag har minskat sedan 2007 men att andra former av anställningar har ökat för de funktionshindrade. Det är jättebra! Det är jättebra för de personer som fått ett arbete på det här sättet och nu kan försörja sig genom arbete. Det är jättebra för de organisationer som fått möjlighet att anställa och jättebra för alla dem som berörs på olika sätt. Det är också jättebra för den framtida pensionen.

Men trots detta finns det många som är utanför. Pengar finns när det gäller lönebidrag. De blev inte fullt utnyttjade förra året. Hur blir det 2012? Kommer en del av de pengar som avsatts i år också att förbli outnyttjade?

Svar på
interpellationer

Anf. 129 GUSTAV NILSSON (M):

Fru talman! Personer med funktionsnedsättningar är en viktig resurs för att kunna klara framtida behov av arbetskraft. Människor med arbetsförmåga ska ha möjlighet att delta i arbetslivet utifrån sina egna förutsättningar och sin förmåga. Har man en funktionsnedsättning är det viktigt att stöd och hjälp anpassas efter individens behov.

Alliansregeringen har sett till att det gjorts nya satsningar och också förstärkt åtgärder som funnits sedan tidigare. Det handlar om nystartsjobb, trygghetsanställningar, rehabinsatser, stöd till hjälpmedel, anpassade arbetsplatser för bättre arbetsmiljö med mera. Nivåhöjning av anslagen till Samhall och lönebidrag har skett. Socialstyrelsen har fått extra statsbidrag till olika organisationers verksamhet. Syftet med det bidraget var att förstärka kommunernas och landstingens insatser när det gäller sysselsättning för personer med psykisk funktionsnedsättning.

Arbetsförmedlingen har sammantaget fått extra resurser för att prioritera åtgärder för personer med funktionsnedsättningar. Det handlar om att se kraften och förändra attityder som Arbetsförmedlingen talar om i sin kampanj som handlar om att jobba för att se till att fler personer med funktionsnedsättningar kan komma ut i arbetslivet.

Fru talman! Det är viktigt att förändra attityder och se vad personer kan bidra med i stället för att ensidigt se svårigheterna. Det gäller att börja med att inte se hindren utan i stället se alla möjligheter som finns. Det anser jag att personer med funktionsnedsättningar kan bidra med.

Arbetsförmedlingen och dess kampanj är en viktig del i att förändra gamla invanda mönster och attityder. Många gånger kanske arbetsgivare underskattar den arbetsförmåga som personer med funktionsnedsättningar har. Man kanske inte heller känner till de förmåner, stöd och hjälp man kan få om man anställer personer med funktionsnedsättningar. Här behövs ökad information, kommunikation och samverkan mellan Arbetsförmedlingen, givetvis den enskilda arbetstagaren, det vill säga den funktionshindrade, arbetsgivaren, fackliga organisationer med flera.

I dagsläget är det de privata företagen, ofta småföretagen, som är bäst på att anställa personer med funktionsnedsättning. Man kan tycka att den offentliga sektorn här borde kunna gå före. Många statliga myndigheter, bolag, kommuner och landsting kan bli bättre. Intressant är Arbets-

förmedlingens nya uppdrag att se till att man inrättar praktikprogram. Det tror jag kan bli väldigt bra och intressant för framtiden.

Naturligtvis kan alla kategorier arbetsgivare bli bättre på att anställa personer med funktionsnedsättningar. Ofta är det så att har man bara anställt någon och det fungerar bra, ja, då anställer man fler. Det visar erfarenheten.

Människor med funktionsnedsättningar löper en större risk att hamna i utanförskap. Här krävs alltså gemensamma insatser från både samhälle och näringsliv. De sociala företagens roll måste också lyftas fram, och därför är den utredning som arbetsmarknadsministern framhåller viktig så att vi får en översyn av regelverket för lönebidrag och de arbetsmarknadspolitiska insatser som görs för personer med funktionsnedsättning och nedsatt arbetsförmåga. Målet ska vara att fler personer med funktionsnedsättning kan beredas plats i arbetslivet.

Anf. 130 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Fru talman! Kerstin Nilsson tar upp några väldigt viktiga frågor. Jag delar hennes uppfattning att det är angeläget att fler funktionshindrade med nedsatt arbetsförmåga kan komma ut på arbetsmarknaden.

Jag får också en specifik fråga om medlen inte används till fullo. Problemet är dock inte att det är brist på pengar eller brist på resurser. Problemet är att det är för få arbetsgivare som är villiga att anställa. Jag skulle vilja säga att för sociala företag som vill anställa med lönebidrag finns det inget hinder. Tvärtom har Arbetsförmedlingen i uppdrag att prioritera den här gruppen. Den sociala ekonomin är också en stor och viktig aktör – dessutom en aktör som Arbetsförmedlingen upphandlar en hel del verksamheter av.

Regeringen har också tagit fram en handlingsplan för just arbetsintegrerade sociala företag. Det händer även mycket inom EU:s strukturprogram kring just sociala företag.

Många arbetsgivare drar sig ändå för att anställa personer med funktionsnedsättning, och det är orsakerna till detta som vi måste hitta. Det är nyckeln in. Hur minimerar vi arbetsgivarens risk och ser till de möjligheter som finns så att alla kan få bidra?

I dag lever en halv miljon svenskar med funktionsnedsättning. Ungefär hälften av dem står utanför arbetsmarknaden och vill inget hellre än att komma in. Samtidigt ser vi att den psykiska ohälsan ökar i samhället, och fler elever går i särskolan i dag. Jag delar därför uppfattningen att det här är ett oerhört prioriterat område, och jag ser mycket fram emot den utredning som kommer att lägga fram sina förslag kring lönebidrag, Samhall och nya anställningsformer för att det här stödet ska kunna bli mycket mer användbart för arbetsgivare.

Jag möter många arbetsgivare som säger att de är rädda därför att de ser det som en risk. Då är frågan hur vi kan bidra till att minimera den risken genom till exempel mer satsning på Siuskonsulenter eller annat stöd på arbetsplatsen under en längre tid. Jag tror att det är där vi ska söka möjligheterna.

För de sociala företagen finns väldigt goda möjligheter att anställa långtidsarbetslösa eller funktionsnedsatta. Särskilt tänker jag på dem som finns i sysselsättningsfasen i jobb- och utvecklingsgarantin. Där har vi i dag möjlighet att bevilja ett anställningsstöd på ungefär 900 kronor per

dag och dessutom ett anordnarstöd till de arbetsgivare, sociala företag och ideella privata företag som anställer en person. Det finns många olika stöd att få. Problemet är att få arbetsgivare väljer att använda dem.

Prot. 2011/12:81
13 mars

*Svar på
interpellationer*

Anf. 131 KERSTIN NILSSON (S):

Fru talman! Det är riktigt att det här gäller personer som tyvärr har vandrat genom olika insatser, som inte alltid har gett resultat. De har blivit ratade både en och två, kanske flera gånger. Andra är de unga som nu står upp för fullt och knackar på dörren till arbetsmarknaden. Det vore jättebra om de kunde förbli hoppfulla och få allt stöd de kan behöva. Men de behöver det ju nu.

Jag har i min interpellation speciellt tänkt på organisationer med flera inom den sociala ekonomin. När man tittar på vad den sociala ekonomin är ser man att det är både det ena och det andra, som organisationer, företag och föreningar. Det är de som sysslar med arbetsrehab, idrottsföreningar med flera.

Jag tror att här finns en jättestor möjlighet till en bra matchning när det gäller personer som både vill och kan, som har kompetens och som kan få kompetens. De har en vilja att arbeta, att betyda något och att få bli stolta över sitt arbete. Men jag tror att den andra sidan av matchningen är att föreningarna och organisationerna har behov av den här kompetensen men att de ofta har så svåra ekonomiska förhållanden att de inte kan anställa.

Att frågan är viktig styrks också av att ministern bara några dagar efter att jag hade lämnat in min interpellation fick en skriftlig fråga av en ledamot från allianspartierna. Frågeställningen handlade kanske lite mer om det ekonomiska stödet till organisationer som arbetar med arbetsmarknadsfrågor än om lönebidrag. Men även de finns ju i den sociala ekonomin.

Svaret var nästan också detsamma. I avvaktan på utredningen FunkA avser ministern att inte göra något. Denna utredning ska presenteras till sommaren. Jag såg nu att det var sagt att den ska presenteras för regeringen den 16 april. Men är det inte så, ministern, att denna utredning är en följd av en annan utredning och att det finns ytterligare utredningar som andra instanser och myndigheter har gjort eller som är aktuella?

Jag har full respekt för att allt måste utredas, men ibland känns det som om vi står och stampar i väldigt många utredningar som drar ut på tiden. Sedan mynnar de ut i andra utredningar. Kanske blir det inte så i det här fallet. Kanske kan vi redan under hösten 2012 få fram konkreta förslag som kanske kan sjasättas 2013. Det är min förhoppning, men vilken tidsplan har ministern? När kan vi få ett förslag att ta ställning till?

Anf. 132 GUSTAV NILSSON (M):

Fru talman! Att ha ett arbete att gå till är något väldigt centralt och för de allra flesta människor något väldigt positivt: möjligheten till egen försörjning, delaktighet och gemenskap på en arbetsplats. På samma sätt som det ska vara en självklarhet att anställa såväl män som kvinnor eller personer med olika etnisk bakgrund måste stat, kommuner, landsting och privata företag inse att personer med funktionsnedsättningar är en resurs som kan tillföra både nya perspektiv och nya kunskaper.

Samhället måste också vara berett att ge stöd av olika slag. Lönebidrag är ett sådant stöd som ges för att underlätta för personer med funktionsnedsättning att få fotfäste på arbetsmarknaden. Vi måste möta människor på deras villkor, inte se hindren utan möjligheterna.

Som arbetsmarknadsministern har framhållit i den här debatten kommer ett betänkande i närtid med förslag där målsättningen är att fler personer med funktionsnedsättningar får en plats på arbetsmarknaden. Jag ser fram mot fortsatt diskussion när utredningen har presenterat sina förslag.

Anf. 133 KERSTIN NILSSON (S):

Fru talman! Det var synd att arbetsmarknadsministern inte svarade på min sista fråga som var: När kan vi ha ett förslag att ta ställning till?

Jag ska inte förlänga debatten. Jag har fått svar på några av mina frågor, och jag har fått säga det jag ville. Timmen är sen, och i morgon bitti börjar vi i utskottet om igen kl. 9. Jag tackar så mycket!

Anf. 134 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Fru talman! Jag får tacka för interpellationen. Utredningen Funka kommer att lämna sitt förslag i maj. Sedan kommer det att ske en sedvanlig remissomgång och beredning. Därför kan jag inte säga mer exakt när det kan komma något förslag.

Mitt medskick till Kerstin Nilsson är dels att det är roligt att det finns ett sådant starkt engagemang för den här gruppen, dels att det finns resurser, men att utmaningen är att sociala företag, integrerade kooperativ och övriga också använder de resurser som finns. Där tror jag att vi har en utmaning i att kanske också sprida bra exempel. Vilka företag gör det här och vilka gör det inte? Där kan vi kanske hjälpas åt lite grann, för jag tror att vi delar ambitionen att alla har rätt att komma in på arbetsmarknaden.

Tack så mycket för en bra debatt!

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Proposition

2011/12:87 Ändringar i lagen om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård

Motion

med anledning av skr. 2011/12:56 En samordnad och långsiktig strategi för romsk inkludering 2012–2032

2011/12:K9 av Sven-Erik Österberg m.fl. (S)

Försvarsutskottets betänkanden

2011/12:FöU3 Vissa frågor om Försvarmaktens materielförsörjning

2011/12:FöU4 Kustbevakningsdatalag

Konstitutionsutskottets betänkanden
2011/12:KU11 Några begravningsfrågor
2011/12:KU6 Justitieombudsmännens ämbetsberättelse
2011/12:KU12 Trossamfund m.m.
Skatteutskottets betänkanden
2011/12:SkU15 Allmänna motioner om mervärdesskatt
2011/12:SkU17 Allmänna motioner om skatteförfarande och folkbokföring

Prot. 2011/12:81
13 mars

Justitieutskottets betänkande
2011/12:JuU15 Polisfrågor

20 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 12 mars

2011/12:286 Högskolor och universitet med viktig roll i sina regioner
av *Suzanne Svensson* (S)

till utbildningsminister Jan Björklund (FP)

2011/12:287 Behov av forskning oavsett lärosäte
av *Peter Persson* (S)

till utbildningsminister Jan Björklund (FP)

2011/12:288 Högskolan som drivmotorn för tillväxt och utveckling i Dalarna

av *Peter Hultqvist* (S)

till utbildningsminister Jan Björklund (FP)

2011/12:289 Högskolans betydelse för Gävleborg
av *Åsa Lindestam* (S)

till utbildningsminister Jan Björklund (FP)

2011/12:290 Behov av högskoleutbildning oavsett lärosäte
av *Krister Örnfjäder* (S)

till utbildningsminister Jan Björklund (FP)

den 13 mars

2011/12:291 LSS

av *Marie Nordén* (S)

till statsrådet Maria Larsson (KD)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 20 mars.

21 § Anmälan om fråga för skriftligt svar

Anmäldes att följande fråga för skriftligt svar framställdes

den 13 mars

2011/12:466 Ideellt arbete med sjukersättning

av *Wiwi-Anne Johansson* (V)

till statsrådet Ulf Kristersson (M)

Frågan redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 20 mars.

22 § Anmälan om skriftligt svar på fråga

Anmäldes att skriftligt svar på följande fråga inkommit

den 13 mars

2011/12:457 Kommunalt utjämningsystem

av *Jennie Nilsson* (S)

till statsrådet Peter Norman (M)

Svaret redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 20 mars.

23 § Kammaren åtskildes kl. 22.07.

Förhandlingarna leddes
av förste vice talmannen från sammanträdet början till ajourneringen
kl. 16.00,
av tredje vice talmannen därefter till och med 15 § anf. 90 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Eva-Lena Ekman

1 § Utökning av antalet suppleanter i kulturutskottet och arbetsmarknadsutskottet.....	1
2 § Val av extra suppleanter i kulturutskottet och arbetsmarknadsutskottet.....	1
3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	1
4 § Hänvisning av ärenden till utskott	2
5 § Förnyad bordläggning.....	2
6 § Svar på interpellation 2011/12:267 om sjukvården i glesbygd.....	3
Anf. 1 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	3
Anf. 2 JONAS SJÖSTEDT (V).....	4
Anf. 3 ANDERS SELLSTRÖM (KD).....	5
Anf. 4 FINN BENGTTSSON (M).....	6
Anf. 5 EVA OLOFSSON (V).....	7
Anf. 6 EDWARD RIEDL (M).....	8
Anf. 7 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	9
Anf. 8 JONAS SJÖSTEDT (V).....	10
Anf. 9 ANDERS SELLSTRÖM (KD).....	12
Anf. 10 FINN BENGTTSSON (M).....	12
Anf. 11 EVA OLOFSSON (V).....	13
Anf. 12 EDWARD RIEDL (M).....	14
Anf. 13 KARIN ÅSTRÖM (S).....	14
Anf. 14 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	15
Anf. 15 JONAS SJÖSTEDT (V).....	16
Anf. 16 KARIN ÅSTRÖM (S).....	17
Anf. 17 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	17
7 § Svar på interpellation 2011/12:199 om avsaknaden av åklagare i Skellefteå och Lycksele	18
Anf. 18 Justitieminister BEATRICE ASK (M).....	18
Anf. 19 KATARINA KÖHLER (S).....	18
Anf. 20 Justitieminister BEATRICE ASK (M).....	19
Anf. 21 KATARINA KÖHLER (S).....	20
Anf. 22 Justitieminister BEATRICE ASK (M).....	21
Anf. 23 KATARINA KÖHLER (S).....	22
Anf. 24 Justitieminister BEATRICE ASK (M).....	22
8 § Svar på interpellation 2011/12:229 om illegala vapen	23
Anf. 25 Justitieminister BEATRICE ASK (M).....	23
Anf. 26 HILLEVI LARSSON (S).....	24
Anf. 27 Justitieminister BEATRICE ASK (M).....	25
Anf. 28 HILLEVI LARSSON (S).....	26
Anf. 29 Justitieminister BEATRICE ASK (M).....	27
Anf. 30 HILLEVI LARSSON (S).....	28
Anf. 31 Justitieminister BEATRICE ASK (M).....	29
9 § Svar på interpellation 2011/12:230 om övergrepp i rättssak.....	29

Anf. 32	Justitieminister BEATRICE ASK (M)	29
Anf. 33	HILLEVI LARSSON (S)	30
Anf. 34	Justitieminister BEATRICE ASK (M)	31
Anf. 35	HILLEVI LARSSON (S)	32
Anf. 36	Justitieminister BEATRICE ASK (M)	33
Anf. 37	HILLEVI LARSSON (S)	34
Anf. 38	Justitieminister BEATRICE ASK (M)	35
10 §	Svar på interpellation 2011/12:236 om krafttag mot oseriös åkerinäring som slår ut den seriösa åkerinäringen	35
Anf. 39	Justitieminister BEATRICE ASK (M)	35
Anf. 40	MONICA GREEN (S)	36
Anf. 41	LEIF PETTERSSON (S)	37
Anf. 42	HILLEVI LARSSON (S)	38
Anf. 43	Justitieminister BEATRICE ASK (M)	39
Anf. 44	MONICA GREEN (S)	40
Anf. 45	LEIF PETTERSSON (S)	41
Anf. 46	HILLEVI LARSSON (S)	41
Anf. 47	STEN BERGHEDEN (M)	42
Anf. 48	Justitieminister BEATRICE ASK (M)	43
Anf. 49	MONICA GREEN (S)	44
Anf. 50	STEN BERGHEDEN (M)	44
Anf. 51	Justitieminister BEATRICE ASK (M)	45
11 §	Svar på interpellation 2011/12:256 om den nationella betydelsen av det rullande kulturarvet	45
Anf. 52	Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJEROTH (M)	45
Anf. 53	ISAK FROM (S)	46
	(forts.)	47
	Ajournering	47
	Återupptagna förhandlingar	47
11 §	(forts.) Svar på interpellation 2011/12:256 om den nationella betydelsen av det rullande kulturarvet	47
Anf. 54	Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJEROTH (M)	47
Anf. 55	ISAK FROM (S)	48
Anf. 56	Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJEROTH (M)	49
Anf. 57	ISAK FROM (S)	50
Anf. 58	Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJEROTH (M)	51
12 §	Svar på interpellation 2011/12:264 om bolånetaket	51
Anf. 59	Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD)	51
Anf. 60	HELENE PETERSSON i Stockaryd (S)	52
Anf. 61	Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD)	53
Anf. 62	HELENE PETERSSON i Stockaryd (S)	54
Anf. 63	Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD)	55
Anf. 64	HELENE PETERSSON i Stockaryd (S)	56
Anf. 65	Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD)	57

13 § Svar på interpellation 2011/12:260 om standardförbättringar och åtgärder för en bättre trafiksäkerhet på E10	57
Anf. 66 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M)	57
Anf. 67 KARIN ÅSTRÖM (S).....	58
Anf. 68 LEIF PETERSSON (S).....	59
Anf. 69 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M)	60
Anf. 70 KARIN ÅSTRÖM (S).....	61
Anf. 71 LEIF PETERSSON (S).....	61
Anf. 72 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M)	62
Anf. 73 KARIN ÅSTRÖM (S).....	63
Anf. 74 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M)	63
14 § Svar på interpellationerna 2011/12:241, 242 och 250 om arbetsmarknadspolitik	64
Anf. 75 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	64
Anf. 76 PATRIK BJÖRCK (S)	65
Anf. 77 TOMAS TOBÉ (M)	66
Anf. 78 EVA-LENA JANSSON (S)	67
Anf. 79 RAIMO PÄRSSINEN (S).....	68
Anf. 80 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	69
Anf. 81 PATRIK BJÖRCK (S)	70
Anf. 82 TOMAS TOBÉ (M)	71
Anf. 83 EVA-LENA JANSSON (S)	71
Anf. 84 RAIMO PÄRSSINEN (S).....	72
Anf. 85 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	72
Anf. 86 PATRIK BJÖRCK (S)	74
Anf. 87 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	74
15 § Svar på interpellation 2011/12:243 om hållbart arbetsliv	75
Anf. 88 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	75
Anf. 89 RAIMO PÄRSSINEN (S).....	76
Anf. 90 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M)	77
Anf. 91 KURT KVARNSTRÖM (S)	78
Anf. 92 EVA-LENA JANSSON (S)	79
Anf. 93 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	80
Anf. 94 RAIMO PÄRSSINEN (S).....	81
Anf. 95 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M)	82
Anf. 96 KURT KVARNSTRÖM (S)	83
Anf. 97 EVA-LENA JANSSON (S)	83

Anf. 98 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	84
Anf. 99 RAIMO PÄRSSINEN (S).....	85
Anf. 100 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	85
16 § Svar på interpellation 2011/12:246 om otrygga anställningar.....	86
Anf. 101 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	86
Anf. 102 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S).....	87
Anf. 103 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	87
Anf. 104 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S).....	88
Anf. 105 EVA-LENA JANSSON (S).....	89
Anf. 106 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	89
Anf. 107 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S).....	90
Anf. 108 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	90
17 § Svar på interpellationerna 2011/12:248, 261 och 266 om arbetslöshetsersättningen.....	91
Anf. 109 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	91
Anf. 110 JOHAN ANDERSSON (S).....	93
Anf. 111 EVA-LENA JANSSON (S).....	93
Anf. 112 MEHMET KAPLAN (MP).....	94
Anf. 113 ULF NILSSON (FP).....	95
Anf. 114 TOMAS TOBÉ (M).....	96
Anf. 115 PATRIK BJÖRCK (S).....	97
Anf. 116 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	98
Anf. 117 JOHAN ANDERSSON (S).....	99
Anf. 118 EVA-LENA JANSSON (S).....	99
Anf. 119 MEHMET KAPLAN (MP).....	100
Anf. 120 ULF NILSSON (FP).....	101
Anf. 121 TOMAS TOBÉ (M).....	101
Anf. 122 PATRIK BJÖRCK (S).....	102
Anf. 123 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	102
Anf. 124 JOHAN ANDERSSON (S).....	103
Anf. 125 EVA-LENA JANSSON (S).....	104
Anf. 126 MEHMET KAPLAN (MP).....	104
18 § Svar på interpellation 2011/12:252 om aktivt användande av lönebidrag för människor med funktionsnedsättning.....	105
Anf. 127 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	105
Anf. 128 KERSTIN NILSSON (S).....	106

Anf. 129 GUSTAV NILSSON (M).....	107	Prot. 2011/12:81
Anf. 130 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	108	13 mars
Anf. 131 KERSTIN NILSSON (S)	109	
Anf. 132 GUSTAV NILSSON (M).....	109	
Anf. 133 KERSTIN NILSSON (S)	110	
Anf. 134 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	110	
19 § Bordläggning.....	110	
20 § Anmälan om interpellationer.....	111	
21 § Anmälan om fråga för skriftligt svar	112	
22 § Anmälan om skriftligt svar på fråga	112	
23 § Kammaren åtskildes kl. 22.07.....	112	

